जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना
२०७६
अछाम

तयार पार्ने

सहयोगी

जिल्ला विपद व्यवस्थापन समिती, अछाम

दस्तावेज : जिल्ला विपद पूर्वतयारी तथा प्रति कार्य योजना

प्रथम पटक प्रकाशन मिति : २०६८

अध्यावधिक : २०७३

अध्यावधिक : २०७४

अध्यावधिक : २०७६

परिच्छेद् एक

पृष्ठभूमि

१.१ परिचय :

प्रकोपको दृष्टिले अति जोखिमपूर्ण देशहरु मध्ये नेपाल पनि एक हो । विश्वका एकसय अन्ठानब्बे मुलुकमध्ये नेपाल भूकम्पका हिसाबले ११ औं, बाढिको हिसाबले ३० औं स्थानमा र जलवायु परिवर्तनको हिसाबले चौंथौंजोखिमपूर्ण देशको रुपमा रहेको छ । नेपालमा विशेषगरी नियमित रुपमा हुने बाढी, पहिरो, हुरीबतास, आगलागी, महामारी जस्ता मौसमी प्रकोपबाट हरेक वर्ष लगभग बीस हजार भन्दा बढि परिवारहरु प्रभावित हुने गरेका छन् । प्रति बर्ष बिभिन्न प्रकोपहरुबाट १००० मानिसहरुको मृत्यु हुने गर्दछ, जसमध्ये बार्षिक ३०० जनाको मृत्यु बाढी तथा पहिरोका कारणले मात्रै हुने गर्दछ । (विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी रणनीतिक २०६६) ।

नेपालमा विभिन्न समयमा आइपरेका विभिन्न किसिमका संकट तथा विपद्हरुबाट व्यापकरुपमा धनजनको क्षति हुदैं आएको छ । गृह मन्त्रालयबाट प्रकाशित तथ्याङ्क अनुसार २०७२ वैशाख १२ गते गएको विनाशकारी भुकम्प वाट मात्र ८९४० मृत्यु २४,३२९ घाईते भएका छन भने भौतिक क्षेतिमा पुर्णघर क्षेति ७,९०,००० आशिक क्षेति २,८४,४८२ भएका छन प्रकोपको कारण हरेक बर्ष औसतमा करिब १ अरब २० करोड ८० लाख बराबरको सम्पत्तिको क्षति नेपालले व्यहोर्नु परेको छ । त्यसै गरेर नेपालको विकास दर ४ प्रतिशतले रहेको छ भने प्रकोपले विनास गर्ने दर ८ देखि २५ प्रतिशत सम्म हुने गरेको देखिएको छ ।

विज्ञहरुद्वारा गरिएका अध्ययन र विगतको विश्लेषण अनुसार नेपालमा कुनै पनि समय धेरै ठूलो भूकम्प जाने र त्यसबाट धेरै संख्यामा मानिस मर्ने, घाईते हुने तथा भौतिक संरचना क्षतिग्रस्त हुने संम्भावना रहेको छ । यदि त्यस्तो भयो भने नियमित रुपमा भईरहने विपद्को तुलनामा त्यसबाट हुने क्षति अकल्पनीय र अपूर्णनीय हुनेछ । यस्ता प्रकोपले हामीले वर्षौं लगाएर, धेरै धनराशी खर्च गरेर निर्माण गरेका विकासका संरचनाहरु क्षणभर मै ध्वस्त हुन सक्नेछ । यसरी हाम्रा विकास प्रक्रियालाई प्रकोपले अबरुद्ध गरिदिने मात्र होईन, पछाडि धकेल्ने कार्य पनि गर्दछ ।

प्रकोप व्यवस्थापन र उद्धार कार्यलाई अन्तराष्ट्रियस्तरमा मानव अधिकारका रुपमा अघि बढाउन १८ देखि २२ जनवरी २००५ मा जापानको ह्योगो शहरमा प्राकृतिक प्रकोप न्यूनिकरण सम्बन्धि दोश्रो विश्व सम्मेलन भएको थियो । यस विश्व सम्मेलनलाई ह्योगो सम्मेलन र सो सम्मेलनद्धारा जारी गरिएको घोषणापत्रलाई ह्योगो घोषणापत्र (Hyogo Declaration)तथा कार्य योजनालाई ह्योगो कार्य योजनाको (Hyogo Action Plan)नामले चिनिन्छ । त्यस अवसरमा नेपालले प्रकोप न्यूनीकरण एवम् समन्वय परिषदको गठन, प्रकोप सम्बन्धि राष्ट्रिय रणनीति तयार गर्ने , बिकसित मूलुकका उच्च प्रबिधि र अनुभवहरुलाई अनुसरण गर्ने, दिगो विकास र सुरक्षित भविष्य निमार्णका लागि शिक्षा भन्ने नारालाई साकार पार्न शैक्षिक पाठ्यक्रममा सुधार गर्ने र प्रकोप न्यूनीकरणका लागि बिश्व कोषको स्थापना गर्ने जस्तो कुराहरुमा आफ्नो प्रतिबद्धता जाहेर गरेको छ । साथै २५ असोज २०६६ मा नेपाल सरकारबाट स्वीकृत गरिएको रणनीतिमा पनि प्रकोप जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी अवधारणाहरूलाई आपतकालीन पूर्वतयारी (Preparedness), प्रतिकार्य{ (Response)तथा पुनर्लाभ (Recovery)सम्बन्धी कार्यक्रममा व्यवस्थित रूपमा समावेश गर्ने समेत उल्लेख गरिएको छ । हाल सालै विपद् सम्बन्धी सेन्डाई कार्यढांचा (sendai framework of action) पारित भएको र त्यसलै विपद् जोखम न्युनिकरणमा जोड दिएको छ ।

अछाम जिल्लाको विपद्को इतिहास पहिल्याउने हो भने विशेषगरी भुकम्प, वाढी पहिरो, खडेरी, हुरीबतास चट्टयाङ प्रमुख रुपमा देखिन्छ भने आगलागी, असिना, भू-क्षय आदी घटनाहरु पनि धेरै नै देखिन्छन् । वातावरण प्रदुषणका साथै स्वास्थ्य सम्बन्धि आवश्यक पुर्वाधारहरुको अभाव र आवश्यक जनचेतनाको कमीका कारण बिभिन्न खालका मानव सृर्जित विपद्को मात्रा दिनानुदिन बढ्दो छ । जसको कारणले विविध स्वास्थ्य तथा सामाजिक समस्या हुने गरेको देखिन्छ ।

यति मात्र नभई यस जिल्लाको सम्पूर्ण भु-भागको वनावट भिरालो किसिमको छ । यस्तो वनावटको कारणले वर्षातमा ठूल-ठूला पहिरो गई मानविय तथा विभिन्न किसिमका धनजन, घर, जग्गा-जमिन, गाईवस्तु समेत क्षति हुने गरेको छ । एकातिर खहरे खोलाले यस क्षेत्रको माटोलाई बगाएर कृषि उत्पादनमा ह्रास आउने गरेको छ भने अर्कातिर खडेरीको कारणले उब्जनी योग्य भूमिहरू दिन प्रतिदिन मरुभूमिमा परिणत हुदैं व्यापकरुपमा भोकमरी हुनसक्ने स्थिति देखिन्छ । यसका साथै हुरीबतास, भू-क्षय, आगलागी तथा भुकम्पका घटनाहरुले पनि धेरै ठुलो मानविय क्षति तथा अन्य धनमाल समेत क्षति हुन गई आमरुपमा विपद् पिडितले मात्र नभई सिगो अछामवासीले विपद्को ठुलो मार खेप्न परेको कुरा जनमानसमा ताजै छ ।

प्रकोपबाट प्रभावित व्यक्ति/समुदायलाई सहयोगको आवश्यकता पर्दछ र त्यो आवश्यकता कुनै एक निकायले मात्र पुरा गर्न सक्दैन । सहयोग कार्यहरू प्रभावकारी रूपमा लक्षित समुदायसम्म पुऱ्याउन नेपाल रेडक्रस सोसाइटी आफ्नो स्थापनाकालदेखि नै निरन्तर रूपमा लागि रहेको छ । तर एउटा मात्रै संस्थाको एकल प्रयासले प्रकोप व्यवस्थापनको काम सम्पन्न हुन सक्दैन । यसर्थ प्रकोप व्यवस्थापनको क्षेत्रमा सरोकार राख्ने सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरूको सहयोग र

सहभागिता हुन जरुरी छ । प्रकोप व्यवस्थापनमा सरकारी निकायको अग्रणी भूमिका रहने भएकोले र अन्य निकायहरूलाई पनि उपयुक्त जिम्मेवारी निर्वाह गर्न अभिप्रेरित गर्ने अभिप्रायले आकस्मिक पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना निर्माण गरिएको हो । प्रकोपका कारण जोखिममा रहेका नेपालका विभिन्न जिल्लाहरूमध्ये अछाम जिल्ला पनि एक हो । समय, परिस्थिति र भौगोलिक विविधताको आधारमा यस जिल्लामा आगलागी, बाढी खोला कटान ,हावाहुरी र पहिरो प्रमुख प्रकोप हुन ।

प्रकोप व्यवस्थापनका प्रायः दुईवटा चरण हुन्छन् । पहिलो चरण पुर्व तयारी प्रकोप अघि गरिने व्यवस्थापन हो भने दोश्रो चरणमा प्रकोप पछिको उद्धार राहत तथा पुनर्स्थापना र पुनर्निमाण कार्यहरू पर्दछन् । प्रकोपपूर्व न्यूनीकरण र पूर्वतयारीका कार्यहरू व्यवस्थित तरिकाले सम्पन्न गर्न सकिएको अवस्थामा प्रकोप पश्चात गरिने राहत तथा उद्धारको कार्यमा कम श्रोतमा र प्रभावकारी रूपमा सम्पन्न हुनसक्छ भन्ने कुरा विभिन्न अध्ययन तथा प्रयोगहरूले देखाएका छन । यद्यपि प्रकोपलाई कुनै एकमात्र सावधानी वा लगानीले जोखिममुक्त बनाउन भने कठिन छ, तर पनि प्रकोपपूर्व गरिने न्यूनीकरण र पूर्वतयारीका कार्यहरूलाई महत्वका साथ कार्यान्वयन गरिनुपर्दछ ।

विपद्को समयमा प्रभावित व्यक्ति तथा समुदायलाई विविध किसिमको सहयोगको आवश्यकता पर्दछ र सहयोग कार्यलाई जति सक्दो छिटो र छरितो गराउनु पर्दछ जसले गर्दा थप क्षति हुन बाट बचाउन सकिन्छ । जसका लागि विपद्को योजनावद्ध व्यवस्थापन आवश्यक पर्दछ । विपद्को व्यवस्थापन प्रायः दुईवटा चरणमा गरिन्छ । पहिलो चरणमा विपद् अघि गरिने व्यवस्थापन पूर्वतयारी र क्षति न्यूनिकरणका कार्यहरु पर्दछन् भने दोश्रो चरणमा विपद् पछिको उद्धार तथा राहत, पुर्नस्थापना र पुनर्निमाण जस्ता कार्यहरु पर्दछन् । विपद् पछिको उद्धार तथा राहत, पुर्नस्थापना र पुननिर्माण कार्यमा गरिने लगानी र प्रतिफल भन्दा विपद् पूर्व गरिने न्यूनीकरण र पूर्वतयारी कार्य छ गुणा सस्तो र प्रभावकारी हुन्छ भन्ने कुरा विभिन्न अध्ययनहरूले देखाएका छन् । यद्यपि विपद्लाई कुनै सावधानी वा लगानीले जोखिम मुक्त बनाउन सकिन्छ भने होईन, तर पनि विपद् पूर्व गरिने न्यूनीकरण र पूर्वतयारीका कार्यहरूलाई महत्वका साथ कार्यान्वयन गरिनुपर्दछ । तसर्थ यस आकस्मिक योजनाले अछाम जिल्लामा वर्षेनी आइपर्ने वाढी खोला कटान ,पहिरो, हुरीबतास, खडेरी, भू-क्षय तथा आगलागीका घटनाहरुबाट प्रभावित मानिसहरू तथा समुदायका आवश्यकताहरू पूर्ति गर्नका निमित्त समयमा नै एकनासको तथा समन्वयात्मक ढंगले मानवीय सहयोग उपलब्ध गराई मानविय असरहरूलाई कम गर्न महत्वपूर्ण भूमिका रहने कुरामा एकमत भई यो विपद् पुर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७३ लाइ आबश्यकता अनुसार थप परिमार्जन सहित २०७४ तयार गरिएको छ ।

संवैधानिक तथा कानुनी अवस्था

हाल नेपालको संविधानले प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ र स्वस्थ वातावरणमा बाच्न पाउने हक एंव उपयुक्त आवासको हकलाई मौलिक हकको रुपमा राखेको छ । राज्यका नीतिहरु अन्तर्गत धारा ५१ का विभिन्न उपधारा तथा खण्डहरुमा जलउत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण र नदीको व्यवस्थापन गर्दै दिगो र भरपर्दो सिचाइको विकास गर्ने ,जनसाधरणमा वातावरणीय स्वच्छता सम्बन्धी चेतना बढाइ औद्योगिक एवं भौतिक विकासबाट वातावरणमा पर्नसक्ने जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्दै वन, वन्यजन्तु, पंछी, वनस्पति तथा जैविक विविधताको संरक्षण, संवर्द्धन र दिगो उपयोग गर्ने, प्रकृति, वातावरण वा जैविक विविधता माथि नकरात्मक असर परेको वा पर्नसक्ने अवस्थामा नकरात्मक वातावरणीय प्रभाव निर्मूल वा न्यून गर्न उपयुक्त उपायहरु अवलम्बन गर्ने कुरा उल्लेख भएको छ । प्राकृतिक प्रकोपबाट हुने जोखिम न्यूनिकरण गर्न पूर्व सूचना, तयारी, उद्धार, राहत एवं पुनस्थापना गर्ने कुरा उल्लेख भएको छ । नेपालको संविधानमा विपद् व्यवस्थापनलाई संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको साझा जिम्मेवारी भित्र रहेको पाईन्छ । यस अनुसार विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको कार्यक्षेत्र र जिम्मेवारी विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४ ले थप स्पष्ट साथ किटान गरी संघ, प्रदेश र स्थानीय तहमा रहने संस्थागत व्यवस्था र समन्वय तथा प्रतिवेदन सम्बन्धी व्यवस्था उल्लेख गरिएको छ ।

यस ऐनले विपद् व्यवस्थापनका चारैवटा चक्रलाई समेटेको, प्राकृतिक तथा गैह्रप्राकृतिक दुवै विपद्लाई समेटिएको, प्रधानमन्त्रीज्यूको संयोजकत्वमा विपद् व्यवस्थापन राष्ट्रिय परिषदको व्यवस्था रहेको, कार्यकारी समितिको व्यवस्था गरेको, राष्ट्रिय विपद् व्यवस्थापन प्राधिकरणको व्यवस्था रहेको, तीनै तहको अधिकार सुनिश्चित गरिएको, विभिन्न निकायहरुको काम, कर्तव्य तथा अधिकारहरु निश्चित गरिएको, विशेषज्ञ समिति गठन गर्न सकिने व्यवस्था रहेको, विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना कसुर तथा सजायको व्यवस्था रहेको, विपद् सङ्कटग्रस्त क्षेत्र घोषणा र नेपाल सरकारले आदेश दिन सक्ने, राहतको न्यूनतम मापदण्ड, तत्काल खरीख निर्माण गर्न सकिने, विपद्व्यवस्थापनमा सहयोग गर्नुपर्ने अन्तराष्ट्रिय सहायता आव्हान अन्त्य गर्न सकिने, आवश्यकता अनुसार उपसमिति गठन गर्न सकिने । बार्षिक प्रतिवेदन प्रकाशन गर्नुपर्ने ।

१.२ योजना तर्जुमा गर्दा अवलम्बन गरिएको प्रक्रिया :

यसमा समावेश गर्नुपर्ने विषय बस्तुहरूलाई यस पुस्तकमा समेट्ने प्रयास भएको छ । खासगरी यो दस्तावेज तयार गर्दा देहायका प्रक्रियाहरू अपनाइएको थियो ।

- ❖ जिल्ला बिपद ब्यवस्थापन समिति अछामको सहजिकरणमा विपद् पुर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना अन्तर्गत आकस्मिक पूर्वतयारी योजना आवश्यक सल्लाह सहित आठौं संस्करण प्रकाशन गर्नकालागि द्विपक्षीय र वहुपक्षीय अन्तरक्रियाहरूको आयोजना,
- ❖ प्रमुख जिल्ला अधिकारी अध्यक्ष रहनु भएको **जिल्ला बिपद ब्यवस्थापन समिति** संग निरन्तर समन्वय र छलफल गरी सुझावहरू संकलन तथा समावेश गरिएको छ, प्रकोपको क्षेत्रमा काम गर्ने विभिन्न सरकारी **तथा गैरसरकारी संघसंस्थाहरूको** अद्यावधि सूचनालाई यस पुस्तकमा समेट्ने प्रयास गरिएको छ, यस योजनाकालागि प्राप्त सुझावहरूलाई समावेश गरिएको छ,
- ❖ जिल्ला बिपद ब्यवस्थापन समिति र जिल्ला समन्वय समिति को सहकार्यमा जिल्ला स्थित सरोकारवाला निकायको सहभागितामा वसेको बिपद ब्यवस्थापन समिति को पुर्ण वैठक वाट **विपद् पुर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना** को समिक्षा गरी सहभागिहरुवाट प्राप्त भएको राय सुझाव समाबेश सहित तर्जुमा गरीएकोविपद् पुर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना जिल्ला बिपद ब्यवस्थापन समिति वैठक पेश गरियो ।
- ❖ जिल्ला बिपद ब्यवस्थापन समिति र जिल्ला स्थित सरोकारवाला निकायको सहभागितामा वसेको वैठक वाट विपद् पुर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना निमार्णका लागी समिति गठन ।
- ❖ जिल्लामा तयारी समितिका विभिन्न चरणमा भएको वैठक अनुसार २०७६असार भित्रअन्तिम रुप प्रदान गर्नका लागि जिल्ला बिपद ब्यवस्थापन समिति मा अन्तिम मस्यौदा प्रस्तुत निर्णय ।
- ❖ जिल्ला बिपद ब्यवस्थापन समितिकोकार्यशाला गोष्ठीको रुपमा आयोजना गरी (Cluster Members)समुहगत रुपमा व्यापक छलफल गरिएको थियो ।
- ❖ बिपद ब्यवस्थापन समितिको बैठक वाट जिल्ला विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना व्यापक छलफल वाट मरिमार्जन सहित अनुमोदन गरिएको छ ।
- ❖ सबै क्षेत्र संयोजक तथा सदस्यहरु (Cluster Members) ले बैठकको आयोजना गरि आ-आफनो क्षेत्रको मस्यौंदा तयार गरी जिल्ला बिपद ब्यवस्थापन समिति अछामलाई पेश गरियो ।
- ❖ योजनालाई अन्तिम रूप दिनुअघि थप सल्लाह/सुझावकालागि सरोकारवाला निकायहरूमा पठाइएको र प्राप्त भएका उपयुक्त सुझावहरूलाई यस योजनामा समावेश समेत गरिएको छ ।
- ❖ क्षेत्रगत सुचनाहरु र क्षेत्रगत योजनाको आधारमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७६ को परिमार्जीत प्रारम्भिक मस्यौंदा तयार भएको छ ।
- ❖ योजना अद्यावधिक गर्दा आवश्यक तथ्याङ्क सम्बन्धित् बिषयगत निकाय,कार्यालय ,कार्याशाला गोष्ठि तथा ब्यक्ति बाट संकलन गरिएको ।

जिल्लास्तरमा पहिलो पटक २०६८ सालमा प्रथम संस्करणको रूपमा आकस्मिक पूर्वतयारी तगा प्रतिकार्य योजना प्रकाशन गरिएको थियो । सरोकारवाला निकायहरूबाट वार्षिक रुपमा प्राप्त सूचनाहरूलाई समावेश गरी २०६९ ,२०७० ,२०७१ र २०७२ , २०७३ र २०७४ सहित नियमित परिमार्जन सहित यो आठौं संस्करण २०७५ प्रकाशन गरिएको छ । यस योजनामा समावेश गरिएका सूचना तथा तथ्याङ्कहरूलाई समयानुकुल परिमार्जन गरी प्रकाशन गर्ने प्रयास गरिनेछ ।

१.३ जिल्ला बिपद् पुर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जूमा गर्नुका उद्देश्य :

क) विपद् पुर्व विपद् परेको समयमा विपद् पश्चात गर्नुपर्ने कार्यहरुको पूर्व तयारी गर्ने ।
ख) अछाम जिल्लामा हुन सक्ने बिपद सम्बन्धि विगतको इतिहासको जानकारी लिने ।
ग) विपद् प्रभावितहरु लाई तत्काल उद्धार तथा राहात सेवा पुरयाउन सरल पार्नु ।
घ) कार्य योजना अनुसार जिम्मेवार संध संस्थाहरुको कार्य प्रगतिको समिक्षा गर्नु ।
ङ) जिल्ला स्थित सरोकारवाला निकाय विच समन्वय गरी कार्यक्रमलाई एकिकृत रुपमा लैजान ।
च) बिपद्मामानवीय सहयोगका लागि पहिलेनै उपयुक्त तथा पर्याप्त पूर्वतयारी तथा सहयोग योजनाको तर्जुमा गर्नु,।

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको अपेक्षित नतिजा

यस विपद्पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाबाट विपद् प्रतिकार्यलाई व्यवस्थित गर्नुका साथै सरोकारवाला निकायहरुले निम्न बमोजिमको उपलब्धि हासिल गर्नेछन् ।

- मानवीय सहायतामा संलग्न निकायका बारेमा पहिचान हुने ।
- समन्वय बैठक तथा पद्धति स्थापना हुने ।
- प्रभावकारी योजनाका लागि जिल्लाको विपद्को पूर्व इतिहास संकलन हुने ।
- सबै निकायहरुको भूमिका पहिचान गर्ने ।
- प्रकोप तथा जोखिम नक्सा तयार गर्ने ।

- सम्भावित विपद्को क्षेत्रमा छुट्टाछुट्टै योजना तर्जुमा गर्ने ।
- साझेदार निकायको सम्पर्क सूची तयार गर्ने ।
- हरेक निकायमा सम्पर्क व्यक्ति तोक्ने ।
- जिल्ला बिपद् व्यवस्थापन समिति ले सबै विषयगत अगुवाहरुलाई विपद्को निश्चित प्रकृतिमा आधारित छुट्टाछुट्टै प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गर्न निर्देशन दिने ।
- साधन/स्रोतको आाकलन गर्ने ।
- प्रतिकार्यको साझा मापदण्डमा सहमति गर्ने ।
- विस्थापितहरुलाई राख्नका लागि शिविरको स्थान पहिचान गर्ने ।
- खोज तथा उद्धार टोलीको गठन गर्ने ।

जिल्ला बिपद् पुर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजनाका समष्टिगत उद्देश्य निम्न रहेका छन :

क) मानवीय प्रतिकार्यका लागि पहिले नै उपयुक्त तथा प्रयाप्त पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको तर्जुमा गर्नु ।
ख) मानवीय असरलाई कम गर्नका लागि प्रकोप वाट प्रभावित मानिसहरुका आवश्यकता परिपुर्ति गर्नका निमित्त समयमानै जिम्मेवार निकायको समन्वयात्मक प्रतिकार्य उपलब्ध गराउने कुरा सुनिश्चित गर्नु ।
ग) विषयगत सरकारी निकायहरु, स्थानीय निकायहरुका पदाधिकारी र सरोकारवाला बिच विपद्को सवालमा समन्वय र सहकार्यमा अभिबृद्धि गर्ने ।

१.४ रणनीति :

जिल्ला आकस्मिक योजनाको तर्जुमा गर्दा सक्दो सहभागितामूलक र वास्तविकतामा आधारित रहेर बनाउने प्रयास गरिएको छ । जिल्लामा अवस्थित सम्पूर्ण सरोकारवालाहरूलाई उनीहरुको विषय, क्षेत्र र विशिष्टताका आधारमा तत् तत् क्षेत्रमा उनीहरुको संलग्नता र भुमिकालाई सुनिश्चित् गर्दै विपद्को समयमा समन्वयात्मक र प्रभावकारी ढंगले विपद् व्यवस्थापन गर्न सकियोस् भन्ने उदेश्य राखेर योजना तर्जुमा गरिएको छ । यो योजना विगत पाच वर्षको अवधिमा भए घटेका विपद् र त्यसबाट परेका प्रभावहरूको विश्लेषणमा आधारित रहेर र योजना तर्जुमाको प्रयोजनका लागि सबभन्दा खराब परिस्थितिलाई ध्यानमा राखेर बनाइएको छ । जिल्लामा क्रियाशील विभिन्न निकायहरूको क्षमताको विश्लेषणका आधारमा पूर्व-तयारी तथा सहयोग कार्यक्रमका लागि भूमिका तथा जिम्मेवारी निर्धारण गरिएको छ । “पूर्वतयारी” तथा “सहयोग कार्यक्रम” सम्बन्धी दुवै योजना आकस्मिक योजनामा उल्लेखित प्रमुख गतिविधि रहेका छन् र योजना तर्जुमा गर्दा यसको कार्यान्वयनमा सहयोग उपलब्ध गराउने उपयुक्त निकायको पहिचान क्षेत्रगत आधारमा पनि गरिएको छ । विगत वर्षहरुका अनुभवबाट सिकिएका पाठ तथा सिफारिसहरूलाई हरेक क्षेत्र (Cluster)का लागि आकस्मिक योजना तर्जुमा गर्दा ध्यानमा राखिएको छ ।

जिल्ला आकस्मिक योजना अन्तर्गत जिल्लाको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना सहयोग सम्बन्धी योजनाको व्यवस्थापन जिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समितिको समष्टिगत समन्वयमा गरिनेछ । हरेकक्षेत्र(Cluster)मा नेतृत्व प्रदान गर्ने निकायको अगुवाईमा क्षेत्रगत हरेक समुहले सो क्षेत्रमा संलग्न विभिन्न निकायहरूका बीचमा समन्वयको प्रष्ट खाका कोर्ने प्रयत्न गरिएको छ भुकम्प पश्चात जिल्लाका विभिन्न प्राकृतिक एवम् मानवीय कारणहरुले सृजित विपद् जन्य परिस्थितिसाग सम्बन्धित उठ्न सक्ने सवालहरूलाई सम्बोधन गर्नका निमित्त आफ्नो क्षेत्रको आपत्कालीन पूर्व-तयारी तथा सहयोग योजनाको कार्यान्वयन समन्वयात्मक रूपमा गर्नका लागि ती निकायहरूका सबल पक्ष तथा विशेष ज्ञानमाथि ध्यान दिइएको छ ।

आकस्मिक योजनालाई अन्तिम रूप दिइसकेपछि पूर्वतयारीसम्बन्धी कदमहरूमा भएको प्रगतिलाई सुनिश्चित गर्नका निमित्त योजनाको समीक्षा गरिने छ । यसमा क्षेत्रगत समूह (Cluster Groups)र जिल्ला बिपद व्यवस्थापन समितिले प्रमुख भूमिका निर्वाह गर्ने र अन्य सदस्यहरूले यसमा सहयोगका लागि समयमा नै गतिविधिहरू सञ्चालन गर्नका निमित्त मार्गदर्शक दस्तावेजको रूपमा जिल्ला आकस्मिक पुर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजनालाई प्रयोगमा ल्याइनेछ ।

१.५ व्यवस्थापन तथा समन्वयका लागि समष्टिगत व्यवस्था :

नेपाल सरकार, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, विकास साझेदार ,राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैर-सरकारी संघ-संस्था तथा जिल्लाका बीचमा योजनाबद्ध व्यवस्थापन तथा समन्वयका लागि गरिएको व्यवस्थाको सार-सङ्क्षेप तल दिइएको छ

- ❖ आपत्कालीन सहयोग कार्यक्रम अन्तर्गत विपद्को जानकारी, खोज, उद्धार, रोकथाम, न्यूनीकरण, पूर्व-तयारी, सहयोग तथा पुनर्लाभ (Recovery)आदि कामका लागि समन्वय गर्ने जिम्मेबारी नेपाल सरकारमा रहनेछ । यसका लागि केन्द्रीयस्तरको सम्पर्क निकाय गृह मन्त्रालय रहने व्यवस्था छ । गृह मन्त्रालयको प्रत्यक्ष निर्देशन तथा समन्वयमा अन्य क्षेत्र तथा जिल्ला स्थित कार्यालय तथा संघ संस्थाहरु क्रियाशील रहने छन् । क्षेत्रीय तथा जिल्ला स्थित कार्यालय तथा

संघ संस्थाहरुमा खासगरी क्षेत्रीय तथा जिल्ला प्रशासन कार्यालयहरु, नेपाली सेनाका कार्यालयहरु, नेपाल प्रहरी तथा सशस्त्र प्रहरी बल तथा विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी सहयोगी संघ संस्थाहरु रहेका छन् ।

❖ जिल्ला स्तरमा प्रमुख जिल्ला अधिकारीको नेतृत्वमा जिल्ला बिपद व्यवस्थापन समिति क्रियाशील रहने व्यवस्था रहेको छ । उक्त समितिले अन्य सहयोगी निकायहरुको समेत सहयोग लिई बिपद् सम्बन्धी खोज तथा उद्धार कार्य गर्ने प्रावधान रहेको छ ।

❖ जिल्ला आपत्कालिन कार्य संचालन केन्द्र (District Emergency Operation Centre, DEOC) सञ्चालनमा रहेको छ । सो केन्द्र सञ्चालन पश्चात सुचना, समन्वय, खोजी, उद्धार र राहात कार्यहरु थप प्रभावकारी बनाउन सकिने अवस्था बन्दै गरेको छ ।

❖ अन्तरनिकाय स्थायी समिति (Inter-Agency Standing CommitteeIASC) को निर्देशनबमोजिम क्षेत्रगत रूपमा नेतृत्व प्रदान गर्ने निकायहरू(Cluster Lead Agencies)ले आˆना सम्बन्धित क्षेत्रहरूमा साझेदारहरूका बीचमा गतिविधिको सञ्चालन समन्वयात्मक रूपमा हुने कुरा सुनिश्चित गर्नेछन् । यस जिम्मेवारीको निर्वाह गर्नका निमित्त जिल्लाका सम्बन्धित निकायहरूद्वारा नेतृत्व गरिएको क्षेत्रगत कार्य समूहहरूको (Cluster Working Groups)अन्य सरकारी निकाय, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय निकाय, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैर-सरकारी सङ्गठन र अन्य मानवीय निकायहरूले सहयोग उपलब्ध गराउने व्यवस्था रहेको छ ।

❖ विपद् पुर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदशन २०६७ का सिदान्त मार्गदशन लाई DPRPयोजना निमार्णमा समेटिएको छ ।

❖ **अछाम जिल्लामा विपद्को सामना गर्नको लागि क्षेत्रगत रूपमा नेतृत्व प्रदान गर्ने सम्बन्धित निकायहरू (Cluster Leads)साग मिली मानवीय गतिविधि सञ्चालन गर्नका लागि निम्नलिखित क्षेत्रहरू (Clusters)गठन गरिएका छन्**

क.सं.	क्षेत्र (Clusters / Sectors)	जिल्ला तहमा क्षेत्रगत रूपमा नेतृत्व प्रदान गर्ने निकाय (Cluster Leads)	जिम्मेवार व्यक्ति	सम्पर्क
१	सुचना, समन्वय, खोज तथा उद्धार	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जिल्ला बिपद व्यवस्थापन समिति	भोजराज श्रेष्ठ सितल व. रावल	०९७–६२०१३७ ९८५८४०७७७७ ९८४११६२५८२
२	आपत्कालिन आवास, तथा गैढ्ढ खाद्य	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	रत्न प्रसाद ढुगांना	०९७–६२०१४८ ९८४८५८६७७५
३	स्वास्थ्य र पोषण	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय,	आशुतोष श्रेष्ठ	०९७–६२०१८८
४	शिक्षा	शिक्षा बिकास तथा समन्वय इकाइ	लक्ष्मण गिरी	०९७–६२०१५८ ०९७–६२०१३५
५	खानेपानी तथा सरसफाई	जिल्ला खानेपानी तथा सरसफाई सब-डिभिजन कार्यालय,	खगेन्द्र प्रसाद रेग्मी	०९७–६२०१५० ९८४८४२०८५९
६	पुनस्थापना र पुर्ननिमार्ण	जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय	शैलेसराज ढुंगाना	०९७–६२०१४४ ०९७–६२०१८९
७	बन्दोवस्ति	जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय	शैलेसराज ढुंगाना	०९७–६२०१४४ ०९७–६२०१८९
८	कृर्षि खाद्य बन तथा भुसंरक्षण	जिल्ला कृषि बिकास कार्यालय	विष्णु हरी देवकोटा	०९७–६२०१४५ ९८५११४९५३९

१.६ पूर्व तयारीका लागि सामान्य सिद्धान्त :

(१) विपद्मा परेका मानिसहरुको आत्मसम्मान सहित जीवन यापन गर्न पाउने (Right to Diginified Life) अधिकारको सुनिश्चित गरिने छ ।

(२) आपत्कालिन राहत तथा सहयोग मानवता, निष्पक्षता तथा तटस्थताको नियम (बिना कुनै भेदभाव) बमोजिम उपलब्ध गराईने छ ।

(३) आपत्कालिन राहत तथा सहयोग प्रदान गर्दा अशक्त, अपाङ्ग, बालबालिका, बृद्ध, गर्भवती एकल महिला तथा छाउपडी महिलाहरु लाई आबश्यक संरक्षण सहित उनिहरुको आवश्यकताहरुलाई विशेष प्राथमिकता

दिईने छ ।

(४) आपत्कालिन राहत तथा सहयोग प्रदान गर्दा Reproductive Health in Emergencyसम्बन्धि उपचारलाई पनि विशेष ध्यान दिईने छ ।

१.७ सिमितता :

जिल्ला स्तरको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना विशेषत **अछाम जिल्ला विपद् व्यवस्थापन योजना २०७१-०७५** मा प्रकोप पहिचान तथा स्तरिकरणका आधारमा भुकम्प ,बाढी पहिरो बाट सृजित विपद् मा केन्द्रित भई तयार गरिएको छ । यति हुादाहुदै पनि यस बाहेकका बिपद् जस्तै खडेरी, पहिरो, आगलागी, तथा हुरीबतास जस्ता विपद्मा पनि यही पूर्वतयारी योजनालाई आधार मानी यथाशक्य राहत तथा सहयोग प्रदान गरीने छ ।

यस योजनामा विस्तृत रुपमा विश्लेषण गरेर बजेट राखिएको छैन । केवल अनुमानित बजेट मात्र राखिएको छ । यस योजनामा योजना गरिएका कार्यक्रमहरुको बजेटको सर्न्दभमा विषयगत सरकारी निकायहरुले आ आफनो कार्यक्रममा समावेश गरी बजेट छुटयाउने भनिएता पनि बजेट अभावको कारणले वाहय निकायको सहयोगको पनि आवश्यकता रहेको देखिन्छ ।

१.८ विपद् परिस्थिति विश्लेषण :

यस पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा सन्दर्भमा २०६९, २०७०, २०७१ , २०७२, २०७३, २०७४ र २०७५ का विपद्को प्रभाव निम्न बमोजिम विश्लेषण गरिएको छ । यसैको आधारमा सबै भन्दा बढी प्रभाव पार्ने विषयलाई केन्द्र बनाएर २०७५ को योजना तयार गरिएको छ ।

क्र.सं.	विपद्को विवरण	२०६९	२०७०	२०७१	२०७२	२०७३	२०७४	२०७५
१	मर्ने मानिसहरुको संख्या	०	२	१	०	०	०	२
२	मर्ने चैपायाको संख्या	०	०	०	१५	०	०	९
३	खाद्यान्न नष्ट घरहरु					०	०	०
४	घाइतेहरुको संख्या	०	०	०	०	०	०	७४
५	विस्थापित परिवार संख्या	४५	०	१०	०	३१	०	०
६	जमिन कटान					०		
७	पूर्णरुपमा क्षति पुगेका घर	१५४	५४	१०५	७२	५८	१०५	२१
८	केहिमात्रामा क्षति पुगेका घर	४७	६५	२५	४५	०	१०	३७
९	प्रभावित परिवार संख्या	२०१	७५	२०५	७२	८९	११६	८०
	अन्य क्षति							
क)	विद्यालयमा हावाहुरी वाट भवनमा भएको क्षेती					८९	४	६

यसै गरी पानीका स्रोतहरु प्रदुषित भई विभिन्न सरुवा रोगहरु फैलिएको, चौपाया तथा खाद्यान्न क्षती भएको, जमिन कटान आदि भएका थिए ।

१.९ पूर्व तयारीका लागि अपनाइएका मुख्य क्रियाकलापहरू :

गत आ.व.मा पनि विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्यका लागि तयार गरिएको योजनाका आधारमा सबै सम्बद्ध क्षेत्रहरुलाई समयमै सहभागी गराई विपद्को अवस्थामा कुन निकायले के काम गर्ने ? भनी स्पष्ट रुपमा जिम्मेबारी तोकिएको थियो । जसले गर्दा विभिन्न ठाउामा भएका विपद् सम्बन्धी घटनाहरुलाई न्यून गर्न, भएका घटनाहरुमा समयमै उद्धार गर्न र आवश्यक सहयोग उपलब्ध गराउन मद्दत पुगेको थियो ।

१.१० प्रस्तुत विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजनाबाट प्राप्त हुन सक्ने अपेक्षित नतिजाहरू :

प्रस्तुत पूर्व योजनाबाट निम्न लिखित नतिजाहरु प्राप्त हुन सक्ने आशा गरिएको छ।

क) विपद् पूर्व विपद्का समयमा र विपद् पश्चात गर्नुपर्ने कार्यको पूर्व तयारी भएको हुनेछ।

ख) विपद् प्रभावित हरुलाई तत्काल उद्धार तथा राहात सेवा पुरयाउने कार्यमा सहजता आएको हुनेछ।

ग) कार्य योजना अनुसार जिम्मेवार बोकेका संध संस्थाहरुको कार्य प्रगतिको समिक्षा भएको हुनेछ ।

घ) सरोकारवाला निकाय विच समन्वय भई मानवीय सहयोग कार्य एकिकृत रुपमा अघाडी वढेको हुनेछ।

ङ) अछाम जिल्लामा हुन सक्ने बिपद सम्बन्धी विगतको इतिहासको जानकारी लिन सकिने छ।

च) बिपद्मा मानवीय सहयोगका लागि पहिले नै उपयुक्त तथा पर्याप्त पूर्वतयारी तथा सहयोग योजनाको तर्जुमा गर्न मद्दत पुगेको हुनेछ।

परिच्छेद २

अछाम जिल्लाको परिचय

जिल्लाको परिचयः

नेपाल अधिराज्यका ७ वटा प्रदेश हरु मध्ये सुदुर पश्चिम प्रदेश अन्तरगत पर्ने पहाडी जिल्लाहरुमा अछाम जिल्ला एक हो। यस जिल्लाको सदरमुकाम मङ्गलसैन हो। यस जिल्लामा २०७४ साल फागुन २७ गतेको नेपाल सरकारले स्थानीय तह कार्यान्वयन संगै अछाम जिल्लामा ६ गाउं पालिका ४ वटा नगरपालिका गरि जम्मा १० वटा स्थानीय तह रहेका छन् भने यस जिल्लालाई २ वटा संसदीय निर्वाचन क्षेत्र ४ वटा प्रदेशका लागि प्रान्तीय क्षेत्रमा विभाजन गरिएको छ। यहाा रहेका धार्मिक मठमन्दिरहरुमा वैद्यनाथ, वर्दादेवी षोडशादेवी तितौडा र पञ्चदेवल हन्। अछाममा पाइने जनावर र पशुपन्छी मध्ये अछामी नौमुठे गाईमा उल्लखनीय विशेषता पाइन्छ। यस जिल्लामा ऐतिहासिक पर्यटन स्थलको रुपमा खप्तड र सदरमुकामबाट करिव १७ कोष टाढा पर्ने साविकको रामारोशन गाविस अन्तर्गत ३७८७ मिटिरको उचाइमा अवस्थित बाह्र वण्ड अठार खण्ड नामले चिनिने रामारोशन तीर्थस्थल रहेको छ। जसमा जम्मा १२ वटा ताल र १७ वटा समथर फााटहरु रहेका छन्। कुनै पनि स्थानको पूर्ण अध्ययनका लागि ऐतिहासिक पृष्ठभूमिमा पुग्नै पर्दछ। विशिष्ट पहिचान भएको अछाम जिल्लाको पनि ऐतिहासिक पृष्ठभूमि विशिष्ट खालको रहेको छ। यस जिल्लाको नामाकरणको सन्दर्भमा निम्नानुसारका जनश्रुतीहरु रहेका पाइन्छन् :

प्रथम

प्राचीनकालमा भारतीय मुगल साम्राज्यको चर्को दमन र उत्पीडन सहन नसकी त्यहााबाट ठूलो संख्यामा हिन्दूहरु बसाइ सर्न बाध्य भए। घुम्दै हिड्ने क्रममा तिनीहरु वर्तमान नेपालको नौखुवा (वर्तमान अछाम) पुगे। त्यसबेला नौखुवा प्रशस्त मीठो आांप पाइने स्थानको रुपमा परिचित थियो। अनुकुल हावापानी र प्रशस्त मीठो आाप पाइने भएका कारण घुमन्ते भारतीयहरुका लागि बसोबास गर्ने उपयुक्त भएकोले उनीहरु नौखुवामा बस्न थाले। हिन्दी भाषामा मीठो आापलाई **अच्छा आम** भन्न थालियो। पछि **अच्छा आम** अप्रभंस हाुदै जाादा प्रशस्त मीठो आम पाइने नौखुवालाई **"अछाम"** भनिन थालियो।

दोस्रो

डोटी जिल्लाका ब्राम्हण खानदानका गोपाल खतिवडाका (भट्ट भनिने) चार भाइछोराहरु थिए। उनको नाम लल्ल, विलल्ल, भाष र प्रभाष थिए। प्रभाषको शाह वंशीय प्रसिद्ध जुम्ली राजा देवचन्द्र शाहकी छोरी हार्मता मैयासाग प्रेम विवाह भई केही वर्ष उनी जुम्ला बसे। पछि नौखुवा राज्य विर्ता पाएर प्रभाषले नौखुवामा शासन गर्न थालेकाले उनीबाट जन्मेका छोरा राजा हुने र शाह पद्वीसमेत पाउने संस्कार बसी अचम्म भएकोले अचम्म शब्द अप्रभंस हुदै **"अछाम"** भनिन थाल्यो।

तेस्रो

अछाम राज्यको केन्द्र हाल कमलबजार नगरपालिकाअन्र्तगत सेराको क्वालेखमा थियो। त्यसपछि बान्नीगढी, पुनः क्वालेख र मंगलसेनमा केन्द्र सरेको पाइन्छ। राणाकालीन अवस्थामा अछाम राज्य डोटी राज्यमा गाभिन गई खाद्यान्न आपूर्तिका केन्द्रको रुपमा रह्यो। अछामी जनतालाई डोटीसम्म खाद्यान्न ढुवानी गर्न बाध्य गराइयो। पछि अछामको कैलास खोला पश्चिमको भूभाग डोटी र पूर्वको भूभाग दैलेख जिल्लामा गाभिएको पाइन्छ। वि.सं. २०१४/०१५ सालतिर यहााका जनताहरुले तत्कालीन राजा श्री ५ महेन्द्र सिलगढीमा सवारी हाुदा छुट्टै जिल्ला घोषणा गरियोस् भनी राजा चढेको घोडा समातेपछि राजाबाट अछामबाटै माल बुझिदिनु भन्ने हुकुम भयो। तत्पश्चात २०१८ साल बैशाख १ गते अछाम तत्कालीन नेपाल अधिराज्यको मानचित्रमा छुट्टै जिल्लाको रुपमा अस्तित्वमा आएको पाइन्छ।

१.जिल्लाको भौगोलिक स्थिति :

भौगोलिक स्थिति

पूर्व : कालिकोट र दैलेख
पश्चिम : डोटी
उत्तर : बाजुरा र बझाङ
दक्षिण : सुर्खेत
अक्षांश : २८° ४६'देखि २९° २३'
उत्तरसम्म र देशान्तर : ८१° ३२'देखि ८१° ३५' पूर्वसम्म
कुल क्षेत्रफल : १६९२ वर्ग किलोमिटर
उचाइ : ५४० मिटरदेखि ३८२० मिटरसम्म
सदरमुकामको उचाइ : १३२६ मिटर

राजनैतिक तथा प्रशासनिक विभाजन

विकास क्षेत्र : सुदूरपश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्र
प्रदेश नं. : ७
अञ्चल : सेती
जिल्ला : अछाम
संसदीय निर्वाचन क्षेत्र : २
गाउं पालिका संख्या : ६
नगरपालिका : ४

जनसंख्या

महिला : १३७४६९जना
पुरुष : १२०००८जना
जम्मा : २५७४७७
घरधुरी संख्या : ४८३५१
सरदर परिवार संख्या : ५.३३
जनघनत्व प्रति वर्ग किमी : १५३

शैक्षिक स्थिति

आधारभुत तह : ४२५ (निजी स्कुल २४)
माध्यमिक तह : ६१
उच्च मा.वि. : ३२
बालविकास केन्द्र : ४३२
सामुदायिक अध्ययन केन्द्र : ४०
विशेष शिक्षाका कक्षा : ६
क्याम्पस : ५
स्रोत केन्द्र : १४

साक्षरता

साक्षरता दर : ५५.६५ प्रतिशत
पुरुष : ७० ७० प्रतिशत
महिला : ४२.८७ प्रतिशत

स्वास्थ्य संस्थाको स्थिति

जिल्ला अस्पताल : १
जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय : १
प्रा.स्वा.केन्द्र : २
स्वास्थ्य चौकी : ६७
जि.आ.प्रा.स्वा.के : १
आयुर्वेद औषधालय : १

भूउपयोगः

कुल क्षेत्रफल : १६९२ वर्ग किलोमिटर
खेती गरिएको कुल क्षेत्रफल : २८२१४ हेक्टर
सिंचित सुविधा कुल क्षेत्रफल : ३३५१ हेक्टर
अर्धसिंचित कुल क्षेत्रफल : ६५२८हेक्टर
सिचाइ नभएको कुल क्षेत्रफल :३२२३४हेक्टर
वनले ढाकेको क्षेत्रफल : १.०६१९ हेक्टर

भु उपयोगको स्थिति

क्र.सं.	विवरण	क्षेत्रफल (हे.)	प्रतिशत
१	कुल क्षेत्रफल	१६९२००	
२	कुल वन क्षेत्र	१,०६१९८	६२.७७
३	वन	८७१९९	५१.५४
४	झाडी बुट्यान क्षेत्र	४०४३	२.३९
५	चरण क्षेत्र	१४९५६	८.८४
६	कृषि क्षेत्र	५६४४७	३३.३६
७	बस्ती, भिर, पाखा आदि	६५५५	३.८७

स्रोतः जिल्ला वन कार्यालय, अछाम

जलवायु

समुद्री सतहबाट ६४० मि. को उचाइदेखि ३८२० मि. उचाइ भएको यस जिल्लामा हावापानीका विभिन्न रुपहरु पाइन्छन् । पहाडी तथा उच्चभागहरुमा तापक्रम हिउंदमा सरदर ५ से. रहन्छ, जबकि खोंच तथा टारहरुमा हिउादमा २०से. सरदर तापक्रम रहन्छ । त्यस्तै ग्रीष्मको अवस्थालाई हेर्दा पहाडी भागमा २५° से. तथा उच्च भागहरुमा २०° से. र खोंच तथा टारहरुमा ३०° से. सरदर तापक्रम रहन्छ । वार्षिक सरदर वर्षा १८९१ मि.मि.सम्म रहन्छ । जिल्लाको उत्तरी तथा मध्यभागको लेकाली भूभागमा हिउादमा हिमपात हुने गर्दछ ।

जिल्लाको वर्षा सम्बन्धी विवरण

क्र.स.	महिना	औषत वर्षा (मि.मि.)
१	बैशाख -अप्रिल/मे	१३४.२
२	जेष्ठ - मे/जुन	८८.४
३	अषाढ -जुन/जुलाइ	९६.९
४	श्रावण - जुलाइ/अगस्ट	१००.१
५	भाद्र -अगस्ट/सेप्टेम्बर	५४.३
६	आश्विन- सेप्टेम्बर/ अक्टोबर	२८.८
७	कार्तिक- अक्टोबर/ नोभेम्बर	२३.६
८	मंसिर - नोभेम्बर/ डिसेम्बर	६.१
९	पौष- डिसेम्बर/ जनवरी	२२.४
१०	माघ- जनवरी/ फेब्रुअरी	२८२.६
११	फाल्गुन- फेब्रुअरी/ मार्च	२७९.२
१२	चैत्र- मार्च/ अप्रिल	१४८.०

स्रोतः जल तथा मौसम विज्ञान विभाग २०७५

नदीनाला र ताल तलैया

विश्व मानचित्रमा नेपाल जलस्रोतको धनी भएझैं नेपालको मानचित्रमा अछाम जिल्ला पनि जलस्रोतको धनी मानिन्छ । नदी वर्गिकरणअनुसार यहाा ठूला, मझौला तथा सानास्तरका नदीहरु रहेका छन् । प्रवाह हुने नदीहरुको कुल संख्या ३५४ वटा रहेको छ । यी सबै नदीहरुको कुल लम्बाई ६९३०.६९ कि.मि. रहेको छ । यी नदीहरुमा पर्याप्त जलविद्युतको सम्भावना रहेको छ । यस जिल्लामा प्रवाह हुने प्रमुख नदीहरुमा कर्णाली, सेती, बुढीगंगा, कैलास खोला, चाइरा खोला, प्रभाली गाड, बारला गाड, छिपे खोला, आदि रहेका छन् । प्रवाहित नदीहरु र सोको अवस्थालाई तल उल्लेख गरिएको छ ।

अछाम जिल्लाका मुख्य नदीनालाहरुको विवरण

क्र.सं.	नाम	अवस्थिति	किसिम
१	कर्णाली	जिल्लाको पुर्वी र दक्षिणी भाग	ठूलो नदी
२	सेती	जिल्लाको पश्चिमी सिमानाको केही भाग	ठूलो नदी
३	बुढीगंगा	जिल्लाको पश्चिमी भाग हुादै सेती नदीमा मिसिने	ठूलो नदी
४	कैलास खोला	जिल्लाको उत्तरी भाग रामारोशन तालबाट उत्पत्ति भई रामारोशन, भाटाकाटिया, बाटुलासैन, सान्तडा, चाफामाण्डौ, मलातीकोट, दर्ना, जुपु, वलीगाउा मंगलसेनको सिमाना हुादै बुढीगंगामा मिसिने	मझौला नदी
५	लुंग्रेली गाड	लुंग्रा, बैजनाथ र जाल्पादेवीको बीचबाट हुादै बुढीगंगामा मिसिने	मझौला नदी
६	प्रभाली गाड	सिद्धेश्वर र जाल्पादेवीको बीचबाट हुादै बुढीगंगामा मिसिने	मझौला नदी
७	जिजाडी गाड	सिद्धेश्वर र घाघारकोट हुादै बुढीगंगामा मिसिने	मझौला नदी
८	ईकडी गाड	बाजुरा र अछामको बाब्ला गाविसको सिमाना हुादै बुढीगंगामा मिसिने	मझौला नदी
९	कांसागाड	बाजुरा र अछामको ऋषिदह गाविसको सिमाना हुादै बुढीगंगामा मिसिने	मझौला नदी
१०	सरानी गाड	षोडशादेवी गाविसमा उत्पत्ति भै विन्ध्यवासिनी, कुस्कोट हुादै बुढीगंगामा मिसिने	मझौला नदी
११	अर्दली गाड	घाघारकोट र बाब्ला गाविसको बीचबाट बहेको	मझौला नदी
१२	छिपेखोला	रिडीकोट र मष्टामाण्डौ गाविसको बीचबाट बहेको	साना नदी
१३	बल्ले खोला	बाटुलासेन र रामारोशन गाविसको बीचबाट बहेको	साना नदी
१४	लोडेघाट	भैरवस्थान र रानीवन गाविसको बीचबाट बहेको	साना नदी
१५	कुइका गाड	बयला, कुइका, चाल्सा र कालिकास्थानको	साना नदी
१६	चिल्तडा गाड	कालेकााडा गाविसको बीचबाट बहेर कर्णालीमा मिसिने	मझौला नदी

क्र.सं.	नाम	अवस्थिति	किसिम
१७	भानाकोट गाड	कालेकााडा गाविसको बीचबाट बहेर कर्णालीमा मिसिने	मझौला नदी
१८	खुलालु गाड	कालेकााडा गाविस र कालिकोट जिल्लाको सिमाना बीचबाट बहेर कर्णालीमा मिसिने	मझौला नदी
१९	तालागाड	बयला र लयााटी गाविसको बीचबाट बहेर	मझौला नदी
२०	बारले गाड	बारला र पुल्लेतोलाको बीचबाट बहेको	मझौला नदी
२१	चाइररवा	हिच्मा, ढकारी, सेरा, बस्ती गाविसहरुको सिमाना	मझौला नदी
२२	जनाली गाड	जनालीवण्डाली र वीरपथ गाविसको बीचबाट	साना खोला
२३	तापी रवा	मंगलसेन र वलीगाउाको बीचबाट	साना खोला
२४	चिसी खोला	तोषी र तुर्माखााद गाविसको बीचबाट	साना खोला
२५	गोईलि गाड	सोकट गाविस र डोटी जिल्लाको सिमाना	साना खोला
२६	गण्डी गाड	सोकट गाविस र डोटी जिल्लाको सिमाना	साना खालो
२७	उनी रवा	रामारोशन र भटाकाटिया गाविसको बीच	साना खोला
२८	जुडी रवा	बान्नातोली र जुपु गाविसको बीचबाट	साना खोला
२९	पुलाम खोला	रानीवन र धमाली गाविसको बीचबाट	साना खोला
३०	ठोटे खोला	बारला गाविस वडा नं. १ र २ को बीचबाट	साना खोला
३१	आमिना खोला	बारला गाविस	साना खोला
३२	मलाना खोला	कालाकााडा र बारला गाविसको सिमाना	साना खोला

सडक यातायात

सडक यातायात विकासको दृष्टिकोणले पनि यो जिल्ला निकै पछाडि परेको छ । अहिलेसम्म ९१ कि.मी.मात्र कालोपत्रे सडक छ । जुन जिल्लाको पश्चिमी सिमाना चौखुट्टे बजारदेखि सााफेबगरसम्म ३५ कि.मी., सााफेबगरदेखि मंगलसेनसम्म ४१ कि.मी., सााफेबगरदेखि इक्डीगाडसम्म १५ कि.मी.रहेको छ । जिल्लास्तरीय ग्रामीण सडकको लम्बाई ४७६.५ रहेको छ । सदरमुकाम मंगलसेनदेखि पूर्वीभागमा रहेको बेलखेतसम्मको ५० कि.मी.ग्रामीण सडक मध्यपहाडी लोकमार्गले स्तरवृद्धि गरिरहेको छ । जसको खण्डखण्ड गरेर हाल करिब १५ कि.मी.जति ग्राभेल गरिएको छ र ग्राभेलिङ्ग गर्ने कार्य तीव्रगतिमा भइरहेको छ । जिल्लाभित्र मध्यपहाडी लोकमार्गले पूर्वमा बेलखेतदेखि पश्चिम चौखुट्टेबजारसम्म १२६ कि.मी.ओगटेको छ । जिल्लाको विद्यमान सडकको अवस्था निम्नानुसार रहेको छ :

अछाम जिल्लामा सडकको अवस्था

क्र.स.	सडक विवरण	लम्बाई (कि.मि.)	प्रतिशत
१	कच्ची बाटो	५३११.३५	८९.४४
२	कालोपत्रे सडक	१५०	२.५३
३	ग्रामीण सडक	४७६.५	८.०३
	जम्मा	**५९३७.८५**	**१००.००**

हाल यस जिल्लाका ६ गाउं पालिका र ४ नगरपालिका ९१ वडा मध्ये ७ वटा वडाहरुमा मोटर बाटो नपुगेको अवस्था छ । मोटर बाटो पुगेका गाउं पालिकाहरुमा पनि मोटर यातायात सुचारु भने हुन सकेको छैन ।

गाउं पालिका र नगरपालिकाको जनसंख्या विवरण

क्र.स.	गाउपालिका र नगरपालिकाको नामावली	घरघुरी	जनसंख्या			घरपरिवारको औसत आकार
			जम्मा	पुरुष	महिला	
१	मंगलसेन नगरपालिका	६६०४	३२५०७	१४८७६	१७६३१	४.८८
२	सााफेबगर नगरपालिका	६६९३	३३७८८	१५४८४	१८३०४	४.७६
३	कमलबजार नगरपालिका	४३३४	२३१४६	१०८३२	१२३२५	५.४
४	पन्चदेवल बिनायक नगरपालिका	५०७७	२८१२२	१३१५४	१४९६९	५.२
५	चौरपाटी गाउंपालिका	५११३	२५१४९	१११४६	१४००३	४.९१
६	मेल्लेख गाउंपालिका	४३६०	२४६७०	११५३७	१३१३३	५.४
७	वान्निगढी गाउंपालिका जयगढ	३३७३	१७३५९	७४९६	९८६३	५.४

८	रामारोशन गाउंपालिका	३७५९	२५१६६	१२१०९	१३०५७	४.९४
९	ढकारी गाउंपालिका	३८३१	२१५१६	१०३०३	११२२३	५.९२
१०	तुर्माखाद गाउंपालिका	४५७५	२४७६४	११८३९	१२९२५	५.४१

परिच्छेद् - ३
विपद्को अवस्था

३.१ बिपदको इतिहास

अछाम जिल्लाको विगतको विपद्को अवस्थालाई संक्षिप्त रुपमा तल उल्लेख गरिएको छ ।

वर्ष	प्रकोप	क्षेतीको विवरण
१९९०	**वाढि पहिरो**	बाब्ला गा.वि.स.को जिजाडीमा २ (छाना) गोठ, ४ घट्ट र एक जनाको मृत्यु, ६०० रोपनी जग्गा क्षति,
२००९		षोडशादेवी गा.वि.स.को टुन्नामा४०० रोपनी जग्गा र लिग्रीमा१८ (छाना) गोठ, १० रोपनी जग्गा नष्ट, भागेश्वर गा.वि.स.को छिपेखोलाको बाढीले रानीसेरामा ५० रोपनी जग्गा क्षति,
२०१३		कालिका गा.वि.स ५० रोपनी जग्गा बगाएको
२०१७		मष्टामाण्डौ गा.वि.स.मा बुढीगंगा नदी र छिपेखोलामा आएको बाढीबाट ६०० रोपनी जग्गाको क्षति,
२०२८		विनायक गाविस देउलीकाडामा ठुलो पहिरो गई विनायक गा.वि.स. मा २०० रोपनी जग्गा नष्ट,
२०४०		हात्तिकोटमा पहिरो गएर १० रोपनी जग्गा नष्ट,कालिकास्थान गा.वि.स.को बेलखेत देखि बुढाखेत सम्म कुईका खोलाको बाढीले २०० रोपनी जग्गा क्षति, जनालीकोट, गाज्रा र भागेश्वर गा.वि.स.मा कोडीखोलाले २० रोपनी जग्गा बगाएको र पहिरो हालसम्म जारी रहेको,
२०४२		रामारोशन गा.वि.स.को अल्लेडीमा पहिरोबाट २ जनाको मृत्यु,
२०५४		सिद्धेश्वर गा.वि.स.मा पहिरोबाट ४ जनाको मृत्यु, १,५०० रोपनी जग्गा क्षति,
२०५६		ऋषिदह गा.वि.स. को नौलावनमा पहिरोबाट ९ वटा पानी घट्ट क्षति
२०५८		ठाँटी गा.वि.स.मा पहिरोबाट ८ घर र एउटा स्कूल चर्केको तथा ५० रोपनी जग्गा क्षति
२०६३		दुनी गा.वि.स.को दुनीरवामा आएको बाढीबाट १७० रोपनी जग्गा क्षति, खप्तड गा.वि.स.मा आएको पहिरो बाट ६ जनाको मृत्यु, ५ जना घाईते, २ वटा लघु विद्युत योजना, ३ वटा झोलुङ्गे पुल, १० वटा पानी घट्ट, १२ वटा भैसी, १० वटा बाख्रा, १,००० रोपनी जग्गा क्षति ।
२०६४		शान्तडामा पहिरोबाट ३ जनाको मृत्यु, दर्ना गा.वि.स. को वडा नं ४ मा बाढीले २ वटा पसल बगाएको, कालिकास्थानमा पहिरोबाट पुरिएर एक जनाको मृत्यु,बाब्ला गा.वि.स. र बाजुराको सीमाना स्थित जिजाडीगाडमा आएको बाढीले बगाएर २ जनाको मृत्यु,भाटाकाटियाा गा.वि.स.मा पहिरो बाट २ घरको क्षति
२०६६		पातलकोटमा १० जना, २०६६ असोज महिनामा मार्कुमा ३ जना र साविकको सिद्धेश्वरमा १ जना गरी १९ जनाको मत्यु तथा हजारौं रोपनी खेतीयोग्य जमिन क्षति
२०६७		खप्तड गाविसका ७३ घर परिवार विस्थापित
२०६८		७० घरका ६१० जना प्रभावित

२०६९		७० परिवारको घर क्षति
२०७०		८७ परिवारको घर क्षति
२०७१		५३ घर क्षेती
२०७२		४२ घर १० परिवार विस्थापित भई क्षती भएका
२०७३		सुतार गाविसमा विस्थापित ३१ परिवार र जिल्ला भरी पहिरो वाट आशिंक क्षेती र पुर्ण क्षेती ५८ घरघुरी क्षेती भएको छ।
२०७५		४५ घरमा क्षेती, ३ पशु घाइते १ मृत्यु, ११ अन्य क्षेती
२००९	**आगलागी**	मंगलसेन गा.वि.स. वडा नं. ९ खातिगाउका ३२ घर क्षति
२०५९		पायल गा.वि.स.मा वनमा आगलागि बाट ४ जना महिलाको मृत्यु
२०६४		साफेबगर हाटबजारमा आगलागीबाट करोडौंको नोक्सानी
२०६५		कुन्तीबण्डाली गा.वि.स.मा १० घर आगलागीबाट ध्वस्त
२०६८		२९ घरका २५५जना प्रभाबित
२०६९		२९ परिवारघर क्षति
२०७०		१८घर क्षेती
२०७१		८ घरमा क्षती
२०७२		९घरमा क्षती
२०७४		२५ घर ३ पसल क्षेती
२०७५		३९ घर क्षेती, ४ चौपाया मृत्यु
२०६९	**हावाहुरी**	४७ परिवारघर क्षति
२०७४		१० घर भत्कीएको तथा क्षेती भएको
२०७५		७६ घर क्षेती भएको, ६ बिद्यालय, ३ अन्य
२०७४	**वर्षा**	७८ घर भत्केको ७८ व्यक्ती प्रभावित
२०७५		७ घर भत्केको ७ व्यक्ती प्रभावित
१९९०	**माहामारी(झाडापखाला,दादुरा)**	हैजाबाट यस जिल्लामा करिब १०० जनाको मृत्यु तथा कैयौं घरपरिवारहरु विस्थापित
२०१९		बिफर रोगबाट १०० वालवालिकाको मृत्यु,
२०५२		ढुंगाचाल्ना गा.वि.स.मा दादुरा बाट ५ जनाको मृत्यु,
२०६६		अछाम जिल्ला भरि ३१ जनाको मृत्यु र ३१,००० जनसंख्या प्रभावित
२०२२	**असिनापानी**	७० प्रतिशत अन्नवाली नष्ट
२०४१		जनालीकोट र गाजा गा.वि.स.मा असिना र भिषण बर्षाले ८ जनाको मृत्यु र ५०औं रोपनी खेत बगाएको,
२०७४		४० प्रतिशत अन्नवाली नष्ट
२०७५		३० प्रतिशत अन्नवाली नष्ट
२०७५	**चट्याङ्ग**	मेल्लेख गा.पा. ६ १ जना घाइते, कमलवजार ७ सेरामा ३ जना घाइते, वान्नीगढी जयगढ ५ मा १घाइते, पञ्चदेवल विनायक ७ काटियामा १६ घाइते १जना मृत १गाइकोक्षेती, रामारोसन ५ रामारोसनमा २ घाइते २ भैंसि र १ वाखा क्षेती, रामारोसन ५ साल्लीसैनमा ४ घाइते १ राँगाको क्षेती, पञ्चदेवल विनायक ९ तामकोट १९ जना घाइते, रामारोसन ५ सनानी ३ जना घाइते १ भैंसि र १ वाखा क्षेती, पञ्चदेवल विनायक ७ पुल्लेतोलामा २१ ज्ना घाइते १ जनाको मृत्यु, पञ्चदेवल विनायक ८ गणिउले ४ जना घाइते १ भैंसि र २ वाखा क्षेती, जिल्ला प्रहरी कार्यालय अछाममा CCTV स्किन २, टि.भी. ५, ADSL राउटर ५ क्षेती, जिल्ला प्रशासन कार्यालय अछाममा कम्प्युटर CPU १,प्रिन्टर २, फ्याक्स १, ADSL राउटर २ क्षेती

२०७६		मेल्लेख गा.पा. ६ झरीगांउमा १ जनाको मृत्यु
२०२८	**भोकमरी**	अछाम जिल्लाभरीवाट भोकमरीले हजारौ मानिस तराई प्रस्थान
२०७५	**जनावर आतङ्क**	२ मानीश घाइते, २ चौपाया मृत्यु

नोट जिल्ला भरमा २,७९,९८,९६७वरावर अन्नवाली क्षेती

३.२ विपद्का प्रमुख कारणहरु :

१.बाढि पहिरो

भौगोलिक कारण, वन फडानी, विकास निर्माण कार्यमा अत्याधुनिक मेशिनको प्रयोग (डोजर,स्काईभेटर आदि), जनसंख्या बृद्धि, जथाभावि ढुंगा निकासी तथा पैठारी, ढल तथा नदीको उचित व्यवस्थापनको कमी, जलवायु परिर्वतन, अनियन्त्रित बसोवास, वनजंगल अतिक्रमण, पूर्वतयारीको अभाव, आगलागीले वनजंगल नष्ट हुने भएकोले ।

२.आगलागी

परम्परागत (साना वास स्थान) घरहरुको कारण, विद्युत प्रबाहमा लापरवाही, जनचेतनाको कमी, जथाभावि चुरोटका ठुटा तथा सलाईको काटी फाल्नाले, वनजंगलको बिचमा घर तथा विद्यालयको निर्माण गरिनुले, बालवालिकाको हातमा सलाई पर्नाले सोको प्रयोगमा लापरवाहीले, हावाहुरीको कारण र लापरवाहीको कारणले, खरमेलामा घास पलाउने विश्वासले आगो लगाउनाले ।

३ भुकम्प

नेपाल भुकम्पीय जोखिमको दृष्टिकोण वाट ११ औं स्थानमा रहेको कारण २०७२ वैशाख १२ गतेको भुकम्पले सुप र मध्य पश्चिमाचलमा विकास क्षेत्रलाईहाल क्षति नभए पनि आगामी दिनमा यसको पुर्व तयारीका लागि जिल्ला नगरपालिका र गाउं पालिकाले पूर्व तयारीमा रहन र विल्डिग कोड लाई पालना गर्न सचेतना मुलक अभियान संचालन गर्नुपर्ने आवश्कता यो पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजनाले महसुस गरेको छ ।

४ हावाहुरी

परम्परागत घरनिमार्णका सामाग्री प्रयोग नगरी हाल नयां नयां प्रविधिको प्रयोग र सो प्रविधि लाई प्राविधिकको सल्लाहा विल्डिग कोडको प्रयोग नहुनु हावाहुरी वाट हुने क्षती वढन गई विशेषत विद्यालय, पाटिपौवा साना वजार क्षेत्रमा क्षेती हुनेगरेको छ ।

५ असिनापानी

मौषममा आईरहेको परिवर्तन संगै अछाम जिल्लाको विभिन्न गाउं पालिका र नगरपालिकाको वडाहरुमा असिनापानी का कारण वर्षेनी अन्दाजी ५ मे.टन .खाद्यान्न क्षेति भई खाद्यान्न आपुर्तिमा पर निर्भरता वढदै गईरहेका कारण असिनापानी जिल्लाको प्रकोपको रुपमा रहन गएको छ ।

६ खडेरी

जिल्लामा अवस्थित वसोवास ,खुल्ला चरिचरन ,वन संरक्षणको कमी, खानेपानीका मुल संरक्षण सम्वन्धि जिल्लामा गुरुयोजना निमार्ण नहुनु र भएका निति निर्देशिका कार्यान्वयन नभएकोले जिल्लामा सचेतना मुलक अभियान संचालन गर्नुपर्ने आवश्यकता पुर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजनाले महसुस गरेको छ ।

७ माहामारी

नेपाल पानीजन्य जोखिमको दृष्टिकोण वाट ३० औं स्थानमा रहेको कारण जिल्लामा १९९० को माहामारी २०६६ को झाडापखालाका कारण भएको क्षेतीले आगामी दिनमा यसको पुर्व तयारीका लागि जिल्ला नगरपालिका र गाउं पालिकाले पूर्व तयारीमा रहन सचेतना मुलक अभियान संचालन गर्नुपर्ने आवश्कता यो पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजनाले महसुस गरेको छ।

विपद् पूर्व गरिने केही मूख्य कार्यहरु

१. शिक्षा कार्यालयले जिल्ला भित्रका संकटासन्न विधालयहरुको प्रवलीकरण गर्ने, नयां विधालय भवन र वाल विकास केन्द्र निर्माण गर्दा बहु प्रकोपबाट सुरक्षित जस्तै भूकम्प प्रतिरोधी, हावहुरीले छाना नउडाउने, बाढी, पहिरो तथा आगलागीबाट वच्न सक्ने गरी निर्माण गर्ने तथा भवन आचार संहिता लागु गर्ने, विधालयमा विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गर्ने र विधालयमा शिक्षकहरुलाई विपद् जोखिम न्यूनिकरण सम्वन्धि तालिम दिने रहेका छन् ।

२. खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालयले मुल मुहान, इन्टेक वरिपरि वृक्षारोपण गर्ने, खानेपानीका संरचना निर्माण गर्दा विपद् जोखिमलाई ध्यान दिने, स्थानिय स्तरका नाउला, ढुंगेधारा संरक्षण गर्ने, पानी शुध्दीकरण सम्वन्धि जनचेतना जगाउने, खानेपानी उपभोक्ता समितिलाई विपद् जोखिम न्यूनिकरण सम्वन्धि तालिम दिने र जोखिमयूक्त खानेपानी संरचनाहरुमा चेकडयाम लगाउने, कांडेतार लगाउने र वृक्षारोपण गर्ने जस्ता कार्यहरु योजना गरिएका छन्

३. स्वास्थ्य तथा पोषण सम्वन्धि वडा स्तरमा पनि च्च्त् गठन गर्ने नीतिगत व्यवस्था गर्ने, स्वास्थ्य कर्मी, व्यवस्थापन समिति, आमा समुहलाई विपद् व्यवस्थापन सम्वन्धि तालिम, संकटासन्न क्षेत्रमा रहेको स्वास्थ्य चौकीको प्रवलीकरण, तारवार र चेकडयामहरु लगाउने, स्वास्थ्य र पोषण सम्वन्धि जनचेतना अभिवृद्धि गर्न रेडियो, होर्डिड. वोर्ड, जस्ता क्रियाकलापहरु योजना गरिएका छन् ।

४. जिल्लावन कार्यालयले खुला स्थानमा वृक्षारोपण कार्य सम्बन्धी चेतना वृद्धि तथा अग्नी रेखा निर्माण गर्ने, खोला नदीबाट गिटी, ढुंगा तथा वालुवा झिक्न प्रतिवन्ध गर्ने नितिगत व्यवस्थालाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयनमा ल्याउने जस्ता योजना रहेका छन् ।

५. महिला तथा वालवालिका कार्यालयले संरक्षण सम्वन्धि समस्याको जनचेतना अभिवृद्धि गर्न सरोकारवाला निकायलाई तालिम दिने, बालवालिका केन्द्रित विपद् जोखिम निति तयार गर्ने, संकटासन्न समुह जस्तै वालवालिका,अपांग, महिलालाई मनोसामाजिक परामर्श तालिम दिने

६. जिल्ला कृषि कार्यालय भुसंरक्षण वन तथा पशुपक्षिकार्यालयले विमाको नितिगत व्यवस्था गरी लागु गर्ने, खडेरी सहन गर्न सक्ने वालीको प्रवर्धन गर्ने, जोखिम युक्त कृषी जमिन बचाउन तटवन्ध र वृक्षारोपण गर्ने , सिंचाईको लागि आकाशे पानी संकलन र प्लाष्टिक पोखरी निर्माण गर्ने, जलवायू विश्लेषण गरी वाली पात्रो तयार गरी लागु गर्ने, पशु कार्यालयले हल्का तथा बलियो प्रकारको काठ र छानोको गोठको निमार्ण गर्ने, खुला चरिचरन वन्द र डालेघांस वृक्षारोपण गर्ने, ।

७. जिल्ला समन्वय समिति भौगोलिक आर्थिक अवस्था अनुसार भवन आचार संहिता पालना गरी संरचना निर्माण, बाटो निर्माण गर्दा डोजरको सट्टा मानिसले नै खन्न प्रोत्साहन गर्ने, नदिबाट बालुवा, ढुंगा, गिट्टि निकाल्ने कार्यलाई नियन्त्रण गर्ने, संरचना निर्माण गर्दा ठेकेदार मिस्त्री उपभोक्ता समितिलाई भूकम्प प्रतिरोधी भवन निर्माण तालिम दिने जस्ता कार्यहरु योजना गरिएका छन् ।

८ नेपाल रेडक्रस सोसाइटीले आपतकालीन आवास र गैह खाद्य रहेकोले गाउं पालिका , नगरपालिका स्तरमा छलफल गर्न तालिम गोष्ठि संचालन गर्ने गाउं पालिका र नगरपालिकामा विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना निमार्ण गर्ने साथै प्रकोप पहिचान तथा स्तरिकरणका आधारमा गाउं पालिका र नगरपालिका स्तरमा आवश्यक गैह खाद्य सामाग्री मनसुन पुर्वनै तयारी अवस्थामा व्यवस्थापन गर्ने ।

९ आस्था नेपाल तथा वर्ल्ड भिजन इन्टरनेशनलको संयुक्त साझेदारीमा ४ वटा पालिका (मेल्लेख, साािफेवगर, कमल वजार तथा पञ्चदेवल बिनायक)मा आकस्मीक कार्यसंचालन केन्द्रलाइ सामग्री, खोज तथा उद्धार सामग्री,आपतकालिन कोष र ह्याभि एयर लिफ्ट ब्याग जिल्ला बिपद ब्यवस्थापन समिती तथा माथीका पालिकाहरु लाइ हस्तान्तरण तथा बिभिन्न बिपदका तालिम कार्यक्रम संचालन गरिएको र मेल्लेख गा.पा. को नन्देगडाका पहिरो पिडित लाइ अखाद्य सामाग्री हस्तान्तरण ।

विपद्का समयमा गरिने केही मूख्य कार्यहरु

१. शिक्षा कार्यालयले जिल्ला भित्रका क्षेतिग्रस्त विद्यालयको तथ्यांक अध्यावधि गरी अस्थाई विद्यालय निमार्ण गरि पठन पाठन प्रक्रियालाई निरन्तरता दिने । शिक्षा क्षेत्रमा रहेका दक्ष जनशक्ति परिचालन गर्ने ।

२. खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालयले पानी शुद्धिकरणका उपाय अवलम्वन गरि पिउने पानीको अस्थायी व्यवस्थापन गर्ने र कार्यालयमा रहेका दक्ष जनशक्ति परिचालन गर्ने ।

३. स्वास्थ्य तथा पोषण सम्वन्धि गाउं पालिका र नगरपालिका स्तरमा रहेका च्च्त् टिम ,स्वास्थ्य कर्मी, व्यवस्थापन समिति, आमा समुह, स्वयसेविका परिचालन गरि प्राथमिक उपचार खोज तथा उद्धार गर्ने

४. जिल्लावन कार्यालयले खोज, उद्धार तथा व्यवस्थापनमा सहयोग गर्ने साथै गाउं पालिका र नगरपालिका स्तरमा सामुदायिक वन सरकारी वन वाट सहज काठ दाउरा उपलबध गराउन सहयोग गर्ने ॥

५. महिला तथा वालवालिका कार्यालयले संरक्षण सम्वन्धि संकटासन्न समुह जस्तै वालवालिका,अपांग,महिलालाई मनोसामाजिक परामर्श सेवा दिने

६. जिल्ला कृषि कार्यालयले प्रकोपको प्रकृति अनुसार आवश्यक सहयोग गर्ने र जिल्लामा रहेका जनशक्ति परिचालन गर्ने ।

७. जिल्ला समन्वय समिति भौगोलिक आर्थिक अवस्था अनुसार जिल्लामा समन्वयकारी भुमिका निमार्ण गरि मानवको जिउ धनको रक्षाका लागि जनशक्ति यातायात,सामाग्रीको व्यवस्थापन गर्ने ।

८ नेपाल रेडक्रस सोसाइटीले आपतकालीन आवास र गैह खाद्य रहेकोले गाउं पालिका , नगरपालिका स्तरमा अस्थायी आवास गैह खाद्य सामाग्री वितरण खोज तथा उद्धारमा दक्ष जनशक्ति परिचालन गर्ने ।

विपद् पश्चात गरिने क्रियाकलापहरु

विपद् पश्चातका क्रियाकलापहरुमा समुदायको सहभागितालाई सुनिश्चित गर्ने, क्षमता अभिवृद्धिलाई जोड दिने, दिगोपना तथा विकास निर्माणको कार्य गर्दा पहिलेको भन्दा अझ राम्रो तथा बलियो बनाउने द्यगषीम, द्यबअप, द्यभतततभच को सिद्धान्तलाई अपनाई कार्य गर्ने भनी योजना बनाइएको छ । जुन यसप्रकार छ :

१ जिल्ला शिक्षा कार्यालयले क्षतिको विवरण संकलन, विद्यालय भवन मर्मत, स्थानीय श्रोत परिचालनमा समुदायको सहभागिता गराउने, सिकर्मी, डकर्मी तथा विद्यालय व्यवस्थापन समिति र अभिभावकलाई क्षमता अभिवृद्धि गर्ने तथा विपद्

जोखिम कम गर्न विभिन्न अभ्यासहरु गर्ने । जोखिम व्यवस्थापन योजना निर्माण गर्ने, भवन आचारसंहिता अनुसार पहिरो नजाने उचित स्थान पहिचान गरि भवन निर्माण गर्ने ।

२ जिल्ला समन्वय समितिले विपद्को सुचना संकलन गरि क्षतिको एकिन गर्ने, पुनर्निमाणका लागि श्रोतको खोजी गर्ने र पुर्नस्थापनाका लागि प्राविधिक अध्ययन गर्ने सहभागिता जुटाउने । राहत वितरण, क्षतिग्रस्त संरचनाको प्राथमिकिकरण, लागत विवरण तयार गर्ने, अल्पकालिन तथा दिर्घकालिन श्रोतको खोजी तथा समन्वय गर्न समुदायको सहभागिता गराउने ।

३ खानेपानी तथा सरसफाई कार्यालयले प्राविधिकहरुबाट अनुगमन मूल्यांकन गरि मुहान सर्वे डिजाइन लागत अनुमानका लागि प्रमुख सरोकारवालासाग समन्वय गर्ने, पारदर्शिताकालागि तथा समावेशी जनसहभागिता जुटाउने, उपभोक्ता समिति, प्लम्बर तथा अन्य मित्रीहरुलाई संरचना निर्माण पुर्व, निर्माण समय र निर्माण पश्चातका क्रियाकलाप सम्बन्धी तालिम दिने, गाउ स्तरका खानेपानी सरसफाई समन्वय समितिलाई क्रियासिल वनाउने ।

४ महिला तथा बालबालिका कार्यालयले प्रभावितहरुलाई मनोसामाजिक विमर्श सेवा उपलब्ध गराउने, लैंगिक सम्वेदनशीलता, बाल संरक्षण सम्बन्धी अभिमुखिकरण गर्ने, पारिवारिक पुनर्निर्माण प्रकृयामा प्रभावितहरु -महिला बालिबालिका, अपांगता, अशक्त बृद्धको सहभागिताका लागि पहल र अनुगमन गर्ने, वितरण भएका सहायतामा महिला बालबालिका अपांगता र बृद्धाको सहज पहुच भए नभएको अनुगमन एवम् पैरवी गर्ने । बाल समुह, किशोरी समुह, महिला समुह संस्था, आमा समुह आदि क्रियाशिल बनाउन क्षमता अभिवृद्धि गर्ने, ।

५ जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयले प्रभावित क्षेत्रमा महामारी रोकथामका लागि सचेतना, स्थानीय स्तरमा औषधीको व्यवस्था गर्ने, प्राथमिक उपचार सेवा प्रभावकारी, वनाउने , विभिन्न अभियानहरु सञ्चालन गर्ने जस्तै पोषण सरसफाइका लागि स्वास्थ्य व्यवस्थापन समिति, आमा समुह, स्वयमसेविका, लाई परिचालन गर्ने

६ जिल्ला कृषि ,वन , भुसंरक्षण र पशुपक्षिंकार्यालयले विउ विजन वितरण, खाद्यान्न वितरण, हलगोरु विमा सर्वेक्षण तथा विमा दावी, कुलो क्षति सर्वेक्षण तथा कच्ची कुलो निर्मार्ण तथा जिविकोपाजर्नकोलागि छिटो उत्पादन हुने उपयुक्त वालीको छनौट हावापानी सुहाउदो उन्नत जातको पशुपंक्षी वितरण भुक्षय हुने ठाउमा रुख कटान तथा पशुचरण बन्द गर्ने, पानीको मुहान संरक्षण गर्ने र वरीपरि वृक्षारोपण गर्ने, पहल गर्ने जस्ता योजनाहरु समावेश गरेका छन्।

जिल्लाको प्रकोप विश्लेषण र जोखिम नक्साकनको अवस्था

अछाम जिल्लामा विशेष गरेर पहिरो, बाढी, खडेरी, वालीमा लाग्ने रोग, जनावर आतंक, हावाहुरी, आगलागी जस्ता प्रकोपहरु रहेको र यसले वर्षेनी धेरै धनजनको क्षति गरेको पाइएको छ । जोखिम नक्शा र त्यसबाट लिइएको सूचना अनुसार पहिरोको जोखिममा साविकका २० वटा गाविस उच्च जोखिममा रहेको छ भने साविकका ६१ वटा गाविस प्रभावित हुने देखिन्छ । साविकका ६१ गाविसका १७४७६ घरधुरी र ८९५१२ जनसंख्या प्रभावित हुन सक्ने पाइन्छ । यसै गरेर पहिरोबाट ३५२४३ रोपनी जग्गाजमिन, ६७ वटा विद्यालय, १५ वटा स्वास्थ्य चौकी, १३२ वटा खोनपानीका धाराहरु, ४८ वटा सिंचाईका कुलाहरु, २१ वटा पानी घट्ट र १४ विधुतका संरचनाहरु जोखिमम पर्न सक्ने पाईएको छ । बाढी यस जिल्लाको दोश्रो ठुलो प्रकोपको रुपमा रहेको छ । जोखिम नक्शा र त्यसबाट लिइएको सूचना अनुसार बाढीको जोखिममा साविकका १७ वटा गाविस उच्च जोखिममा रहेका छन् भने साविकका ४२ गाविस सानोठुलो रुपमा प्रभावित हुने देखिन्छ । साविकका ४२ गाविसका १९५७८ घरधुरी र १०४००० जनसंख्या प्रभावित हुन सक्ने पाइन्छ। यसै गरेर बाढीबाट ३१२८४ रोपनी जग्गाजमिन, १९ वटा विधालय, १०१ वटा खानेपानीका धाराहरु, ८७ वटा सिंचाईका कुलाहरु, १४ विधुतका संरचनाहरु जोखिममा पर्नसक्ने पाईएको छ। समग्रमा अछाम जिल्ला बहुप्रकोप प्रभावित जिल्ला भएकोले बाढी, पहिरो, खडेरी, जनावरबाट क्षति, माहामारी, हावाहुरी बाट संकटासन्न अवस्थामा रहेको पाइन्छ ।

खडेरी तेश्रो ठुलो प्रकोपको रुपमा रहेको छ । खडेरीले साविकका ३४ गाविसका वासिन्दाहरु प्रभावित हुनसक्ने प्रकोप स्तरिकरण गर्दा देखिन आउंछ । प्रत्येक वर्ष खडेरीले अन्न उत्पादनमा कमी आई भोकमरीको अवस्था सृजना हुने गरेको छ । २९२७१ घरधुरीका १५००५२ जनसंख्याहरु खडेरीबाट प्रभावित हुन सक्ने अनुमान गरिएको छ । खडेरीका कारण खानेपानीका मुहानहरु सुक्ने र सिंचाईका संरचनाहरुमा पनि क्षति हुन गई समस्या झन बढन जाने देखिन्छ । बालीनालीमा लाग्ने रोग पनि यस जिल्लाको अर्को प्रकोपको रुपमा देखापरेको छ । यसैगरी जंगली जनावरको आक्रमणबाट साविकका ६ वटा गाविस उच्च जोखिममा रहेको छ भने साविकका २० वटा गाविस प्रभावित हुने देखिन्छ । ८६६ घरधुरीका ६४३३ जति जनसंख्या पनि जंगली जनावरको आक्रमणबाट प्रभावित हुन सक्ने पाइएको छ। त्यसैगरी हावाहुरीले पनि यस जिल्लामा असर गरको पाइन्छ। जोखिम नक्शाको आधारमा साविकका ५ वटा गाविस उच्च जोखिममा र साविकका १८ वटा गाविस प्रभावित हुन सक्ने देखिन्छ। करीव २०२ विधालय र ५ वटा स्वास्थ्य चौकीकाा छानाहरुलाई विगत वर्षमा पनि क्षति पुरयायको र यस वर्ष पनि हावाहुरीले प्रभाव पार्न सक्ने देखिन्छ ।

यसरी समग्रमा अछाम जिल्ला बहुप्रकोपबाट जोखिममा रहेको जिल्लाको रुपमा लिइन्छ । विशेष गरेर पहिरो, बाढी र खडेरी यस जिल्लालाई उच्च रुपमा प्रभाव पार्न सक्ने प्रकोपको रुपमा लिइन्छ भने जंगली जनावर आक्रमाणबाट बालीनालीमा हुने क्षति, हावाहुरीले विधालय तथा घरक छानाहरु उडाउने जस्ता प्रकोपहरु पनि यस जिल्लामा रहेका छन् । जिल्लालाई खुला दिशामुक्त जिल्लाको रुपमा घोषण गरेतापनि स्वच्छ खानेपानीको अभावका कारण झाडापखालको माहामारीको जोखिम पनि रहेको छ। विगतको ऐतिहासिक विवरणबाट पनि यस जिल्ला यी प्रकोपहरुले ठुलो क्षति पुऱ्याएको पाइन्छ । करीव २४४१३ अति विपन्न र र विपन परिवार यस जिल्लामा छन् भने विपन्न परिवार संग प्रकोपको सामना गर्न सक्ने क्षमता कम हुने भएकोले यी घरधुरीहरु बहुप्रकोपको उच्च संकटासन्नटामा रहेका छन् । गरीवी, कठिन भौगोलिक संरचना, जनचेतनाको कमी, अव्यवस्थित वसोवास, प्राकृतिक श्रोतको अधिकतम दोहन, वन विनास, नदी, खोलानालाको किनारको अतिक्रमण, जोखिम न्यूनिकरण गर्ने संरचनाहरुको निर्माण नहुनु, कमजोर सुशासन जोखिमलाई बढाउने कारक तत्वको रुपमा यस जिल्लामा रहेको पाइन्छ ।

अछाम जिल्ला स्थित नगरपालिका र गाउं पालिकाको जोखिम अवस्था विश्लेषण

क्र.स.	गाउं पालिका र नगर पालिकाको नाम	साविकका गाविसको नाम	वडा नं	पहिरो	नदि कटान र वाढी	आगलागि	असिना	हुरी वतास	भुकम्प	चट्याङ	खडेरी	जम्मा अंक	संकटासन्नता निम्न,मध्यम र उच्च
१	साफेवगर नगरपालिका	वैजनाथ	१	१	५	५	१	१		१	१	१५	उच्च
		जाल्पादेवी	२	१	५	१	१	१		१	१	११	मध्यम
		सिद्वेश्वर	३	१	५	१	१	१		१	१	११	मध्यम
		मष्टामाण्डौ	४	३	५	१	१	१		१	१	१३	उच्च
		नवाठाना	५	३	२	१	१	१		१	१	१०	उच्च
		भागेश्वर	६	१	२	१	१	१		१	१	९	मध्यम
		रिडिकोट	७	३	५	१	१	१		१	१	१३	उच्च
		चण्डिका	८	३	२	१	१	१		१	५	११	उच्च
		बुढाकोट	९	२	२	१	१	१			१	८	मध्यम
		घुघुरकोट	१०	१	४	१	१	१			१	९	मध्यम
		देविस्थान	११	५	१	१	१	१			१	१०	मध्यम
		खप्तड	१२	५	५	१	१	१		१	१	१५	उच्च
		वाव्ला	१३	१	५	१	१	१		१	१	११	मध्यम
		पातलकोट	१४	५	५	१	१	१		१	१	११	उच्च
२	मगलसेन न.पा	कुन्तिवडाली	१	२	२	५	१	१			२	१३	उच्च
		कुन्तिवडाली	२	२	२	५	१	१			२	१३	उच्च
		मगलसेन	३	३	४	३	१	२		१	१	१५	उच्च
		मगलसेन	४	३	४	३	१	२		१	१	१५	उच्च
		मगलसेन	५	३	४	३	१	२		१	१	१५	उच्च
		जनालीवण्डाली	६	३	१	१	१	१		१	१	८	मध्यम
		जनालीवण्डाली	७	३	१	१	१	१		१	१	८	मध्यम
		ओलिगाउं	८	३	१	१	१	१		१	१	८	मध्यम
		ओलिगाउं	९	३	१	१	१	१		१	१	८	मध्यम
		जुपु	१०	३	२	१	१	१		१	१	१०	मध्यम
		जुपु	११	३	२	१	१	१		१	१	१०	मध्यम
		वान्नातोली	१२	२	२	१	१	१		१	१	९	मधयम
		वस्ति	१३	२	४	१	१	१		१	१	११	उच्च

		कालागाउं	१४	२	१	०	०	०		१	०	४	न्यून
३	कमलवजार न.पा.	मुली	१	५	२	१	१	१		१	१	१२	उच्च
		व्याला	२	२	२	१	१	१		१	१	९	मध्यम
		व्याला	३	२	२	१	१	१		१	१	९	मध्यम
		चाल्सा	४	२	१	०	०	०		१	०	४	न्यून
		कुईका	५	२	१	०	०	०		१	०	४	न्यून
		विरपथ	६	२	१	०	०	०		१	०	४	न्यून
		सेरा	७	२	१	०	०	०		१	०	४	न्यून
		ढाकु	८	२	२	१	१	१		१	१	९	मध्यम
		मष्टावण्डाली	९	२	२	१	१	१		१	१	९	मध्यम
		घोडासैन	१०	५	२	१	१	१		१	१	१२	उच्च
४	पन्चदेवल विनायक न.पा.	विनायक	१	५	२	१	०	०		१	२	११	उच्च
		विनायक	२	५	२	१	०	०		१	२	११	उच्च
		विनायक	३	५	२	१	०	०		१	२	११	उच्च
		कालिकास्थान	४	४	५	१	१	१		१		१३	उच्च
		लयाटी	५	२	२	१	१	१		१	३	११	उच्च
		तोली	६	३	१	०	२	१		१	१	१०	मध्यम
		पुल्लेतोला	७	२	३	३	१	१		०	०	१०	मध्यम
		वारला	८	५	५	१	१	१		१	०	१४	उच्च
		कालेकाडां	९	४	५	१	१	१		१	०	१३	उच्च
५	चौरपाटी गाउंपालिका	सिउडी	१	२	३	१	१	१		१	१	१०	मध्यम
		सोकट	२	२	३	१	१	१		१	१	१०	मध्यम
		सोकट	३	२	३	१	१	१		१	१	१०	मध्यम
		पयल	४	४	५	१	१	२		१	२	१६	उच्च

		लुग्रा	५	१	२	०	०	०		१	०	४	न्यून
		दुनी	६	२	१	१	१	१		१	०	७	मध्यम
		मार्कु	७	३	०	१	१	१		१	३	१०	मध्यम
६	मेल्लेख गाउंपालिका	ऋषिदह	१	५	२	२	४	१		१	०	१५	उच्च
		ऋषिदह	२	५	२	२	४	१		१	०	१५	उच्च
		ठांटी	३	५	३	०	३	१		१	०	१३	उच्च
		कुस्कोट	४	४	२	०	१	१		१	०	९	मध्यम
		विन्देवाशिनी	५	५	४	१	२	१		१	०	१४	उच्च
		षोडशादेवी	६	५	१	२	५	१		१	०	१५	उच्च
		नन्देगडा	७	४	१	१	२	०		१	१	१०	मध्यम
		हात्तिकोट	८	३	४	०	१	१		०	०	९	मध्यम
७	वान्निगडी जयगढ गाउंपालिका	गांज्रा	१	२	२	०	०	०		०	०	४	न्युन
		जनालीकोट	२	२	३	०	०	०		०	०	५	न्युन
		बरदादेवी	३	४	१	१	१	१		१	२	११	उच्च
		तिमिल्सैन	४	१	२	१	०	०		०	१	५	न्युन
		ग्रालिका	५	२	१	०	०	०		०	०	३	न्युन
		दर्ना	६	२	२	१	१	१		१	१	९	मध्यम
८	रामारोशन गाउंपालिका	मलातिकोट	१	२	२	१	१	१		१	०	८	मध्यम
		चाफमाण्डौ	२	३	१	१	१	१		१		८	मध्यम
		शान्तडा	३	२	४	१	१	१		१	०	१०	मध्यम
		भटाकाटिया	४	२	१	१	१	१		१	०	७	मध्यम
		रामारोशन	५	३	१	१	१	१		१	०	८	मध्यम
		बाटुलासैन	६	४	२	१	१	१		१	१	११	उच्च

		सुतार	७	४	१	१	३	१		१	१	१२	उच्च
९	ढकारी गाउपालिका	ढकारी	१	१	१	०	०	०		१	१	४	न्यून
		हिच्मा	२	२	३	०	०	१		१	०	७	मध्यम
		हिच्मा	३	२	३	०	०	१		१	०	७	मध्यम
		ब्लाता	४	४	५	०	०	२		०	०	११	उच्च
		ब्लाता	५	४	५	०	०	२		०	०	११	उच्च
		ढुगाचाल्ना	६	४	५	१	१	१		१	०	१३	उच्च
		ढुगाचाल्ना	७	४	५	१	१	१		१	०	१३	उच्च
		घोडासैन	८	५	२	१	१	१		१	१	१२	उच्च
१०	तुर्माखाद गाउंपालिका	रहफ	१	४	५	०	०	२		०	०	११	उच्च
		रहफ	२	४	५	०	०	२		०	०	११	उच्च
		भैरवस्थान	३	४	५	०	०	१		१	०	११	उच्च
		तुर्माखाद	४	५	२	१	१	१		१	०	११	उच्च
		नाडा	५	४	१	२	२	१		०	१	११	उच्च
		रानीवन	६	२	५	१	०	१		१	१	११	उच्च
		तोषि	७	४	०	०	०	०		१	०	५	न्यून
		धमाली	८	२	४	०	०	०		०	१	७	मध्यम

(प्रकोप विश्लेषण : १ देखि ५ अंक सम्म न्युन जोखिम ५ देखि १० अंक सम्म मध्यम जोखिम र १० देखि १५ अंक सम्म उच्च जोखिम)

परिच्छेद ४
खण्ड - २

क्षेत्रगत अवधारणा

प्रकोप पूर्वतयारी योजनाको प्रभावकारीताका लागि राष्ट्रिय र जिल्लास्तरमा विकास भएका क्षेत्र ९कृगिकतभच० हरूलाई आधार मानेर कार्य विभाजन गर्नु उपयुक्त हुने देखिन्छ । यस अवधारणाको कार्यान्वयन गर्न जिल्ला स्तरका लागि वर्तमान समयमा चुनौती देखिए पनि कार्यविभाजनको स्वरुपलाई स्वीकार गर्दा प्रभावकारिता र जिम्मेवारीबोध हुने भएकोले क्षेत्रगत अवधारणालाई स्वीकार गरिएको हो ।

क्षेत्र (Cluster)को परिचय

विपद्को समयमा प्रभावित तथा पीडित समुदायलाई उपलब्ध गराउने मानवीय सहयोगका विभिन्न क्षेत्रहरू रहेका हुन्छन् । प्रकोपका घटनामा परी धनसम्पत्ति गुमाएका व्यक्तिलाई जीवनयापनका आधारभूत आवश्यकताको पूर्ति गर्ने क्रमलाई व्यवस्थित गर्न र खाद्यान्न आवास, खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वास्थ्य प्रबर्द्धन, सुरक्षाजस्ता विषयमा विशेषज्ञता हासिल गरेको समूहले आ-फ्नो क्षेत्रको जिम्मेवारी लिंदा मानवीय सहयोगको कार्य व्यवस्थित हुन जान्छन् । अन्तर्राष्ट्रियस्तरबाट मान्यता प्राप्त क्षेत्रगत अवधारणाका विशेषता निम्नअनुसार रहेका छन् :

क्षेत्रगत प्रतिकार्य योजना (Cluster Based Response Plan)

१. क्षेत्र (Cluster) :सुचना, समन्वय, खोजी तथा उद्धार (Information, Coordination, Search and Rescue)

जिल्लाको कुनै पनि ठाउामा कुनै पनि प्रकारको बिपद्सम्बन्धी घटना घट्ना साथ तत्काल सूचना संकलन गर्ने, समन्वय गर्ने, खोजी गर्ने र उद्धार गर्नु पर्ने हुन्छ । त्यसका लागि जिल्लास्तरमा जिल्ला प्रशासन कार्यालय र जिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समितिले नेतृत्व प्रदान गर्ने भए पनि कार्यक्षेत्रमा निम्न निकायहरुको जिम्मेवारी रहन्छ ।

नेतृत्व प्रदान गर्ने निकाय (Cluster Lead) : जिल्ला प्रशासन कार्यालय

कार्यालय	सम्पर्क व्यक्ति	संम्पर्क नम्बर अफिस	सम्पर्क नम्बर मोवाईल	ईमेल
जिल्ला प्रशासन कार्यालय	प्र.जि.अ. भोजराज श्रेष्ठ	०९७–६२०१३७	९८५८४०७७७७	
	स.प्र.जि.अ. सितल व. रावल	०९७–६२०१३३	९८४११६२५८२	

क्षेत्रगत सदस्यहरु (Cluster Members) को सूची :

क्र.सं.	जिल्लाको क्षेत्रगत साझेदारीहरुको नाम	सम्पर्क व्यक्ति	संम्पर्क नम्बर अफिस
१.	नेपाली सेना,भवानीवक्स गण मगलसेन व्यारेक अछाम	लोचन कार्की	०९७-६२०१९१
२.	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, अछाम	जनक वहादुर शाही	०९७–६२०२२० ०९७-६२०१९९
३.	सशस्त्र प्रहरी वल, खप्तड गुल्म साफेवगर	कृष्ण वहादुर विष्ट	०९७-६२५००२
४.	राष्ट्रिय अनुसन्धान कार्यालय, अछाम	रोसन भण्डारी	०९७-६२०२१७
५.	जिल्ला समन्वय समिति अछाम	शैलेसराज ढुंगाना	०९७ -६२०१४४ ०९७ -६२०१८९
६.	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, अछाम	आशुतोष श्रेष्ठ	०९७-६२०१८८
७.	शिक्षा बिकास तथा समन्वय इकाइ अछाम	लक्ष्मण गिरी	०९७-६२०१३५ ०९७-६२०१५८
८	जिल्ला खानेपानी तथा सरसफाइ सव डिभिजन कार्यालय अछाम	खगेन्द्र प्रसाद रेग्मी	०९७-६२००१९ ०९७-६२०१५०

९.	नेपाल टेलिकम, शाखा कार्यालय, मंगलसेन, अछाम	खडक वहादुर धामी	०९७-६२०१०८, ०९७–६२०१०७
१०	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी जिल्ला शाखा, अछाम ।	रत्न प्रसाद ढुगानां	०९७-६२०१४८
११	नेपाल पत्रकार महासंघ जिल्ला शाखा, अछाम अध्यक्ष	जनक भण्डारी	
१२	गैसस महासंध अध्यक्ष	टंक प्रसाद ढुङ्गाना	०९७-६२०३०४
१३	आस्था नेपाल बिपद जोखिम न्युनिकरण कार्यक्रम	मणिराज पाण्डेय	०९७-६२०३२०
१४	रेडियो रामारोशन एफ.एम, अछाम	बेदप्रकाश तिमिलसैना	०९७-६२०१२८
१५	सोसाइटी एफ.एम	धुव वि.सि.	०९७ -६२०३४३
१६	जनप्रिय एफ.एम.	ललित के.सि.	
१७	रेडियो अछाम एफ.एम.	शिवराज खत्री	
१८	पन्चदेवल एफ.एम विनायक	हर्क धामी	
१९	रेडियो परिवर्तन विनायक	रमेश रावत	
२०	खप्तड न्यूज दैनिक	पुष्प राज भट्ट	०९७-६२०१२५
२१	रामारोशन दैनिक	नरेश शाही	
२२	वैजनाथ दैनिक	तुल वहादुर कुँवर	
२३	सिधा दृष्टि साप्ताहिक	राजन के.सी.	०९७ -६२००८५
२४.	नेपाल टेलिजिन संवाददाता	नरेन्द्र रावल	
२५	एभिन्युज संवाददाता	विष्णु भण्डारी	
२६	गोरखापत्र संवाददाता/ ईन्सेक अछाम	शिवराज ढुङ्गाना	

उद्देश्य :

- विपद्को समयमा जीवन जोखिममा परेका व्यक्तिहरूको उद्धार तथा जटिल अवस्थामा रहेका प्रभावितहरूको उद्धारका लागि प्रभावकारी संयोजनको निमित्त कार्यरत रहने ।
- विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनामा भएको व्यवस्था अनुसार नेतृत्व Lead Agency संग बैठक, खोज तथा उद्धार सम्बन्धी टोलीको गठन, खाद्य सामग्री तथा गैरखाद्य सामग्रीको पहिलेनै भण्डारण अन्य क्षेत्रहरूको तयारी गर्ने,
- विपद्को समयमा अन्तरनिकाय बिच प्रभावकारी समन्वय गर्ने ।
- जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिमा सूचनाको व्यवस्थापनका लागि DEOC लाई क्रियाशिल वनाउने ।
- जिल्ला स्थित समुहमा पुर्वतयारीका सामाग्री व्यवस्थापन गर्ने ।
- प्रतिकार्यका लागि आवश्यक स्रोत र साधनको व्यवस्थापन गर्ने ।
- स्थानिय बिपद् जोखिम व्यबस्थापन समिति अर्न्तगतमा गठित तथा तालिम प्राप्त खोज तथा उद्धार कार्यदलको सुचि तयारी, समन्वय तथा परिचालन गर्ने ।

जिम्मेवारी : खोज तथा उद्धार सम्वन्धि कार्य गर्न नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी, शसस्त्र प्रहरी तथा स्थानीय मानवीय निकायहरूको सहभागिता भएको एक छुट्टै कार्यदल रहने छ र त्यो कार्य दलको नेतृत्व जिल्ला प्रशासन कार्यालयले गर्ने छ ।

न्यूनतम मापदण्ड :

अवलम्वन गरिने वा गरिएका उपायहरूले प्रकोपमा परेका व्यक्तिहरूको वचावट, संरक्षण र आफ्नो परिवारसंग पुनर्मिलन गराउने ।

- ❖ प्रकोपको लगत्तै उपकरणसहित खोज तथा उद्धार (SAR) टोली खटाउने,
- ❖ समन्वय बैठक र प्रतिवेदनका बारेमा जानकारी गराउने,
- ❖ सबै सुविधाबाट एकदमै वञ्चित समूह/जोखिममा रहेका व्यक्तिहरूलगायत सबैलाई न्यायोचित रूपमा गरिएको उद्धार सामग्रीको वितरण तथा सहयोग सम्बन्धी गतिविधिको अनुगमन गर्ने,
- ❖ अवस्था हेरी आवश्यकता भएमा मा आधारित रहेर–मिरा (MIRA) टोली मा परिचालन गर्ने, खटाउने,
- ❖ पहिलो हप्तामा परिस्थितिका बारेमा दिनदिनै प्रतिवेदन पेश गर्ने र त्यसपछि हरेक दुई हप्तापछि प्रतिवेदन पेश गर्ने ,
- ❖ शिविर समन्वय तथा शिविर व्यवस्थापन (CCM) को अनुगमन गर्ने तथा प्रतिवेदन पेश गर्ने (फाराम सहितको) संयन्त्र,
- ❖ २४ घण्टामित्र संचार समाचार माध्यममा का लागि समाचार पठाउने र पहिलो हप्तामा हरेक दिन समाचार संप्रेषण गर्ने,
- ❖ नियन्त्रण तथा मानवीय सहयोगसम्बन्धी मापदण्ड कायम गर्ने सांस्कृतिक, सामाजिक तथा आर्थिक रूपमा स्वीकार गर्न सकिने सामाग्री-दाता/सहयोग उपलब्ध गराउने निकायबाट प्रत्यक्ष वितरण को व्यवस्थापन गर्ने ,
- ❖ क्षेत्रीय प्रकोप उद्धार समितिलाई सक्रिय पार्ने (अनुगमन तथा मूल्याङ्कन र प्रतिवेदन)।

सम्भावित असर

- ❖ सार्वजनिक पूर्वाधारहरू (सडक, पुल, बिद्युत, आपूर्ति, सञ्चार) मा पुऱ्याएको क्षति,आवास तथा व्यक्तिगत सम्पत्ति आंशिक क्षति, बाल-वालिका, महिला, वृद्ध-वृद्धा तथा अशक्तहरुलाई (अपाङ्ग) प्रभावित, हुने गरी मानिसहरू विस्थापन,
- ❖ विद्यालयमा कक्षा कोठा, प्रहरी चौकी र स्वास्थ्य केन्द्र जस्ता सार्वजनिक संस्थाहरू माथि परेको असर, सार्वजनिक ठाउाहरूमा अस्थायी आवासमा बसेको समयमा सामुदायिक स्वास्थ्य सम्बन्धी देखिएका चुनौती ।
- ❖ आवास सम्बन्धी सहयोग आवश्यक हुने गरी विस्थापित परिवारको संख्या ।

मुल्याङ्कनका लागि प्रमुख सूचकहरू :-

- ❖ उद्धार संयन्त्र आफ्नो क्षमता बृद्धिको लागि निरन्तर प्रयासरत छ ।
- ❖ उद्धार कार्य प्राथमिकताको आधारमा गरिएको छ ।
- ❖ उद्धार कार्यमा स्थानिय साधन र स्रोतहरूको पुर्ण उपयोग गरिएको छ ।
- ❖ दैनिक कार्ययोजना टोलीको गठन, उक्त टोली परिचालन गर्ने कार्यालय, रहने स्थान, काम कर्तव्य तथा जिम्मेवारी स्पष्ट तोकिएको छ ।
- ❖ प्रत्येक दिन कुन कुन स्थानमा सामग्री वितरण गरियो सो को तथ्याङ्क संकलन गर्ने संयन्त्र छ ।
- ❖ श्रोत साधनकसले जुटाउने र कहाा कति, कसरी, कसद्वारा बााड्ने हो जिम्मेवारी स्पष्ट किटान भएको छ ।
- ❖ यातायातको योजना कहााबाट कतिवटा गाडी उपलब्ध हुन्छ, त्यसको वर्षात अगावै तयारी गर्ने ।

विपद् पूर्व तयारी योजनाः

विपद् पर्नु अगाडि गरीने पूर्वतयारी कार्यविवरण	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	पूर्वतयारी कार्यमा रहेको ग्याप	आवश्यक श्रोत -आर्थिक, भौतिक, मानविय	समय अवधि (कहिले गर्ने - महिना)
विपद् पुर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको समिक्षा गर्ने	जिल्ला प्रशासन कार्यालय /जि.स.स. अछाम	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी अछाम सामुदायिक विकास कार्यक्रम	सोत व्यवस्थापन	१,५०,०००।	जेष्ठ भित्र
विपद्को अवस्थामा प्रभावकारी संचार सर्वेक्षण तथा राहात प्रकृया वारे सुरक्षा निकाय रेडक्रस स्वयसेवक सहित नमुना अभ्यास	जि.स.स./न.पा./गा.पा.	आस्था नेपाल, गैसस/जि.वि.ब्य.स. रेडकस	सोत व्यवस्थापन	२००,०००।	जेष्ठ भित्र
प्रकोप उद्दार समितिको वैठक	जिल्ला प्रशासन कार्यालय,जि.स.स.अछाम	जि.स.स. लगायत सबै गा.पा.न.पा. र बिषयगत कार्यालय,गैसस,राजनितिकदल	तत्काल सवै सरोकारवालाहरु भेला हुन नसक्ने	५००००	दुई महिनाको एक पटक र आवश्यकता अनुसार
जिल्ला शाखा र उपशाखा वैठक	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	न.पा. गा.पा.	विपद्को लागि स्रोत नक्साङ्कन हुन नसक्नु	५००००	नियमित
स्थानीयतह प्रकोप उद्धार समिति सक्रिय बनाउने	जि.स.स.का.	न.पा.गा.पा. र मातहतका वडा कार्यालयहरु	सवै तहमा हुन नसक्नु		नियमित
स्थानिय तहमा रहेका तालिम प्राप्त खोज तथा उद्धार कार्यदलहरुलाई समय समयमा क्षमता बिकास गर्ने	जि.स.स.	विकास साझेदार	स्थानीय रुपमा तयार भएका जनशक्ति व्यवस्थापन गर्न नसक्नु	५००००	नियमित
सुचना संकलन तथा विश्लेषण	जिल्ला प्रशासन कार्यालय,रेडकस	गा.पा.न.पा.,सुरक्षा निकायहरु,विषयगत कार्यालय	विपद्को लागि नक्साङ्कन हुन नसक्नु	७००००	निरन्तर
जनचेतना मुलक कार्यक्रम सञ्चालन तथा प्रकाशन र प्रशारण,कृतिम घटना अभ्यास	जिल्ला प्रशासन,विषयगत कार्यालय,रेडकस	सुरक्षा निकाय,आमसंञ्चारका माध्यम,विषयगत कार्यालय, गैसस	विपद्को लागि नक्साङ्कन हुन नसक्नु र नियमित कार्यक्रम हुन नसक्नु	१०००००	निरन्तर
बाटो घाटोको मर्मत सम्भार तथा नक्साकान गर्ने	जिल्ला प्राबिधिक कार्यालय	जि.स.स., सडक डिभिजन कार्यालय साफेवगर न.पा तथा गा.पा.	स्रोतको र प्राविधिक जनशक्तिको कमी	रु ३०००००	मनसुन पुर्व,आवधिक
विपद् सम्बन्धि सामाग्रीहरु र डोजर,जेसीवि लगायतका हेभि इक्यपमेन्टलाइ चालु अबस्थामा राख्ने	जिल्ला समन्वय समिति	नगरपालिका,र गाउपालीका	साधनको मर्मत र तयारी हालतमा नहुनु	४ वटा डोजर	आवश्यकता अनुसार निरन्तर

दक्ष जनशक्ति तयार गर्न तालिम दिने	नेपाली सेना,सशस्त्र प्रहरी वल,नेपाल प्रहरी,रेडक्रस	सवै सरोकारवाला कार्यालयहरु	स्रोत र साधनको अभाव,दक्षजनशक्तिको अभाव	२०००००	आवधिक रुपमा

विपद्को समयमा प्रतिकार्य योजना :

ऋवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	जिम्मेवार निकाय	प्रतिकार्य गर्नका लागि आवश्यक श्रोत तथा साधन आर्थिक, भौतिक, मानविय)		हाल उपलब्ध श्रोत तथा साधन (आर्थिक, भौतिक, मानविय)		अपुग श्रोत तथा साधन आर्थिक, भौतिक, मानविय)		सहयोग गर्ने सम्भावित निकाय
			संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम	
पहिलो दिन	जिल्ला बिपद व्यवस्थापन समितिको आपतकालीन बैठक बस्ने	जिल्ला बिपद व्यवस्थापन समिति	२५	२,०००।-					सुरक्षा निकाय, रेडक्रस सोसाईटी गैसस र न.पा. गा.पा.जि.स.स. अछाम, स्थानिय बिपद् जोखिम व्यबस्थापन समितिहरु
पहिलो दिन	तथ्याकं सकंलन खोज तथा उद्दार	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, सुरक्षा निकाय	१० रेडक्रस सुरक्षा निकायमा आवश्यकता अनुसार	न्यनतम रु-५०,००० ।-	तालिम प्राप्त सशस्त्र प्रहरी बल,नेपाली सेना नेपाल प्रहरी , स्वास्थ्य कर्मी आवश्यकता अनुसार		संचारसेट , अप्रेसन सेन्टर, एम्वुलेन्स , सवारी साधनको इन्धन,लाइफ ज्याकेट, टर्चलाइट, स्टेचर लगायतका अन्य उद्धार सामाग्रि	२,५०,०००।	सुरक्षा निकाय, रेडक्रस सोसाईटी गैसस र न.पा. गा.पा.जि.स.स. अछाम
पहिलो दिन	जिल्ला स्थित संचार माध्यमको अधिकतम प्रयोग गर्ने	पत्रकार महासंध	२५ जना		८ वटा एफ.एम. र विधुतिय छापा		दक्ष जनशक्ति	५०,०००।-	विकास साझेदार संस्थाहरु
पहिलो हप्ता	राहत सामाग्री वितरण	जिल्ला प्रकोप उद्धार समिति	आवश्यकता अनुसार खाद्य तथा गैरखाद्य सामाग्री	आवश्यकता अनुसार	५० परिवारका लागि	जिल्ला प्रशान कार्यालयबाट मृतकलाइ १००००० र अन्य क्षतिको हकमा १०००० सम्म रकम उपलब्ध गराउने	आर्थिक स्रोत र खाद्य तथा गैरखाद्य सामाग्रि पर्याप्त स्टोरमा नहुनु	आवश्यकता अनुसार	जिल्ला बिपद व्यवस्थापन समिति, रेडक्रस,

	वास्तविक क्षेतिको आधारमा विपद् व्यवस्थापनका योजना वनाउने	जिल्ला प्रकोप उद्दार समिति	२५ जना	२५,०००।	२५ जना	२५०००।			नेपाल रेडक्रस सोासइटी अछाम
	अन्यक्षेत्र (Cluster) का टोलीहरुसाग मिली MIRA Tools को प्रयोग गरी सूचना संकलन गर्ने ।	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी अछाम	९० जना	५०००।	४५ जना स्वयसेवक	५०,०००	४५ जना	५०,०००	जिल्ला स्थित विकास साझेदार
पहिलो महिना	पुनः स्थापना तथा पुर्न निमार्ण	जिल्ला प्रकोप उद्दार समिति	क्षेतीको प्रकृतिका आधारमा		जिल्ला प्रकोप उद्धार समिति,सुरक्षा निकायमा रहेको जनशक्ति र गैसस		पर्याप्त आर्थिक तथा भौतिक लगायत मनोपरामर्श तथा पुनस्थापनामा जनशक्तिको कमी		समितिका सरोकारवाला सवै र अन्य आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग समिति
पहिलो महिना	अनुगमन र नियमित समिक्षा	जिल्ला प्रकोप उद्दार समिति		२५०००।		५०,०००।			विकास साझेदार
पहिलो महिना	क्षतीको प्रतिवेदन तयार	जिल्ला प्रकोप उद्दार समिति		१००००।		१००००			विकास साझेदार
दोस्रो महिना	पुनर्वासको व्यवस्थान संग संगै अन्य क्षेत्र संग समन्वय र	जिल्ला प्रकोप उद्दार समिति	क्षेतीको प्रारम्भिक प्रतिवेदन अनुसार	२५००००।		०		२५००००	विकास साझेदा

	सहकार्य गरी आवास क्षेत्रमा आवश्यक पर्ने थप कार्यहरु संचालन गर्ने ।								
तेस्रो महिना	आवश्यकता अनुसार प्रभावित स्थानमा पुर्ननिमार्ण,पुर्नस्थापना र पूर्वतयारीका कार्यहरु क्रमश : गर्दै लैजाने ।	जिल्ला स्थित विषयगत कार्यालय	१०० जना	२५००००।	०	०	१०० जना	२५००००।	विकास साझेदार
सो भन्दा बढि	पुर्ननिमार्ण,पुर्नस्थापना र पूर्व तयारी कार्य थप आवश्यक भएमा जिल्ला स्थित विकास साझेदार संग वसि छलफल गर्ने	जिल्ला स्थित विषयगत कार्यालय							

विपद् प्रतिकार्यको लागि हाल यस क्षेत्रसंग उपलव्ध रहेको स्रोत साधनहरुको विस्तृत बिवरण

क्र.स.	सामाग्रीको नाम (खोज तथा उद्धार, राहत सामाग्री, पुर्व सुचनाका साधनहरु, प्राथमिक उपचारका सामाग्री लगायत अन्य भौतिक, मानविय, आर्थिक, सवारी जन्य साधनहरुको बिवरण)	ईकाई	परिमाण	श्रोत साधन रहेको निकाय
१	बिपद् पुर्व तयारी कोष/बिपद व्यवस्थापन कोष	नगद		रेडक्रस/न.पा, गा.पा
२	प्राथमिक उपचार सामाग्री	सेट	३५	रेडक्रस, न.पा, गा.पा
३	राहात सामाग्री	सेट	५० परिवार	रेडक्रस, न.पा, गा.पा
१	ीपक	थान	३३	**नेपाली सेना,**
२	सावेल		३७	
३	फरुवा		३३	
४	नाइलन डोरी		५००	
५	आरा		९	
६	गल		११	
७	ठुलो ह्यामर		१	
८	वन्चरो		७	
१	सावेल		२५	**नेपाल प्रहरी**
२	फरुवा		१८	
३	नाईनल डोरी		६ वटा	
४	आरा		१	
५	वन्चरो		१	
६	डोरी कटन		३	
७	लाईफ भेष्ट		२०	
८	आल्मिनियम वाल्टि		८	
९	जनशक्ति आवस्यकता अनुसार			
१०	ह्याभि एयरलिफ्ट ब्याग		२	
११	मेगा फोन		१३	
१२	सेप्टि हेलमेट		२९	
१३	लाईफ ज्याकेट		७०	
१४	रेश्क्यु ज्याकेट		१०	
१५	स्ट्रेचर		२०	
१६	पञ्जा प्लास्टीक		२	
१७	रेन सुट		२	
१८	गैंटी		२८	
१९	वेल्चा		२८	
२०	घ्याउ		१	
२१	हसिया		४	
२२	कोदालो		४	
२३	तुम्लेट		५	
२४	टयूव		९	
२५	रेन सुज		२१	
२६	स्पेसल म्याट्रेस		१०	
				स.प्र.वल
	ीपक		४	
	सावेल		४	

	नाईनल डोरी		१	
	आरा		१	
	गल		७	
	ह्यामर		१	
	वन्चरो		१	
	लाईफ भेष्ट		१०	
	आल्मोनियम सिडि		१	
	प्राथमिक उपचार वाकस		५	
	जनशक्ति आवस्यकता अनुसार			
	मेगा फोन		२	
	सेप्टि हेलमेट		३०	
	लाईफ ज्याकेट		२०	
	हेड लाईट		१४	
	फायर एक्ट्रिङगुईसर		१	
	वन्चि रोप		४	
	पञ्जा प्लास्टीक		८	
	रेन सुट		४	
	टयुव		१०	
	रेन सुज		१०	
	रुइस्ट ब्याग		५	
	थ्रो ब्याग		२	
	हेड लाइट		१४	
	फुट पम्प		१	
	टारपाउलिन (पाल)		५	
	मेटल टंक (वाकस)		१	
	द्यमकल		१	**मगलसेन नगरपालिका**
	टिप्पर		१	
	जेसीवी		१	
	ह्याभि एयरलिफ्ट ब्याग		४	**मेल्लेखगा.पा./आस्था नेपाल**
	खोज तथा उद्धार सामाग्री			**सवै न.पा./गा.पा.**

२. क्षेत्र (Cluster) : आपत्कालिन आवास, खाद्य तथा गैह्र खाद्य (Emergency Shelter, Food and non-Food)

नेतृत्व प्रदान गर्ने निकाय (Cluster Lead) : नेपाल रेडक्रस सोसाइटी अछाम

जिल्लाको कुनै पनि ठाउमा कुनै पनि प्रकारको बिपद् सम्बन्धी घटना घट्ना साथ तत्काल सूचना संकलन गर्ने, समन्वय गर्ने, खोजी गर्ने र उद्धार गर्नु पर्ने हुन्छ । प्राप्त सूचनाका आधारमा प्रभावित क्षेत्रमा खाद्य तथा आपत्कालीन आवासका लागि जिल्लास्तरमा नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, जिल्ला शाखा अछामले र जिल्ला दैवि प्रकोप उद्धार समितिले नेतृत्व प्रदान गर्ने भए पनि कार्यक्षेत्रमा निम्न निकायहरुको जिम्मेबारी रहन्छ ।

कार्यालय	**सम्पर्क व्यक्ति**	**टेलिफोन**	**मोवाइल**	**ईमेल क्ष्म**
नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, जिल्ला शाखा, अछाम	रत्न प्रसाद ढुगानां	०९७–६२०१४८	९८४८५८६७७५	nrcsachham@gmail.com

क्षेत्रगत सदस्यहरू (Cluster members) को सूची

क्र. सं	जिल्लाका क्षेत्रगत साझेदारहरूको नाम	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नं. अफिस
१	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, अछाम	भोजराज श्रेष्ठ	०९७–६२०१३७,
१.	नेपाली सेना,भवानीवक्स गण मगलसेन व्यारेक अछाम	लोचन कार्की	०९७-६२०१९१
२.	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, अछाम	जनक वहादुर शाही	०९७–६२०२२० ०९७-६२०१९९
३.	सशस्त्र प्रहरी वल, खप्तड गुल्म साफेवगर	कृष्ण वहादुर विष्ट	०९७-६२५००२
४.	राष्ट्रिय अनुसन्धान कार्यालय, अछाम		०९७-६२०२१७
५.	जिल्ला समन्वय समिति अछाम	शैलेसराज ढुंगाना	०९७ -६२०१४४ ०९७ -६२०१८९
६.	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, अछाम	आशुतोष श्रेष्ठ	०९७-६२०१८८
७.	शिक्षा बिकास तथा समन्वय इकाइ अछाम	लक्ष्मण गिरी	०९७-६२०१३५ ०९७-६२०१५८
८	जिल्ला खानेपानी तथा सरसफाइ सव डिभिजन कार्यालय अछाम	खगेन्द्र प्रसाद रेग्मी	०९७-६२००१९ ०९७-६२०१५०
९.	नेपाल टेलिकम, शाखा कार्यालय, मंगलसेन, अछाम	खडक वहादुर धामी	०९७-६२०१०८, ०९७–६२०१०७
१०	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी जिल्ला शाखा, अछाम ।	रत्न प्रसाद ढुगानां	०९७-६२०१४८
११	नेपाल पत्रकार महासंघ जिल्ला शाखा, अछाम अध्यक्ष	जनक भण्डारी	
१२	गैसस महासंध अध्यक्ष	टंक प्रसाद ढुङ्गाना	०९७-६२०३०४
१३	आस्था नेपाल बिपद जोखिम न्युनिकरण कार्यक्रम	मणिराज पाण्डेय	०९७-६२०३२०
१४	रेडियो रामारोशन एफ.एम, अछाम	बेदप्रकाश तिमिलसैना	०९७-६२०१२८
१५	सोसाइटी एफ.एम	धुव वि.सि.	०९७ -६२०३४३
१६	जनप्रिय एफ.एम.	ललित के.सि.	
१७	रेडियो अछाम एफ.एम.	शिवराज खत्री	
१८	पन्चदेवल एफ.एम विनायक	हर्क धामी	
१९	रेडियो परिवर्तन विनायक	रमेश रावत	
२०	खप्तड न्यूज दैनिक	पुष्प राज भट्ट	०९७-६२०१२५
२१	रामारोशन दैनिक	नरेश शाही	
२२	वैजनाथ दैनिक	तुल वहादुर कावर	
२३	सिधा दृष्टि साप्ताहिक	राजन के.सी.	०९७ -६२००८५
२४.	नेपाल टेलिजिन संवाददाता	नरेन्द्र रावल	
२५	एभिन्युज संवाददाता	विष्णु भण्डारी	
२६	गोरखापत्र संवाददाता/ ईन्सेक अछाम	शिवराज ढुङ्गाना	
२५	ढकारी गाउं पालिका	उज्जल भुसाल	
२६	मगलसेन उपशाखा	डम्मर वोगटी	
२७	जनाली वण्डाली उपशाखा	राजेश्वर भण्डारी	
२८	सेरा उपशाखा	पदमराज जैसी	
२९	तोषि तितौडा उपशाखा	नृप वहादुर चलाउने	

३०	विरपथ उपशाखा	रण थ्यायत	
३१	कमलवजार उपशाखा	नृप वहादुर वोहरा	
३२	जुपु उपशाखा	पुष्प रावल	
३३	ओलिगाउं उपशाखा	हर्कजन रावल	
३४	रामारोशन उपशाखा	रतन वहादुर भण्डारी	
३५	कालिका उपशाखा	राम वहादुर रावल	
३६	मेल्लेख उपशाखा	नरपति रावल	
३७	साफेवगर उपशाखा	पदम पहादुर वुडथापा	
३८	घुघुरकोट उपशाखा	मिन वहादुर कुवंर	
३९	लुग्र उपशाखा	राम वहादुर कुवंर	
४०	दुनी उपशाखा	खड्क सिहं साउद	
४१	वयलपाटा उपशाखा	मिन वहादुर वोहरा	
४२	तिमिल्सैन उपशाखा	एकेन्द्र ठकुल्ला	
४३	जुनियर रेडक्रस सर्कलहरु ५० वटा विद्यालयमा रहेका छन		

उद्देश्य

- विपद् पर्न सक्ने संभावित क्षेत्रको पहिचान गरी विपद्को अवस्थामा प्रभावकारी उद्धार तथा राहातको लागि पूर्व तयारी अवस्थामा रहनु ।
- विपद् व्यवस्थापनको लागि आवश्यक मानविय, आर्थिक र राहत समाग्री लगायत अन्य साधन स्रोतहरुको पूर्व पहिचान गरी सुनिश्चित गर्ने ।
- विपद्को प्रभावकारी व्यवस्थापनको लागि समन्वयात्मक रुपमा सहकार्य गर्दै एकद्धार प्रणालीको विकास गर्दै जाने ।
- विपद्मा परिचालन हुने स्रोत र साधनहरुलाई निष्पक्ष र तटस्थ रुपमा यथासक्य छिटो परिचालन गरी विपद्मा परेका व्यक्तिहरुलाई तत्काल राहात प्रदान गर्ने ।
- जीवन रक्षासम्बन्धी रणनीतिहरू ९कगचखष्खर्बा कतचबतभनष्भक० कालागि आवश्यकताको पूर्ति गर्नका निमित्त खाद्य सम्बन्धी पर्याप्त स्रोतहरू उपलब्ध गराउने, जुन रणनीतिहरूको फलस्वरूप मानव मर्यादा, पारिवारिक अस्तित्व साथै सहज जीविकोपार्जन सुनिश्चित गर्ने । पारिवारिक स्रोतहहरूलाई पुनःलाभ ९चभअयखभचथ० तथा दीर्घकालीन विकासमा लगानी गर्नकालागि सक्षम पार्न मानिसहरूलाई अल्पकालीन रूपमा आम्दानीको स्थानान्तरण अथवा प्रतिस्थापन गर्ने अवसर प्रदान गर्ने ।

जिम्मेवारी : प्रकोप प्रभावित क्षेत्रमा सर्वेक्षण र गतिविधिको लेखाजोखा गरि जिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समिति लाई जानकारी गराउने आपतकालिन गैह खाद्य सामाग्रीको व्यस्थापन गरि सम्वन्धित कार्य गर्न नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी, शसस्त्र प्रहरी तथा स्थानीय मानवीय निकायहरूको सहभागिता गराई कार्यदल तयार गरि राहत वितरण र शिविर व्यवस्थापनमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति लाई जानकारी गराउने

मानवीय सहयोगसम्बन्धी मापदण्ड (गैह्र खाद्य तर्फ)

- औसतमा एक व्यक्तिका लागि ३.५-४.५ वर्ग मिटरको छाना भएको क्षेत्र उपलब्ध छ, औसतमा ५ सदस्यहरूको एक परिवारका लागि कम्तीमा पनि ४५ मिटरको डोरीसहितको प्लास्टिक सिट र सहायता सामग्री,
- .कम्बलमा मानिसहरूको पर्याप्त पहुाच छ ।

- ❖ दुई वर्षसम्मका केटाकेटीहरूका लागि कम्तीमा पनि एक पुरा सेट कपडा छ ।
- ❖ .महिला, केटी, पुरूष तथा केटाहरूको लागि कम्तीमा पनि एक पूरा सेट कपडा छ । यसका अतिरिक्त, महिला तथा केटीहरूका लागि नियमित सरसफाइसम्बन्धी सामग्रीको आपूर्ति भएको छ ।
- ❖ मानिसहरूसाग उपयुक्त घरायसी सामग्री छः एक सेट भााडा ।
- ❖ शिविर बन्द गर्ने र वहिर्गमन रणनीति ।
- ❖ शिविर खडा गर्नका लागि अग्रिम रूपमा जमिनको पहिचान गर्नुपर्दछ जुन जमिन सुरक्षित तथा क्एज्र्भ्च्भ को मापदण्डअनुसार हुनुपर्छ ।
- ❖ .विद्यालय तथा सार्वजनिक स्थलहरूसाग अग्रिम रूपमा नै समभ्रुदारी पत्र ९:यग० मा दस्तखत भएको हुनुपर्दछ ।
- ❖ शविरका लागि योजना तर्जुमा गर्दा नै सांस्कृतिक तथा सामाजिक मूल्यहरू एवं परिस्थितिलाई ध्यानमा राखिनुपर्दछ ।
- ❖ शिविर खडा गर्नका लागि विगतमा प्रयोग गरिएका ठाउाहरूको रेकर्ड ।
- ❖ नागरिक समाज तथा सान्दर्भिक समूहसागको परामर्शमा शिविरको स्थापना ।

मानवीय सहयोगसम्बन्धी मापदण्ड (खाद्य तर्फ)

क) प्रभावित व्यक्तिहरुको पहुाच निम्न वस्तुमा हुनेछ ।

१ प्रतिब्यक्ति प्रतिदिन न्युनतम २,१०० क्यालोरी प्राप्त हुने गरी सामान्य खाद्यन्नको रासन ।

२ प्रभावित मानिसहरुको लागि हाल विद्यमान तथा उपलब्ध भएका र पहुाच योग्य खाद्य पदार्थमा परिपुरक (ऋगफउभिभलतबचथ) को रुपमा एक अथवा दुई खाद्य पदार्थहरु पुरक राशनको रुपमा उपलब्ध गराउने ।

३ निश्चित समुहका व्यक्तिहरुका लागि आवश्यकतालाई पुरा गर्नका लागि सामान्य अतिरिक्त परिपुरक रासनको व्यवस्था

ख) पकवान खाद्यन्न

चामल : प्रतिदिन प्रतिब्यक्ति ४२० ग्राम

दाल : प्रतिदिन प्रतिब्यक्ति ६० ग्राम

वनस्पति तेल : प्रतिदिन प्रतिब्यक्ति ६० ग्राम

नुन : प्रतिदिन प्रतिब्यक्ति ६० ग्राम

ग) सुख्खा खाना

चिनि वा भेली : ५०० ग्राम

चाउचाउ : ६ पाकेट

विस्कुट : १ दर्जन

चिउरा : १ किलो

दालमोट : १ पोका

क) प्रति घरपरिवारलाई (६ जना) न्युनतम निम्नअनुसार गैरखाद्य सामग्रीहरू उपलब्ध गराइने छ ।

क्र.स.	सामाग्रीका नाम	थान/मिटर	सामग्रीको विवरण	कैफियत
१	कम्बल	२ थान	५० प्रतिशत उनी -उलन)	
२	तारपोलिन	१ थान	१२ फिट चौडार्ड १८ फिट लम्बाई/५ किलोग्राम	
३	भाडाकुडा	१ सेट	डेक्ची ठूलो १ डेक्चि सानो २ थालि ३ गिलास ३ कचौरी २ डाडु १ पनियो १	

४	प्लाष्टिक बाल्टी ढक्कन सहित वा जेरीकयान	१	१५ लिटरको	
५	म्ग	१	१ लिटरको	
६	प्याक गर्ने व्याग (बोरी)	१	प्लास्टिक	
७	जिन कपडा	५ मीटर	कालो वा निलो	
८	छिट कपडा	५ मीटर	कालो वा निलो	
९	पाप्लीन कपडा	५ मीटर	कुनै पनि कलर	
१०	प्रिन्टेड जनाना धोती	१	कुनैपनि रङ्गको	

वाल केन्द्रित सामाग्रीहरूको सूची

क.सं.	सामाग्रीहरुको नाम	न्यूनतम परिमाण
१.	बेवी कम्मल	१
२.	रंगीन फलाटीन कपडा	१.५ मीटर
३.	भोटो, सुरुवाल बेवी क्याप	१ सेट
४	डिटोल सावुन	१
४.	कचौरा र चम्चा	१ सेट
५	बेबी मोजा	२ जोर
६	हाईजिनिक किट	१ सेट

क्षेत्रगत समितिको सचिवालय :यस समितिको सचिवालय नेपाल रेडक्रस सोसाइटी जिल्ला शाखा अछाम ,मंगलसैनमा रहने छ ।

विपद्का समयमा सम्भावित मानवीय असर

- ❖ विपद्बाट मानिसहरुका आवासहरु नष्ट भई सामान्य खाद्यन्नको अभाव भै जनजिवन कष्टकर हुने,
- ❖ सार्वजनिक पूर्वाधारहरू (सडक, पुल, बिद्युत, आपूर्ति, सञ्चार) नष्ट,हुने
- ❖ आवास तथा व्यक्तिगत सम्पत्ति अस्थायी रूपमा क्षति, बाल-वालिका, महिला, वृद्ध-वृद्धा तथा फरक किसिमले सक्षम (अपाङ्ग) मुख्य रूपमा प्रभावित हुने गरी मानिसहरू विस्थापन,
- ❖ विद्यालयमा कक्षा कोठा, प्रहरीचौकी र स्वास्थ्य केन्द्र जस्ता उपलब्ध सार्वजनिक संस्थाहरूमाथि परेको चााप,
- ❖ सामुदायिक संस्थागत ठाउाहरूमा अस्थायी आवासमा बसेको समयमा सामुदायिक स्वास्थ्यसम्बन्धी प्रचलनहरूमा देखिएका चुनौती,
- ❖ आवास सम्बन्धी सहयोग आवश्यक हुने गरी विस्थापित परिवारको सङ्ख्या ।
- ❖ खाद्य आपूर्तिमा कमी, खाद्यान्न प्रतिको घट्दो पहाुच, विस्थापन तथा खाद्यान्न सम्बन्धी कार्यक्रममा अवरोध हुनसक्ने कारणले गर्दा अस्थायी रूपमपा गम्भीर खाद्य असुरक्षा हुनसक्छ ।
- ❖ सम्पत्ति र जीविकोपार्जनमा क्षति, बालीनालीको नोक्सान, पशुधनको क्षति, प्रकोप सामना गर्ने रणनीति ९अयउप्लन कतचबतभनथ० मा हुने बाधाका कारणहरूले गर्दा मध्यम अवधिको तीव्र खाद्य असुरक्षा हुने ।

अनुगमन तथा मुल्यांकनका लागि प्रमुख सूचकहरू :

- ❖ प्रत्येक परिवारलाई एउटा तारपोलिन र त्यसलाई उभ्याउनका लागि आवश्यक बाास थान २ उपलब्ध गराइको छ ।
- ❖ प्रकोप प्रभावितहरुको पारिवारिक र ब्यक्तिगत गोपनियता कायम गरी उनीहरूको सुरक्षा, स्वास्थ्य र भलाईलाई सुनिश्चित गरिएको छ ।
- ❖ भूमि, भवन वा स्थानको उपभोग वा प्रयोगकोलागिसम्बन्धित व्यक्ति, समुदाय, संस्था वा निकायसंग सम्झौता गरिएको छ ।
- ❖ आश्रय उपलब्ध गराईएको स्थान थप जोखिमकोसम्भावनाबाट सुरक्षित तुल्याईएका छन् ।
- ❖ आश्रय स्थलहरू यातायात सुबिधा उपलब्ध स्थान नजिक स्थापना गरिएका छन् ।
- ❖ आश्रय स्थलहरू वरिपरि पानी तथा सरसफाई सम्बन्धि सेवाहरू र स्वास्थ्य सेवा, विद्यालय जस्ता सामाजिक सुबिधाहरू उपलब्ध छन् ।

विपद्को समयमा प्रयोग हुन सक्ने उपलब्ध स्रोत साधनहरुको बिवरण

क.सं.	सामाग्रीको नाम (खोज तथा उद्धार, राहत सामाग्री, पुर्व सुचानाका साधनहरु, प्राथमिक उपचारका सामाग्री लगायत अन्य भौतिक, मानविय, आर्थिक, सवारी जन्य साधनहरुको बिवरण)	ईकाई	परिमाण	श्रोत साधन रहेको निकाय
१	बिपद् पुर्व तयारी कोष	नगद	५०,०००।	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
२	प्राथमिक उपचार सामाग्री	सेट	१०	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
३	राहात सामाग्री	सेट	१५०	५० परिवार रेडक्रस
४	स्ट्रेचर	सेट	३	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
५	स्वयसेवक परिचालन	जना	५०	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
६	तालिम प्राप्त खोज तथा उद्धार टिम	जना	८६	५० रेडक्रस CDP/RRN द्धारा तालिम प्राप्त ३६ जना समुदाय स्तरमा
७	जिल्ला स्थित एम्बुलेन्स	वटा	४	१ वटा वयलपाटा १ साफेवगर १ विनायक १ तुमार्खाद
८	तथ्याकं संकलन फरमेट	आवश्यकता अनुसार		
९	वाईक	वटा	५	जिल्ला शाखा र उपशाखा
१०	हेलमेट	पिस	२५ वटा	जिल्ला शाखा

क्षेत्र-Cluster_: स्वास्थ्य र पोषण : (Health and Nutrition)

जिल्लाको कुनै पनि ठाउमा कुनै पनि प्रकारको बिपदसम्बन्धी घटना घटेको सुचना प्राप्त हुना साथ सुचना संकलन गरि विपद् प्रभावित क्षेत्रको सुचनाका आधारमा प्रभावित क्षेत्रमा स्वास्थ्य तथा पोषणका लागि जिल्लास्तरमा जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयले जिल्ला बिपद उद्धार समितिले नेतृत्व प्रदान गर्ने भए पनि कार्यक्षेत्रमा निम्न निकायहरुको जिम्मेबारी रहन्छ ।

१. नेतृत्व प्रदान गर्ने निकाय (Cluster Lead) : जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय

कार्यालय	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्वर अफिस	मोवाइल	ईमेल
जिल्लास्वास्थ्य कार्यालय अछाम	आशुतोष श्रेष्ठ	०९७-६२०१८८ ०९७-६२०२५८		

२. क्षेत्रगत सदस्यहरु (ऋगिकतभच :भ्रदभच)

क्र.स	जिल्लाका क्षेत्रगत साझेदारहरुको नाम	सम्पर्क व्यक्ति	टेलिफोन नम्वर	सम्पर्क मोवाईल	ईमेल
१	शिक्षा बिकास तथा समन्वय इकाइ अछाम	लक्ष्मण गिरी	०९७-६२०१३५		
२	जिल्ला समन्वय समिति, अछाम	शैलेसराज ढुंगाना	०९७–६२०१४४, ०९७–६२०१४९		
३	भवानीवक्स गण मगलसेन ब्यारेक (नेपाली सेना)	लोचन कार्की	०९७–६२०१९० ०९७-६२०२३३		
४	शसस्त्र प्रहरी बल नेपाल खप्तड गुल्म साफेवगर ,अछाम	कृष्ण वहादुर बिष्ट	०९७-६२५००२		
५	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	जनक वहादुर शाही	०९७-६२०१९९ ०९७-६२०२२०		
६	उद्योग वाणिज्य संघ, अछाम	चन्द्र प्रसाद ढुङ्गाना	०९७–६२०२४२, ०९७–६२०२५५		
७	खानेपानी तथा सरसफाई सब डिभिजन कार्यालय	खगेन्द्र प्रसाद रेग्मी	०९७-६२००१९	९८४८४२०८५९	
८	UNFPA	भरत गोतामे		९८६८४३७२४०	
९	uNICEF	शंकर पौडेल		९८५१११७५२९	
१०	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी जिल्ला शाखा अछाम	रत्न प्रसाद ढुंगाना	०९७-६२०१४८	९८४८५८६७७५	
११	Save the Children	बिना खडका		९८४३०४७२३१	
१२	World vision Nepal	सुरज शर्मा		९८४८४२४४१०	
१३	आस्था नेपाल	रुप वहादुर चन्द	०९७ ६२०३२०	९८५११२१३०३	
१४	वाक नेपाल	मिन वहादुर कुवंर	०९७-६२०३६४	९७५९००११४९	
१५	सि.डि.पी RRN नेपाल	फडिन्द्र निरौला	०९७-६२०३२५	९८५२०२९८०२	

बिशिष्ट उद्धेश्य (स्वास्थ्य)

- ❖ झाडापखला हैजा औलो तथा अन्य पानी जन्य एबं किटजन्य रोगहरुको पर्याप्त रोकथाम तथा उपचार क्षमता सुनिश्चित गर्नका निमित्त जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय लाई सहयोग गर्ने ।
- ❖ अरु द्रुत लेखाजोखा (च्वउष्म ब्ककभककमभलत) संग एकिकृत गरि स्वास्थ्य तथा पोषण का अबस्था तथा सेवाहरुको दुत सर्बेक्षण क्षमतालाई सुदृढ पार्ने ।

- ❖ आधारभुत स्वास्थ्य सेवाहरुमा निरन्तर पहुच सुनिश्चित गर्न र स्वास्थ्य शिबिरको संचालन गर्न र अर्को निकायमा पठाउने सयन्त्र (च्भाचचबा :बअजबलष्क) को बिकास गर्न जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग गर्ने ।
- ❖ पर्याप्त आपतकालिन आपुर्ति तथा मानब श्रोत लगायतका बिषयमा सिघ्र क्षमता अभिबृद्धिका लागी जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग गर्ने ।

बिशिष्ट उद्धेश्य (पोषण)

- ❖ बिस्थाापित मानिसहरुका लागी पुरक खाना खुवाउने कार्यक्रम (क्गउउथिभलतबचथ ाभभमष्लन एचयनचबmभ) मा पहुचको माध्यमबाट गर्भवती तथा दुध खुवाउने महिला एबं ५ बर्ष मुनिका केटाकेटीहरुमा गम्भिर कुपोषणको बृद्धिलाई रोक्थाम गर्न जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग गर्ने ।
- ❖ सिघ्र कडा र मध्यम कडा कुपोषण (नयिदर्बा ब्अगतभ :बलिगतचष्तष्यल न्द) को उपचार तथा सेवामा निरन्तर पहुच सुनिश्चित गर्न जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग गर्ने ।
- ❖ निरन्तर स्तनपान सुनिश्चित गर्न र अवाञ्छित स्तनपानका बिकल्पहरुको बितरणमा रोक लगाउन जिल्ला स्वास्थ्य प्रमुख⁄ जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय लाई मदत गर्ने ।
- ❖ भिटामिन ए बितरण,जुकामार्ने औषधि तथा प्रभाबित केटाकेटीहरुका लागी खोप सम्बनधि गतिबिधिहरु सुनिश्चित गर्नका निमित्त जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग गर्ने ।
- ❖ आपतकालिान अबस्थामा प्रजनन स्वास्थ्य को अबस्था जोखिममा रहेका समुह तथा क्षय ,कुष्ठ,एच.आई.भि.,मघुमेह,रक्तचाप आदिको औषधि खाई रहेका बिरामी हरुलाई निरन्तर औषधि आपुर्ति गर्न सहयोग गर्ने ।

जिम्मेवारी : प्रकोप प्रभावित क्षेत्रमा सर्वेक्षण र गतिविधिको लेखाजोखा गरि जिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समिति लाई जानकारी गराउने आपतकालिन औषधि उपचार सामाग्रीको व्यस्थापन गरि सम्वन्धित कार्य गर्न नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी, शसस्त्र प्रहरी तथा स्थानीय मानवीय निकायहरूको सहभागितामा औषधि उपचार व्यवस्थापन गर्ने ।

- ❖ जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिसांग समन्वय गरेर औषधि उपचार तथा उद्धार कार्यमा सहयोग गर्ने ।
- ❖ स्रोतको खोजी गरी परिचालन गर्ने ।
- ❖ सरोकारवाला निकायसाग समन्वय तथा सहकार्य गर्ने ।
- ❖ पूर्व तयारी योजना तयार गरी कार्यान्वय गर्ने ।
- ❖ अभिलेख, प्रतिवेदन तयार गरी सम्वन्धित निकायमा पठाउने ।
- ❖ जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिबिाट तोकीएका अन्य कार्य गर्ने ।
- ❖ प्रकोप प्रभावित समुदायलाई सहयोग गर्न गरिने कुनै पनि संयन्त्रमा नैतिक, सांगठनिक, आर्थिक तथा सामाजिक सहयोग गर्नु सबै सरकारी, गैरसरकारी, व्यापारीक र निजि संघ संस्थाहरुको जिम्मेवारी हो ।

मानबीय सहयोग सम्बन्धी न्यूनतम मापदण्ड

- ❖ प्रारम्भिक लेखाजोखा संचालन गरिएकै समयमा स्वास्थ्य सम्बन्धी निगरानी (ज्भबतिज क्गचखभर्षीबलअभ) शुरु गर्ने ।
- ❖ समुदायको तहमा रोग तथा चोटपटकको उपचार बिद्यमान प्राथमिक स्वास्थ्य सेवा प्रणालीको माध्ययमबाट स्वास्थ्य संस्थाहरुमा तथा तहा उपचार हुन नसक्ने गम्भिर बिरामीहरुलाई सिफारिश गरि अन्य केन्द्रहरु (Refral Center) मा पठाई आपतकालिन स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- ❖ सिफारिस गरि पठाईने अन्य केन्द्र (च्भाचबा ऋभलतभच) हरुमा पुग्नका निमित्त बिरामी हरुका लागी उपयुक्त यातायतको प्रबन्ध गरिने छ ।

विपद् सम्वन्धी परिस्थिति : सम्भाबित मानबिय असर (स्वास्थ्य र पोषण)

- ❖ चोटपटक,घाईतेहरु हैजा,आउ,दादुरा,पखाला सम्बन्धी रोग,गमभिर स्वासप्रश्वास सम्बन्धि संक्रमण ,ज्वरो, छाला आखा तथा रोग ,ऋयवगलतष्खष्तष्क जस्ता संक्रामक रोगहरुमा बृद्धि ।
- ❖ एच.आई.भि. र एड्स तथा क्षयरोग फैलिने क्रममा बृद्धि ।

❖ स्वास्थ्य क्लिनिक नष्ट हुनु अथवा पहुच नहुनु ।
❖ औषधि उपचारका उपकरण तथा औषधि हानी नोक्सानी ।
❖ खाद्य सामाग्रीको तिब्र अभाबका कारणले गर्दा गम्भिर कुपोषण औलो हैजा तथा झाडापखाला जस्ता रोगहरुको जोखिममा बृद्धि ,स्वास्थ्य तथा सामाजिक सेवामा घट्दो पहुच,उपचारात्मक तथा अतिरिक्त खाना खुवाउने कार्यक्रम (भ्भममष्लन एचयनचबकभ) मा अवरोध ।
❖ बिपद् को कारणले बढ्दो मानसिक समस्या ।

<u>अनुगमन तथा मुल्यांकनका लागि प्रमुख सूचकहरू</u> :

❖ घाईते विरामी लाई उपचार सेवा सहज प्राप्त गर्न सकेको अनुभुती
❖ प्रकोप प्रभावितहरुको पारिवारिक र व्यक्तिगत गोपनियता कायम गरी उनीहरूको सुरक्षा, स्वास्थ्य र भलाईलाई सुनिश्चित गरिएको छ ।
❖ मनोसामाजिक सेवा प्रदान आश्रय स्थलहरू वरिपरि पानी तथा सरसफाई सम्बन्धि सेवाहरू र स्वास्थ्य सेवा, विद्यालय जस्ता सामाजिक सुबिधाहरू उपलब्ध छन् ।

हरेक कार्य समुहले यस योजनाले निर्धारण गरेको न्यूनतम सहयोगकोलागि पूर्वतयारी गर्ने गरि हरेक महिना बैठक गरी स्थानिय स्रोत परिचालन गर्दै आफ्नो क्षमतामा अभिबृद्धि गर्दै जाने । सबै समुहहरूले आफ्नो क्षमता अभिबृद्धि योजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्नेछन र त्यसको अनुगमन संजालले गर्ने छ ।

क्षेत्रगत समितिको सचिवालय
यस समितिको सचिवालय जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय अछाम ,मंगलसैनमा रहने छ ।

५. अनुमानित बिपदको अवस्था
अरु प्रकोपहरुभन्दा भुकम्प गएको अवस्थामा स्वास्थ्य क्षेत्रलाई व्यवस्थापनका दृष्टिले ठूलो चुनौति रहनेछ किनभने यसले प्रभावित पार्ने जनसंख्या ठूलो हुन्छ र भौतिक संरचनाहरु तहसनहस भएको अवस्था हुन्छ । त्यसै गरी असुरक्षित पानी तथा खानपिन बाट हुने महामारीको व्यवस्थापन स्वास्थ्य क्षेत्रलाई अर्को चुनौति हो किनभने अछाम जिल्लामा यो पटक पटक विभिन्न स्थानमा हुने गर्छ र यसबाट प्रभावित हुने जनसंख्या पनि उल्लेखनीय छ । अछाम जिल्लामा कुकुर टोकाइले पनि माहामारीको रुप लिने गर्दछ । त्यस बाहेक सडक दुर्घटना तथा आगलागी पनि जिल्लाका मुख्य जोखिमहरु हुन् । अछाम जिल्लामा स्वास्थ्यका दृष्टिले निम्न जोखिमहरुलाई जोखिम विश्लेषण फारम प्रयोग गरि प्राथमिकीकरण गरिएको छ ।

जोखिम	पटक (प्रति वर्ष)	प्रभावित व्यक्ति संख्या	आयतन	जम्मा
पानी तथा खाना जन्य महामारी	५	४	३	२७
बाडी पहिरो	३	४	२	२४
हावाहरी असिनापानी र चटेयागं	४	३	२	१४
भूकम्प	१	५	५	३०
आगलागी	३	२	२	१०
सडक दुर्घटना	३	३	२	१२
बहुला कुकुरको टोकाई	३	३	२	१८

बिपद पुर्ब तयारी योजना

विपद् पर्नु अगाडी गरिने पुर्बतयारी कार्यविवरण	**जिम्मेवार निकाय**	**सहयोगी ीनकाय**	**पुर्बतयारी कार्यमा रहेको ग्याप**	**आवश्यक श्रोत** **आर्थिक** **भौतिक** **मानवीय**	**समय अवधि (कहिले गर्ने महिना)**
ब्यबस्थापन तथा समन्वय सम्बन्धि ब्यबस्था जिल्ला क्षेत्रगत साझेदारहरुका बिचमा सम्झौता गर्ने तथा तल लेखिय बमोजिमको सहयोग योजनामा मञ्जुर गरिएबमेजिम समन्वय कायम गर्ने संयन्त्रका बारेमा सहमति कायम गर्ने । क. समनन्य बैठक (आपतकालिन परिस्थिति भन्दा पहिले, त्यस्तो परिस्थिति को अबधि भर र त्यस पछि कति बैठक गर्ने) कसले बोलाउने भन्ने बारेमा मञ्जुर गर्ने । ख. पुर्ब तयारी तथा सहयोग सम्बनधि गतिबिधिहरुका लागी सम्पर्क ब्याक्तिको नाम तथा सम्पर्क ठेगाना सहित बिभिन्न निकायहरुको भुमिका तथा जिम्मेवारी परिभाषित गर्न जिल्ला विपद् समिति संग समन्वय बैठक गर्ने ग.. जिल्ला रेपिड रेस्पोन्स टिमको बैठक गरि कार्ययोजना बनाउने ड. सामुदायिक रेपिड रेस्पोन्स टिमको बैठक तथा ओरिन्टेशन च. अस्पतालमा आपतकालिन पुर्बयोजना कार्यशाला गोष्ठि छ. जिल्लामा रहेका खानेपानीका मुहानहरु सर्भिलेन्स कार्य गर्ने ज. जिल्ला स्तरमा हुन सक्ने महामारी तथा प्रकोपको अवस्थामा च्च्त ऋच्च्त परिचालन गर्ने	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय र क्षेत्रगत सदस्यहरु जि.स्वा.का जि.स्वा.का जि.स्वा.का. जि.स्वा.का जि.स्वा.का जि.स्वा.का	कलष्टरका अन्य सदस्यहरु जिल्ला बिपद व्यबस्थापन समितिका पदाधिकारी सम्पुर्ण सदस्यहरु जिल्लाका १० वटा CRRTका संयोजक तथा सदस्यहरु	नभएको	५००० ५०००० १०००० १००००० १००००	२०७५ साल जेष्ठ मसान्त भित्र जेष्ठ महिना सम्पनन भएको सम्पन्न भई सकेको २०७५ जेष्ठ १५

छ. माहामारीको लागी चाहिने अत्यावश्यक औषधिहरु जिल्ला स्टोर तथा ऋच्च्त केन्द्रमा बफर स्टक राख्ने		अस्पताल कर्मचारी जिल्ला खानेपानी तथा सरसफाई कार्यालय			१६ वटा स्थान मा मौज्दात राखेको
यस बर्षका आकस्मिक योजनामा समावेश गर्नका लागी गत बर्ष बाढी पहिरो तथा माहामारी सम्बन्धी अनुभबका आधारमा भएका अपुग कुराहरु समावेश गर्ने । क. सुरक्षित सुत्केरी तथा प्रजनन स्वास्थ्य सेवा ख. आधारभुत स्वास्थ्य सेवा ,औषधि तथा सामाग्रीको पुर्ब तयारी अभिलेख तथा प्रतिबेदन रजिष्टर को ब्यबस्था ग. औषधि तथा उपचारटोली परिचालनको लागी आर्थिक ब्यबस्था	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय र क्षेत्रगत सदस्यहरु				२०७५ साल जेष्ठ मसान्त भित्र
बहुक्षेत्रीय प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा क.बहुक्षेत्रीय प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा का लागी ब्यात्ति हरुको नामावली तयार पार्न टोलीका सदस्यहरुको पहिचान गर्ने । ख.आधाररेखा Baseline सम्बन्धी जानकारी / तथ्याकं संकलन गर्ने र त्यसलाई अद्याबधिक पार्ने । ग.जानकारी सम्बन्धि औजार हरु (क्ष्लायचकबतष्यल ऋर्याभिअतष्यल त्ययकि) प्रयोग गर्ने र सो सम्बन्धी प्रशिक्षण उपलब्ध गराउने । घ.बहुक्षेत्रीय प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा औजारका प्रतिहरु उपलब्ध छन भन्नेकुरा सुनिश्चित गर्ने । ङ. संकलन गरिएका जानकारीको बिश्लेषणका लागी सम्पर्क ब्यात्ति तोक्ने ।	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय र सबै सरोकार वालाहरु				२०७५ साल जेष्ठ मसान्त भित्र
आधाररेखा (Baseline) क.पहिरो जानसक्ने गा.बि.स. संग सम्बन्धीत क्षेत्रगत जानकारी तथ्याकं ख. सार्बजनिक सुबिधाहरु रहेका स्थान देखाउने नक्सा ग.जिल्ला /न.पा. र गाउपालिकाको . का. नक्सा घ.जिल्लाका बिभिन्न निकाय /सरोकारवाला हरु संग उपलब्ध स्रोतको नक्साकंन	जि.स्वा.का.,गैर सरकारी संस्था,नेपाल प्रहरी आदि				२०७५ साल जेष्ठ मसान्त भित्र

क्षमता बिकास क.बहुक्षेत्रीय प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा ख.माहामारी नियन्त्रण तथा सर्भिलेन्स ग. ल्भयलबतर्बा बलम क्ष्लाबलत ाभभमष्लन म्गचष्लन ॠभचनभलअष्भक	जिल्ला बिपद व्यवस्थापन समिति				२०७५ साल जेष्ठ मसान्त भित्र
उद्धार सामाग्री पहिले नै भण्डारण गरि राख्ने क. सम्भाबित आपतकालिन परिस्थितिमा प्रभाबित हुन सक्ने ब्याक्तिहरुको संख्याका आधारमा आबश्यक सामाग्रीको न्युनतम मौज्दात ख. बिभिन्न संगठनहरु संगको उपलब्ध मौज्दात ग. अपुग सामाग्रीको पहिचान घ. पुस्तिका ,पोष्टर,सूचना,शिक्षा तथा संचार सम्बन्धी अन्य सामाग्रीको पहिले नै पुर्ब तयारी गर्ने ।	जि.स्वा.का.युनिसेफ र बिश्व स्वास्थ्य संगठन, सेभ द चिल्डेन, वर्ल्ड भिजन				२०७५ साल जेष्ठ मसान्त भित्र
पुर्बतयारी योजनाको समिक्षा गर्नका लागी समन्वयात्मक बैठक पुर्बतयारी गतिबिधिहरुको अनुगमन गर्नका लागी कार्ययोजना	जि.स्वा.का., युनिसेफ ,ग्लएब				२०७५ साल जेष्ठ मसान्त भित्र

विपद् प्रतिकार्य योजना

अवधि	विपद्को समयमा गरिने आपतकालीन कार्य	जिम्मेवार निकाय	प्रतिकार्य गर्नका लागी आवश्यक श्रोत तथा साधनको आर्थिक भौतिक, मानवीय	हाल उपलब्ध श्रोत तथा साधन आर्थिक भौतिक,मानवीय	अपुत श्रोत तथा साधन आर्थिक भौतिक, मानवीय	सहयोग गर्ने सम्बन्धित निकाय
पहिलो दिन	जानकारीको सङ्कलन तथा परिस्थितिलाई अद्यावधिक गर्नका लागि जि दै प्र उ समितिको समन्वय बैठकमा भाग लिने					
पहिलो दिन	जानकारीको सङ्कलन तथा परिस्थितिलाई अद्यावधिक गर्नका लागि मुख्य प्रकोप शुरू भएपछि स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्र ९ऋगिकतभच० का सबै सदस्यहरूसाग समन्वय बैठक गर्ने	जि.स्वा.का	५०००	५०००		जि.स्वा.का.
दोश्रो दिन	जिल्ला स्तर तथा समुदाय स्तरको च्च्त परिचालन	जि.स्वा.का.	१०००००	१०००००		
	प्रभावित क्षेत्रमा एचभखभलतष्खभ ज्भबतिज बलम ल्पतचष्तष्यल क्ष्भचखष्अभ अन्तर्गत द्रुत स्वास्थ्य तथा पोषण व्यावस्थापन (च्बउष्म ज्भबतिज बलम ल्पतचष्तष्यल :बलबनभmभलत० कार्य संचालन गर्ने :खोप सेवा ,स्वास्थ्य तथा पोषण शिक्षा, प्रजनन स्वास्थ्य, रगत नमूना संकलन,पानी शुद्धीकरणको शिक्षा दिने र पानी शुद्धीकरण सामाग्री वितरण ,कुपोषणको रोकथामको लागि पोषण अवस्थाको लेखाजोखा गर्ने र आवश्यकता अनुसार उपचारात्मक खाना, पूरक खाना र शुक्ष्मपोषण तत्वहरु प्रयाप्त मात्रामा भएको खाना वितरण गर्ने	जि.स्वा.का.,				ग्लक्ष्ऋभ, वर्ल्ड भिजन
	अन्य क्षेत्रसाग मिलि प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा संचालन गर्ने ,द्रुत लेखाजोखाको सूचनालाई वर्ष र लिफ्को आधारमा विश्लेषण गर्ने, सूचनालाई खभचषथ गर्ने,प्रतिवेदन तयार गर्ने, वितरण गर्ने	जि.स्वा.का.	५०००	५०००		Cluster का सबै सदस्यहरु
	प्रेषणको लागि यातायातको व्यवस्था गर्ने (स्ट्रेचर, एम्बुलेन्स)	जि.स्वा.का.		५ एम्बुलेन्स		सबै एम्बुलेन्स संचालकहरु
	आवश्यक पर्ने औषधी तथा औजारको व्यवस्था गर्ने	जि.स्वा.का.	५०००००	२०००००	३०००००	Cluster का सबै सदस्यहरु
	माथिल्लो निकाय (क्षे. स्वा. नि., स्वा.से.वि., ⁄भ्उष्मभmयियनथ महाशाखामा रिर्पोटिङ्ग तथा सहयोगको लागि अनुरोध गर्ने	जि.स्वा.का				

	स्थानीय स्तरमा गठित स्वास्थ्य सहयोग समितिलाई परिचालन अंचल अस्पतालसाग समन्वय गरी प्रेषित विरामीको व्यवस्थापन गर्ने	जि.स्वा.का	१०००००		१०००००	Cluster का सबै सदस्यहरु
	सुत्केरी सामग्री वितरण र व्यबस्थापन	जि.स्वा.का				
	त्वभलम ब्लबथिकष्करक्गचखभर्षबिलअभ गर्नु पर्ने	जि.स्वा.का				
	शिशु तथा वाल्यकालिन पोषण परामर्ष संचालन गर्ने	जि.स्वा.का				
	आयोडिन युक्त नून वितरण गर्ने					
	झाडापखालाको उपचारमा जिंक चक्किको अनिवार्य रुपले प्रयोग गर्ने	जि.स्वा.का				
	५ वर्ष मुनिका बालबालिका, गर्भवति तथा सुत्केरी महिला र अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको लागि क्गउउभिभलतबचथ ाभभमष्लन एचयनचक को स्थापना गर्ने र कार्यन्वयनमा ल्याउने	जि.स्वा.का				
	आम वितरण गरिने खाद्य वस्तुमा शुक्ष्म पोषण तत्वहरु पर्याप्त मात्रामा मिसावट भएको वितरण गर्नु पर्ने	जि.स्वा.का				युनिसेफ

४ क्षेत्र (Cluster) : आपत्कालिन शिक्षा (Emergency Education)

जिल्लाको कुनै पनि ठाउमा कुनै पनि प्रकारको बिपदसम्बन्धी घटना घट्ना साथ तत्काल सूचना संकलन गर्ने, समन्वय गर्ने, खोजी गर्ने र उद्धार गर्नु पर्ने हुन्छ । प्राप्त सूचनाका आधारमा प्रभावित क्षेत्रमा विपद्का कारण शिक्षा क्षेत्रमा देखा पर्न सक्ने प्रभाव र असरलाई उपयुक्त र व्यवस्थित् ढंगले समाधान गर्नका लागि जिल्लास्तरमा जिल्ला शिक्षा कार्यालय अछामले र जिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समितिले नेतृत्व प्रदान गर्ने भए पनि कार्यक्षेत्रमा विभिन्न निकायहरुको जिम्मेबारी रहन्छ ।

नेतृत्व प्रदान गर्ने निकाय (Cluster Lead) :जिल्ला शिक्षा कार्यालय, अछाम

कार्यालय	सम्पर्क व्यक्ति	टेलिफोन
शिक्षा बिकास तथा समन्वय इकाइ अछाम	लक्ष्मण गिरी	०९७–६२०१३५, ०९७–६२०१५८
	हरिदत्त जोशि	०९७–६२०१३५, ०९७–६२०१५८

क्षेत्रगत सदस्यहरु (Cluster members) को सूची :

क्र.सं.	कार्यालय संस्थाको नाम	सम्पर्क व्यक्तिको नाम	सम्पर्क नम्वर अफिस
१	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय अछाम	ऋाशुतोष श्रेष्ठ	०९७-६२०१८८ ०९७-६२०२५८
२	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, अछाम	जनक वहादुर शाही	०९७-६२०१९९ ०९७-६२०२२०
३	जिल्ला समन्वय समिति ,अछाम	शैलेसराज ढुंगाना	०९७–६२०१४४, ०९७–६२०१४९
४	शसस्त्र प्रहरी बल नेपाल खप्तड गुल्म साफेवगर ,अछाम	कृष्ण वहादुर बिष्ट	०९७-६२५००२
५	जिल्ला खानेपानी तथा सरसफाइ सव डिभिजन कार्यालय अछाम	खगेन्द्र प्रसाद रेग्मी	९७-६२००१९
६	जिल्ला भु संरक्षण कार्यालय	हिमाल साउदं	०९७-६२०२६८
७	ने.रा.शि.संगठन	नर वहादुर रावल	
८	ने.शि.संघ	विष्णु भण्डारी	
९	अ.ने.शि.संगठन क्रान्तिकारी	वालाराम उपाध्याय	
१०	जिल्ला स्काउट अछाम	पदम धामी	
११	यूनिसेफ	इन्द्र पन्त	०८१ ५५०००८
१२	वाक नेपाल	देवीलाल उपाध्याय	०९७ ६२०२९७
१३	सेभ द चिल्ड्रेन	बिना खडका	
१४	वर्ल्ड भिजन	सुरज सर्मा	०९७ ६२०३३४
१५	आस्था नेपाल	रुप वहादु चन्द	०९७६२०३२०
१६	यु.एन.फ.पि.ए	भरत गोतामे	
१७	रेष्टलेस डेभलभ्मेन्ट	फुलाराम चौधरी	०९७ ६२०३१३
१८	सेतो गुरास	मिना ढुङ्गाना	०९७६२०२८१

१९	अपाङ्ग उत्थान समुह	जङ्ग वि.क.	
२०	नेपाल रेडक्रस सोसायटी	रत्न प्रसाद ढुङ्गाना	०९७ ६२०१४८
२१	सामुदायिक विकास कार्यक्रम	विनोद शर्मा	०९७ ६२०३२५
२२	युनेस्को	चेतन सिहं ऐर	०९७ ६२०३२५
२३	विश्व शिक्षा	चन्दु बोहरा	०९७ ६२०२८१
२४	जिल्ला शिक्षा कार्यालय	हरिदत्त जोशी	०९७ ६२०१५८
२५	जिल्ला शिक्षा कार्यालय	विश्वराज ढकाल	०९७ ६२०१५८
२६	जिल्ला शिक्षा कार्यालय	चक्र कुवार	०९७ ६२०१५८
२७	धमाली स्रोत केन्द्र	खडकराज अधिकारी	०९७ ६२०१५८
२८	स्रोत केन्द्र जयगढ मगलसेन	वृकेश बोगटी	०९७ ६२०१५८
२९	वयलपाटा स्रोत केन्द्र	नरबहादुर कार्की	०९७ ६२०१५८
३०	विनायक स्रोत केन्द्र	मनिराम बुढा	०९७ ६२०१५८
३१	पायल स्रोत केन्द्र	नैन बहादुर कुावर	०९७ ६२०१५८
३२	नेटाकोट र कालागांउ स्रोत केन्द्र	बालाराम रेग्मी	०९७ ६२०१५८
३३	श्रीकोट स्रोत केन्द्र	तक्ष्य बहादुर शाह	०९७ ६२०१५८
३४	तुर्माखाद स्रोत केन्द्र	जगत सिजापति	०९७ ६२०१५८
३५	मल्लेख स्रोत केन्द्र	कालु सिंह बोहरा	०९७ ६२०१५८
३६	ढाकु स्रोत केन्द्र	ऋषिकेश ढकाल	०९७ ६२०१५८

उद्देश्य

१. बालबालिकाले कुनै अवरोध विना सामान्य अवसथामा निरन्तर गुणस्तरीय शिक्षा प्राप्त गर्ने अवस्था सुनिश्चित गरी बालअधिकारको सुरक्षा गर्न,

२. विपद्को अवस्थामा आइपर्ने भौतिक/मनोवैज्ञानिक विचलनबाट बचाई शिक्षक तथा विद्यार्थीलाई सामान्य अवस्थामा लैजान ।

१. सुरक्षाका लागि विपद्पूर्व अपनाउनुपर्ने सावधानी सम्बन्धमा विद्यालय सरोकारवालाहरुलाई जानकारीमूलक सूचना प्रदान गर्ने ।

२. विद्यालय भवन निर्माणस्थल छनोट, निर्माण प्रविधि र संरक्षण बारे सुरक्षित उपायहरु सुझाउने ।

३. विपद्पूर्व, विपद्को समयमा र विपद्पछिको व्यवस्थापनका लागि सम्बद्ध कार्यालय/संस्थाको सुदृढ संपर्क तथा समन्वय कायम गर्ने ।

४. विपद्को समयमा तत्कालीन, मध्यकालीन र दीर्घकालीन राहत/उद्धार कार्यलाई सुनिश्चिता प्रदान गर्न

५ शिक्षा क्षेत्रमा विपद् अवस्थामा कार्य गर्ने संस्था तथा व्यक्तिहरूको सम्पर्क संजालको व्यवस्था गर्न ।

६. विपद्को समयमा आकस्मिक रुपमा शिक्षाको व्यवस्थापनका लागि आधारभूत तयारी गर्ने ।

७. प्रभावकारी आपतकालीन पूर्वतयारी तथा सहयोगलाई सहजीकरण गर्नका निमित्त क्षेत्रगत समूहका सदस्यहरू **(Cluster Members)** का बीचमा प्रभावकारी समन्वय, अनुगमन तथा सूचनाको आदान- प्रदान सुनिश्चित गर्ने ।

८संकटाभिमुख अवस्थामा बालबालिकाहरूलाई तत्काल गुणस्तरीय शिक्षा सुरक्षित वातावरणमा प्रदान गर्न र उनीहरूको शिक्षण सिकाईलाई सामान्य र सहज अवस्थामा ल्याउने यस योजनाको सामान्य उद्देश्य रहेको छ ।

जिम्मेवारी : प्रकोप प्रभावित क्षेत्रमा सर्वेक्षण र गतिविधिको लेखाजोखा गरि जिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समिति लाई जानकारी गराउने आपतकालिन शिक्षा शैक्षिक सामाग्रीको व्यस्थापन गरि सम्वन्धित कार्य गर्न नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी, शसस्त्र प्रहरी तथा स्थानीय मानवीय निकायहरूको सहभागितामा आपतकालिन शिक्षा संचालन गर्नका लागि व्यवस्थापन गर्ने ।

- ❖ जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिसांग समन्वय गरेर खोज तथा उद्धार कार्यमा सहयोग गर्ने ।
- ❖ विद्यालयमा भएको वास्तविक क्षेतिको पहिचान गर्ने
- ❖ स्रोतको खोजी गरी परिचालन गर्ने ।
- ❖ सरोकारवाला निकायसाग समन्वय तथा सहकार्य गर्ने ।
- ❖ पूर्व तयारी योजना तयार गरी कार्यान्वय गर्ने ।
- ❖ अभिलेख, प्रतिवेदन तयार गरी सम्वन्धित निकायमा पठाउने ।
- ❖ जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिबिाट तोकीएका अन्य कार्य गर्ने ।

शिक्षामा मानवीय सहयोग सम्बन्धी न्यूनतम मापदण्ड :

१. विपद् परेको पहिलो हप्ताभित्र शिक्षासम्बन्धी सुविधा र शिक्षामा संलग्न व्यक्तिहरूका बारेमा द्रुत लेखाजोखा (Rapid Assessment) सञ्चालन गर्ने,
२. जिल्ला शिक्षा कार्यालय र स्थानीय क्षेत्रगत सदस्यहरू ९ऋगिकतभच :भ्रदभचक० सागको समन्वयमा तथा प्रभावित समुदायहरूसागको परापर्शमा प्रभावित/आन्तरिक रूपमा विस्थापित बाल-बालिकाहरूको शिक्षालाई जारी राख्नका निमित्त तिनका निमित्त अस्थायी रूपमा सिक्ने ठाउा पत्ता लगाउन,
३. बढीमा एक हप्ताभित्र क्षतिको विवरण संकलन गर्ने,
४. बढीमा दुई हप्ताभित्र नियमित पठनपाठनका लागि बैकल्पिक व्यवस्था गर्ने,
५. बढीमा दुई हप्ताभित्र आधारभूत शिक्षण सिकाइ सामग्रीको व्यवस्था गर्ने,
६. विद्यालयहरू पुनः खुला गराएर र शिक्षण-सिकाइका सामग्री उपलब्ध गराएर र अर्ध-संरचनागत (Semi-Structured) मनोरञ्जनका सामग्रीको व्यवस्था मिलाएर पढाइ जारी राख्ने र शिक्षक तथा विद्यार्थीहरूको पुनः एकीकरण प्रारम्भ गर्ने,
७. विद्यालयबाहिर रहेका बाल-बालिकाहरू अस्थायी रूपमा खडा गरिएका सिक्ने ठाउामा भर्ना गरिएका छन् अथवा तिनको शिक्षाका लागि वैकल्पिक व्यवस्था गरिएको छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने,
८. पिडित बाल-बालिकाहरूका निमित्त नियमित शिक्षा प्रणालीमा कमश : तिनलाई सम्बन्धित पार्दै लैजाने ।

विपद्का सम्भावित मानवीय असर

१. विद्यालय भवनहरू र शिक्षण/सिकाइका सामग्रीहरूको नष्ट,
२. शिक्षक / विद्यार्थीहरू हताहत / जनको क्षति,
३. हुरीबतासले विद्यालयको छाना उडाउंछ र भवन पनि भत्काउंछ ,
४. बाढी पहिोले भवन, चौर, घेरापर्खाल, खानेपानीको धारा तथा पाइप र शौचालय नष्ट गर्छ,
५. डढेलो/आगलागीले समुदाय विस्थापित भएमा विद्यालयले आतिथ्य दिनुपर्ने अवस्था हुनसक्छ,
६. विद्यालयहरूसम्म पहुाच नहुनु,
७. विद्यालयमा क्षति हुनाले शिक्षामा अवरोध,
८. आन्तरिक रूपमा विस्थापितहरूका लागि प्रभावित नभएका विद्यालयहरू आवासको रूपमा परिणत हुनसक्ने,
९. केटाकेटी तथा शिक्षकहरूमा विपद्को मनोवैज्ञानिक असरले गुणस्तरीय सिकाइ एवं सिकाई प्रक्रियामाथि प्रभाव पार्ने

मुल्याङ्कनकालागि प्रमुख सूचकहरू :

- ❖ सामुहिक रुपमा शिक्षण गतिविधि संचालन तथा सहयोग गर्नुपर्ने अवस्थामा एक समूहमा अधिकतम २० भन्दा बढी केटाकेटी राखिएको हुने छैन ।
- ❖ पाठ्यक्रम पूर्वपरीक्षण गरी प्रमाणित गरिएको पाठ्यक्रम प्रयोग गरिएको छ र समुहको हरेक केटाकेटीहरूले कम्तीमा हप्ताको पााचवटा कक्षामा सहभागी भएका छन् ।
- ❖ अन्तरव्यक्ति मनोसामाजिक सहयोगको अवस्थामा वाल सुरक्षाको पुर्णरूपमा ख्याल गरिएको छ ।

अनुमानित विपद् अवस्था

विपद्	सम्भावित प्रभावित संख्या	महिला	बाल बालिका	अपाङ्गता भएका व्यक्ति	जेष्ठ नागरिक	संकटासन्न वर्ग	जम्मा	तथ्याङ्क
हावाहुरी	६० विधालय	०	१२०००	१००	०	३०००	१५१००	Flash Report 2073 विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी शिक्षा को लागि भैरपरी योजना
पहिरो	३० विधालय	०	६०००	५०	०	१५००	७५५०	Flash Report 2073 विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी शिक्षा को लागि भैरपरी योजना
बाढी	१५ विधालय	०	३०००	२५	०	७५०	३८००	Flash Report 2073 विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी शिक्षा को लागि भैरपरी योजना
भुकम्प	१८८ विधालय	०	३७६००	३७६	०	१२००	३९१७६	Flash Report 2073 विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी शिक्षा को लागि भैरपरी योजना

विपद् पूर्व तयारी योजना:

विपद् पर्नु अगाडि गरीने पूर्वतयारी कार्यविवरण	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	पूर्वतयारी कार्यमा रहको ग्याप	आवश्यक श्रोत - आर्थिक, भौतिक, मानविय	समय अवधि (कहिले गर्ने - महिना)
समन्वय बैठकको आयोजना गर्ने	शिक्षा बिकास तथा समन्वय इकाइ			५,०००।-	२ पटक
शिक्षक क्षमता अभिवृद्धि	शिक्षा बिकास तथा समन्वय इकाइ	जिल्ला स्थित गैससहरु	दक्ष जनशक्तिको व्यवस्थापन	२०००००।-	१ पटक
सरोकारवालाहरूको क्षमता तथा स्रोत नक्साङ्कन गर्ने	शिक्षा बिकास तथा समन्वय इकाइ, शिक्षा क्षेत्रका सदस्यहरू	जिल्ला स्थित गैससहरु		१०,०००।-	२ पटक
विपद् जोखिम नक्साङ्कन गर्ने	शिक्षा बिकास तथा समन्वय इकाइ, शिक्षा क्षेत्रका सदस्यहरू	जिल्ला स्थित गैससहरु		१०००० -	१ पटक
आपतकालीन शिक्षा व्यवस्थापन कार्यदल गठन गरी अभिमुखीकरण गर्ने	शिक्षा बिकास तथा समन्वय इकाइ, शिक्षा क्षेत्रका सदस्यहरू	जिल्ला स्थित गैससहरु		१५,०००।-	१ पटक
कम्तिमा उच्च जोखिममा रहेका स्थानीय तह -नगरपालिका र गाउापीलकामा मानवीय तथा अन्य स्रोत समेतको रोष्टर निर्माण गर्ने	शिक्षा बिकास तथा समन्वय इकाइ, शिक्षा क्षेत्रका सदस्यहरू	जिल्ला स्थित गैससहरु		२५,०००।-	१ पटक
प्रत्येक स्रोतकेन्द्रहरूमा Education in Emergency EiE फोकल पर्सनको व्यवस्था	विद्यालय	जिल्ला स्थित गैससहरु			१ पटक
आपतकालीन अवस्थाका लागि पाठ्य सामाग्रीको व्यवस्थापन					
विद्यालय स्तरमा भूकम्पीय तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी चेतनामूलक गतिबिधिहरू संचालन गर्ने	शिक्षा बिकास तथा समन्वय इकाइ, शिक्षा क्षेत्रका सदस्यहरू, स्रोत केन्द्रहरू, विद्यालयहरू	जिल्ला स्थित गैससहरु		१५००००।-	६ पटक
विद्यालयमा जोखिम न्युनिकरणका लागि विधालय सुधार योजना , विधालय स्तरीय जोखिम न्यूनीकरण जोखिम न्यूनीकरण योजनामा समावेश गर्ने	शिक्षा बिकास तथा समन्वय इकाइ, शिक्षा क्षेत्रका सदस्यहरू, स्रोत केन्द्रहरू, विद्यालयहरू	जिल्ला स्थित गैससहरु		२०००००।-	२ पटक

विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी क्ष्भ्त्रृ सामाग्रीको व्यवस्थापन गर्ने	शिक्षा बिकास तथा समन्वय इकाइ, शिक्षा क्षेत्रका सदस्यहरू,स्रोत केन्द्र	जिल्ला स्थित गैससहरु		४५०००।-	३ स्थान
अस्थायी रूपमा बिद्यालय संचालन गर्नका लागि आवश्यक सामाग्री तथा स्रोतको व्यवस्था गर्ने					
शिक्षकहरूका लागि विपद् सम्बन्धी तालिम सञ्चालन	शिक्षा बिकास तथा समन्वय इकाइ र स्थानीय निकाय	जिल्ला स्थित गैससहरु		१५००००।-	१ पटक
पुर्व तयारीका लागि सामान्य विपद् प्रयोग हुने सामाग्री (प्राथमिक उपचार किट बाकस ,घैटी ,बेल्चा ,डोरी ,सिटी र टर्च ..)	शिक्षा बिकास तथा समन्वय इकाइ, शिक्षा क्षेत्रका सदस्यहरू	जिल्ला स्थित गैससहरु		आवश्यकता अनुसार	

विपद् प्रतिकार्य योजना :

अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीनकार्य (विपद्को प्रकृतिमाअ आधारित)	जिम्मेवारी	प्रतिकार्य गर्नका लागि आवश्यक श्रोत तथा साधन आर्थिक, भौतिक, मानविय)		हाल उपलब्ध श्रोत तथा साधन (आर्थिक, भौतिक, मानविय)		अपुग श्रोत तथा साधन (आर्थिक, भौतिक, मानविय)		सहयोग गर्ने सम्भावित निकाय
			संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम	
पहिलो दिन	प्रभावित क्षेत्रको सूचना संकलन	शिक्षा बिकास तथा समन्वय इकाइ	१४ सोतकेन्द्र	७०००	१२ सोतकेन्द्र	६०००	२ सोतकेन्द्र	१०००	
पहिलो दिन	दैवी प्रकोप उद्धार र शिक्षा अपाङ्गता समूहका समितिको बैठक	शिक्षा बिकास तथा समन्वय इकाइ	६ वटा	१००००					
दोश्रो दिन	शैक्षिक सहयोग कार्यक्रम संचालनका लागि स्थान छनौटका साथै शैक्षिक सामग्री पा.पु र सिकाई बाकस लगायत सामाग्री व्यवस्था गर्ने	शिक्षा बिकास तथा समन्वय इकाइ	६० विधालय	१८०००००	६० विधालय	१८०००० ०			,स्थानीय तह सेभ द चिल्ड्रेन/वाक नेपाल ,वर्ल्ड भिजन /पीसविन, जि.शि.का

दोश्रो दिन	शिक्षक व्यवस्था तथा अस्थायी सिकाइ केन्द्रको स्थापना	शिक्षा बिकास तथा समन्वय इकाइ	६० सिकाई केन्द्र	१२०००००	६० सिकाई केन्द्र	१२०००००			,स्थानीय तह सेभ द चिल्ड्रेन/वाक नेपाल , वर्ल्ड भिजन /पीसविन,, जि.शि.का , सेतो गुरास /विश्व शिक्षा
पहिलो हप्ता	वा.वि.के. तथा औपचारिक तथा अनौपचारिक शिक्षाको कार्यक्रम संचालन, खानेपानी, शौचालय (छात्रा र छात्र) को लागि, पौष्टिक आहारको व्यवस्था	शिक्षा बिकास तथा समन्वय इकाइ	६० विधालय	३०००००	६० विधालय	३०००००			,स्थानीय तह सेभ द चिल्ड्रेन/वाक नेपाल , वर्ल्ड भिजन /पीसविन,, जि.शि.का , सेतो गुरास /विश्व शिक्षा
पहिलो हप्ता	सुपरिवेक्षकको व्यवस्था, मनोसामाजिक परामर्श	शिक्षा बिकास तथा समन्वय इकाइ	६० विधालय	३०००००	६० विधालय	३०००००			,स्थानीय तह सेभ द चिल्ड्रेन/वाक नेपाल , वर्ल्ड भिजन /पीसविन,, जि.शि.का , सेतो गुरास /विश्व शिक्षा
	विधालय तहमा (विपद् व्यवस्थापन योजनाको निर्माण र कार्यान्वयन	शिक्षा बिकास तथा समन्वय इकाइ	४७२ विधालय (१० वटा स्थानीय तह)	२३६००००	४७२ विधालय (१० वटा स्थानीय तह)	२३६००००			जि.शि.का , स्थानीय तह र सि.डि.पी

विपद् प्रतिकार्यको लागि हाल यस क्षेत्रसंग उपलव्ध रहेको स्रोत साधनहरुको विस्तृत बिवरण

क.सं.	**सामाग्रीको नाम**	**ईकाई**	**परिमाण**	**श्रोत साधन रहेको निकाय**
१	**मानव संसाधन**			
१.१	प्राविधिक	जना	६	जि.शि.का ,वर्ल्ड भिजन / आस्था नेपाल, सेभ द चिल्ड्रेन/ वाक नेपाल
१.२	मनोसामाजिकर्ता	जना	१५	जि.शि.का ,वर्ल्ड भिजन / पीसविन अछाम ,सेभ द चिल्ड्रेन/ वाक नेपाल
१.३	उद्धारकर्ता	जना	५००	जि.शि.का ,वर्ल्ड भिजन / आस्था नेपाल सेभ द चिल्ड्रेन/ वाक नेपाल रेडक्रस ,सेतो गुरास /विश्व शिक्षा ,सि.डि.पी.
२	**भौतिक सामग्री**			
२.१	प्राथमिक उपचार वाकस	सेट	३००	सेभ द चिल्ड्रेन /वाक नेपाल , ,रेडक्रस ,सेतो गुरास / विश्व शिक्षा , गा.पा, न.पा
२.२	बाइक	वटा	२०	सेभ द चिल्ड्रेन , ,वर्ल्ड भिजन, गा.पा, न.पा
२.३	गाडी	वटा	३	सेभ द चिल्ड्रेन , ,रेडक्रस ,वर्ल्ड भिजन, गा.पा, न.पा
३	अस्थायी टेन्ट/त्रिपाल	वटा	६०	जि.शि.का , ,सेभ द चिल्ड्रेन /वाक नेपाल , ,रेडक्रस ,सेतो गुरास / विश्व शिक्षा , ,वर्ल्ड भिजन / पीसविन अछाम, गा.पा, न.पा
४	बन्दोबस्ती सामग्री (डोरी ,बेल्चा ,बाल्टी ,टर्च ,घैटी ,सिटी आदी	सेट	३००	जि.शि.का , ,सेभ द चिल्ड्रेन /वाक नेपाल , ,रेडक्रस ,सेतो गुरास / विश्व शिक्षा , ,वर्ल्ड भिजन / पीसविन अछाम, गा.पा, न.पा

५ क्षेत्र (Cluster) : आपत्कालिन संरक्षण तथा बाल संरक्षण (Urgent Protection for Child and Women)

जिल्लाको कुनै पनि ठाउामा कुनै पनि प्रकारको दैवी प्रकोप सम्बन्धी घटना घट्ना साथ तत्काल सूचना संकलन गर्ने, समन्वय गर्ने, खोजी गर्ने र उद्धार गर्नु पर्ने हुन्छ । प्राप्त सूचनाका आधारमा प्रभावित क्षेत्रमा विपद्का कारण प्रभावित महिला, बालबालिका, अपाङ्ग आदि लाई उपयुक्त र व्यवस्थित् ढंगले उद्धार र संरक्षण गर्नका लागि जिल्लास्तरमा महिला तथा बालबालिका कार्यालय अछाममले र जिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समितिले नेतृत्व प्रदान गर्ने भए पनि कार्यक्षेत्रमा विभिन्न निकायहरुको जिम्मेबारी रहन्छ ।

नेतृत्व प्रदान गर्ने निकाय (Cluster Lead) :न.पा, गा.पा, अछाम

क्षेत्रगत सदस्यहरू (Cluster members) को सूची

क्र.सं.	कार्यालय संस्थाको नाम	सम्पर्क व्यक्तिको नाम	सम्पर्क नम्वर अफिस
१	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय अछाम	आशुतोष श्रेष्ठ	०९७-६२०१८८ ०९७-६२०२५८
२	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, अछाम	जनक वहादुर शाही	०९७-६२०१९९ ०९७-६२०२२०
३	जिल्ला समन्वय समिति ,अछाम	शैलेसराज ढुंगाना	०९७–६२०१४४, ०९७–६२०१४९
४	शसस्त्र प्रहरी बल नेपाल खप्तड गुल्म साफेवगर ,अछाम	कृष्ण वहादुर बिष्ट	०९७-६२५००२
५	जिल्ला खानेपानी तथा सरसफाइ सव डिभिजन कार्यालय अछाम	खगेन्द्र प्रसाद रेग्मी	९७-६२००१९
६	यूनिसेफ	नवराज पुडासैनी	
८	वाक नेपाल	देविलाल उपाध्याय	०९७ -६२०३६४
९	सेवक नेपाल	ललित बोगटी	
१०	सेभ द चिल्ड्रेन	बिना खडका	
११	वर्ल्ड भिजन	सुरज शर्मा	०९७-६२०३३४
	आस्था नेपाल	रुप वहादुर चन्द	०९७ ६२०३२०
१२	यु.एन.फ.पि.ए	भरत गोतामे	०९७-६२०३२४
१३	रेष्टलेस डेभलप्मेन्ट	फुलाराम चौधरी	
१४	सेतो गुरास	मिना ढुंगाना	०९७ -६२०२८१
१५	अपाङ्ग उत्थान समुह	जंग वि.क.	
१६	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	रत्न प्रसाद ढुंगाना	०९७ -६२०१४८
१७	महिला सहकारी संस्था	पुर्णा शाह	
१८	जिल्ला बालसंजाल	झंकर थापा	
१९	महिला तथा बालबालिका सेवा केन्द्र	धनसरा शाही	०९७ -६२०३७१
२०	सामुदायिक विकास कार्यक्रम	फणिन्द्र निरौला	०९७ -६२०३२५
२१	गतिशिल बहुउद्देश्यीय समाज	खड्ग खड्का	०९७-६२०३०४
२२	लैङ्गिक हिंसा निवारण जिल्ला कार्यकारिणी संजाल	सरस्वती रावल	
२३	जिल्ला बार एसोसियशन	कृष्ण प्रसाद ढुंगाना	
२४	विकास तथा प्रकोप ब्यबस्थापन केन्द्र	टेक बहादुर खड्का	

उद्देश्य

❖ महिला तथा बालबीलकालगायत जोखिममा रहेका समूहहरूले आपत्कालीन परिस्थितिको कारणबाट उत्पन्न हिंसा, शोषण, दुर्व्यवहार तथा हेलाबाट संरक्षण प्राप्त गर्दछन् ।

- ❖ प्राकृतिक विपद् तथा अन्य आपत्कालीन परिस्थितिहरूमा उपलब्ध गराइने सहयोग कार्यक्रमहरूमा जोखिममा रहेका समूहहरूकालागि मानव अधिकारसम्बन्धी कानुन, अन्तर्राष्ट्रिय मानवीय कानुन तथा राष्ट्रिय कानुनले प्रत्याभूत गरेका ९नगबचबलतभभम० मौलिक अधिकारहरूको संरक्षण गर्दछन् भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने,
- ❖ जोखिममा रहेका समूहहरूको संरक्षण सुनिश्चित गरी आवत्कालीन सहयोगको न्यायोचित वितरणमा सहयोग उपलब्ध गराउने,
- ❖ आपत्कालीन परिस्थितिबाट उत्पन्न हिंसा, शोषण, दुर्व्यवहार तथा हेला जस्ता व्यवहारहरुलाईसम्बोधन गरी प्रकोपबाट प्रभावित मानिसहरूको संरक्षण गर्ने र त्यस्ता दुर्व्यवहारबाट प्रभावित भई जीवित व्यक्तिहरूका लागि सेवासम्बन्धी प्रावधानहरूमा सहयोग उपलब्ध गराउने,
- ❖ बालमैत्री ठाउा तथा मनोसामाजिकसहयोगको संयन्त्र स्थापना गरी सुरक्षित वातावरणमा बालबालिका तथा महिला रमाउादछन् भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने,
- ❖ बिछोड भएका बालबालिका, खास गरी पााच वर्षको उमेरभन्दा मुनिका केटाकेटी तथा किशोरीहरूले पहिचान, दर्ता तथा स्वास्थ्यसम्बन्धी जाॉचका बारेमा सहयोग र त्यस्तो सहयोगपछि उपयुक्त सेवा तथा संरक्षणका सुविधासहित परिवारको खोजी गर्ने कार्यमा सहयोग प्राप्त गर्दछन् भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने,
- ❖ यौन दुर्व्यवहार तथा हिसाका विरुद्ध तिनको अनुगमन, प्रतिवेदन तथा पैरवी ९बमखयअबअथ० गर्ने प्रणालीको स्थापना गरी बालबालिका तथा महिलाहरूको यौन दुर्व्यवहार तथा शोषणको रोकथाम गर्ने ।

जिम्मेवारी : प्रकोप प्रभावित क्षेत्रमा सर्वेक्षण र गतिविधिको लेखाजोखा गरि जिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समिति लाई जानकारी गराउने आपतकालिन मनोविमर्श सेवा गर्भवती महिला र वालवालिकाका लागि अत्यावश्यक सामाग्रीको व्यस्थापन गरि सम्वन्धित कार्य गर्न स्थानीय मानवीय निकायहरूको सहभागितामा संरक्षणका गतिविधि अघाडी वढाउने ।

- ❖ जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिसांग समन्वय गरेर खोज तथा उद्धार कार्यमा सहयोग गर्ने ।
- ❖ सेवा दिनुपर्ने वास्तविक जनसंख्याको पहिचान गर्ने
- ❖ स्रोतको खोजी गरी परिचालन गर्ने ।
- ❖ सरोकारवाला निकायसाग समन्वय तथा सहकार्य गर्ने ।
- ❖ पूर्व तयारी योजना तयार गरी कार्यान्वय गर्ने ।
- ❖ अभिलेख, प्रतिवेदन तयार गरी सम्वन्धित निकायमा पठाउने ।
- ❖ जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिबाट तोकीएका अन्य कार्य गर्ने ।

संरक्षणमा मानवीय सहयोगको न्यूनतम मापदण्ड :

- ❖ प्रभावित समुदायको अधिकारको कुनै पनि उल्लङ्घन, दुर्व्यवहार तथा शोषण अथवा भेदभावको अनुगमन गर्ने र प्रतिवेदन पेस गर्ने संयन्त्रको स्थापना गर्ने अथवा स्थापित संयन्त्रलाई प्रयोगमा ल्याउने ।
- ❖ बिभिन्न समुदायका सदस्यहरुबाट, विशेषतः अति गरिब तथा पछाडी पारिएका समुहबाट मानविय सहयोग तथा आधारभूत सेवा सुबिधामा समान पहाुच पाए नपाएको अनुगमन गर्ने ।
- ❖ साझेदारहरूका बीचमा अभिलेख राख्ने तथा दर्ता गर्ने प्रणालीमा एकरूपता सुनिश्चित गर्ने ।
- ❖ बालमैत्री ठाउालगायत बालबालिका तथा महिलाहरूका लागि सुरक्षित वातावरणको सिर्जना गर्ने ।
- ❖ शिक्षा तथा संरक्षणसम्बन्धी सहयोग कार्यक्रममा मनोसामाजिक सहयोगलाई एकीकरण गर्ने ।
- ❖ हेरचाह गर्ने व्यक्तिहरूबाट बालबालिकाहरू रहन पाउने वातावरणको सृजना गर्न सहयोग गर्ने ।विछोडिएका तथा परिवारका साथ नभएका बालबालिकाहरू, खास गरी पााच वर्षको उमेरभन्दा मुनिका बालबालिका तथा किशोरीहरूको पहिचान, दर्ता तथा स्वास्थ्य जााचको सहजीकरण गर्ने र खोजी तथा पुनर्मिलनमा संलग्न साझेदारहरूलाई सहयोग उपलब्ध गराउने ।
- ❖ परिवारबाट बिछडिएका तथा साथ नभएका बालबालिकाहरू र अन्य जोखिममा परेका समूह जस्तैः परिवार नभएका, बृद्ध, अपांङ्ग तथा दिर्घरोगबाट पीडित समूहका मानिसहरुलाई हेरचाह तथा संरक्षण प्रदान गर्ने (वास तथा अन्य सेवाको व्यवस्था) ।
- ❖ मानवीय सहयोग तथा स्थायी समाधानका बारेमा आन्तरिक रूपमा विस्थापित मानिसहरूलाई नियमित रूपमा सूचनाको प्रवाह भइरहेको छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने ।
- ❖ पहिलेको स्थानमा फिर्ता हुने तथा स्थायी समाधानको तर्जुमा गर्ने कार्यमा आन्तरिक रूपमा विस्थापित व्यक्तिहरूलाई संलग्न बनाउन प्रयास गर्ने ।
- ❖ शिविर तथा पुनर्वासका क्षेत्रहरूमा पर्याप्त सुरक्षाका लागि पैरवी ९बमखयअबअथ० गर्ने ।

सम्भावित मानवीय असर (संरक्षण/बाल संरक्षण) :

- मानवीय क्षति तथा अनाथहरूको सङ्ख्यामा वृद्धि,
- मानिस तथा पाल्तू जनावरहरूको आन्तरिक विस्थापन,
- घाइते बालबालिका, विछोडिएका तथा एकल बालबालिकाको संख्यामा बृद्धि,
- Improvised Explosive Device (IED) / Unexploded Ordinance (UXO) हरुको स्थानान्तरण,
- विद्यालय बन्द, शैक्षिक अवसरहरूमा अवरोध,
- मानवीय शोषण, भेदभावमा बृद्धि,
- सम्भावित मानसिक आघात (trauma) तथा मनोवैज्ञानिक अशर,
- लिङ्गीय हिंसा ९न्भलमभच-दबकभम खष्यभिलअभ - GBV) मा बृद्धि,
- प्रकोप सामना गर्ने संयन्त्र (Coping mechanism) मा अवरोध,
- शान्ति सुरक्षाको अभाव तथा असुरक्षाको वातावरण,
- केही समुदाय अथवा समुहहरूकालागि मानवीय सहयोगमा पहुाच नहुनु अथवा पहुाच अपर्याप्त हुनु ।

मुल्याङ्कनकालागि प्रमुख सूचकहरू :

- सामुहिक रुपमा मनोसामाजिक सहयोग गर्नुपर्ने अवस्थामा एक समूहमा अधिकतम २० भन्दा बढी केटाकेटी राखिएको हुने छैन । मनोसामाजिक सहयोग पाठ्क्रम पूर्वपरीक्षण गरी प्रमाणित गरिएको पाठ्क्रम प्रयोग गरिएको छ र समूहको हरेक केटाकेटीहरूले कम्तीमा हप्ताको पााचवटा मनोसामाजिक सहयोग कक्षामा सहभागी भएका छन् ।
- अन्तरव्यक्ति मनोसामाजिक सहयोगको अवस्थामा वाल सुरक्षाको पुर्णरूपमा ख्याल गरिएको छ ।

अनुमानित विपद् अवस्थाः

क्र.स.	प्रकोप	उच्च जोखिममा रहेका साविकका गा.पा. संख्या	प्रभावित गा.पा.संख्या	घरघुरी	जनसंख्या	कैफियत
१	भुकम्प	१० गा.पा/न.पा.	०			
		विद्यालय ३४३	०			
		स्वास्थ्य संस्था ६७	०			
२	पहिरो	२० वडा	६१ वडा	१७,४७६	८९,५१२	
		६७ वटा विद्यालय				
		१५ स्वास्थ्य संस्था				
		१३२ खानेपानी धारा				
		४८ सिचाई कुलो				
		२१ पानी घट्ट				
		१४ लघु जलविधुत योजना				
३	बाढी	१७ वडा	४२ वडा	१९,५७८	१०४०००	
		३१२८४ रोपनी जग्गा				
		१९ वटा विद्यालय				
		१०१ खानेपानी धारा				
		८७ सिचाईकुलो				
		१४ लघु जलविधुत योजना				
४	खडेरी	३४ वडा	०	२९,२७१	१५००५२	
५	जगलि जनावर आतंक	६वडा	२० वडा	८६६	६४३३	

६	हावाहुरी	**५वडा**	**१८ वडा**			
		विद्यालय २०२				
		स्वास्थ्य संस्था ५				
७	माहामारी	**६ वडा**	**१९ वडा**			

विपद् पूर्व तयारी योजनाः

विपद् पर्नु अगाडि गरीने पूर्वतयारी कार्यविवरण	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	पूर्वतयारी कार्यमा रहको ग्याप	आवश्यक श्रोत - आर्थिक, भौतिक, मानविय	समय अवधि (कहिले गर्ने - महिना)
संरक्षण समितिको बैठक	न.पा. / गा.पा.	महिला तथा बालबालिका कार्यालय लगायत सबै बिषयगत कार्यालय	नभएको	५०००	चार महिनाको एक पटक र आवश्यकता अनुसार
स्थानीय तहका संरचनाहरुलाई सुदृढिकरण गर्ने	न.पा. / गा.पा.	सबै सरोकारवाला निकायहरु	नभएको	१००००	निरन्तर (सम्बन्धित गाउापालिका र नगरपालिकासाग समन्वय गरेर सहयोगी निकायहरुले क्रियाकलापहरु गर्ने)
विपद् पुर्व जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने	न.पा. / गा.पा.	सबै सरोकारवाला निकायहरु	नभएको	१००००	निरन्तर (सम्बन्धित गाउापालिका र नगरपालिकासाग समन्वय गरेर सहयोगी निकायहरुले क्रियाकलापहरु गर्ने)
विपद् सम्बन्धी तथ्याकं सकंलन फारामको निर्माण	न.पा. / गा.पा.	वर्ल्ड भिजन	नभएको	२०००	जेठ मसान्त सम्म
तथ्यांक संकलन तथा अभिलेखिकरण	न.पा. / गा.पा.	सबै सरोकारवाला निकायहरु	भएको	१०००००	विपद् भएको ७२ घण्टाभित्र
प्राथमिक उपचार सामाग्री सहयोग	न.पा. / गा.पा.	जिल्ला स्वास्थ्य कर्यालय अछाम	भएको		जेठ मसान्त सम्म
विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी आवश्यक सामाग्रीको व्यवस्थापन गर्ने (डिगनिटि किट ,रसी ,सिटी ,बैसाखी , सेतो छडी ,बेबी प्याक ,त्रिपाल , कम्मल)	न.पा. / गा.पा.	वर्ल्ड भिजन ,महिला तथा बालबालिका कार्यालय , सेभ द चिल्ड्रेन	नभएको	५०००००	जिल्लाभित्र भण्डारण नभएतापनि आवश्यकताअनुसार उपलब्ध हुनसक्ने
मनोसामाजिक परामर्श कार्यकर्ताको सुची तयार गर्ने	न.पा. / गा.पा.	महिला तथा बालबालिका कार्यालय	भएको		जेठ मसान्त सम्म
सुरक्षित आवास गृह (अल्पकालिन) पहिचान तथा व्यवस्थापन	न.पा. / गा.पा.	सबै सरोकारवाला निकायहरु	नभएको		
बालबालिकाका निम्ती बालमैत्री सुरक्षित स्थान व्यवस्थापन	न.पा. / गा.पा.	सेभ द चिल्ड्रेन	नभएको		आवश्यकता अनुसार निर्माण गर्न सकिने

विपद् प्रतिकार्य योजना

अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीनकार्य (विपद्को प्रकृतिमाआधारित)	जिम्मेवार निकाय	प्रतिकार्य गर्नका लागि आवश्यक श्रोत तथा साधन आर्थिक, भौतिक, मानविय)		हाल उपलब्ध श्रोत तथा साधन (आर्थिक, भौतिक, मानविय)		अपुग श्रोत तथा साधन आर्थिक, भौतिक, मानविय)		सहयोग गर्ने सम्भावित निकाय
			संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम	
२४ घण्टा भित्र	जानकारीको सङ्कलन तथा परिस्थितिलाई अद्यावधिक गर्नका लागि मुख्य विपद् शुरू भएपछि सम्बन्धित क्षेत्र (Cluster) का सबै सदस्यहरूसाग **समन्वय बैठक**	न.पा./गा.पा.	१ पटक	०					महिला वालवालिका कार्यालय
७२ घण्टा भित्र	सूचना संकलन	न.पा./गा.पा.	आवश्यकता अनुसार	१००००				१००००	सबै सरोकारवाला निकायहरु
	आवश्यकता अनुसार सामाग्रीहरु वितरण र सहयोग ● ५ वर्ष मुनिका वालवालिकाहरुको लागि आवश्यक पोषण युक्त खाना र लत्ता कपडा । ● सुत्केरी र ६ महिना सम्मका वच्चाका आमाहरुको लागि आवश्यक पोषण युक्त खाना र लत्ता कपडा	न.पा./गा.पा.	आवश्यकता अनुसार	५०००००			भएको		आवश्यकता अनुसार ब्यबस्थापन गर्न सकिने
	● मनोसामाजिक परामर्श	न.पा./गा.पा.	जना ५		जना २		जना ३		
	● पुर्नस्थापना ,कानुनी परामर्श र सचेतिकरण ● परिवार वाट विछोडिएका वाल वालिकाहरुलाई वाल पुनर्स्थापना गृहमा राख्ने व्यवस्था मिलाउने । ● लैगिकतामा आधारित हिंसामा परेका वालवालिका तथा महिलाहरुलाई पुनर्स्थापना गृहमा राख्ने व्यवस्था मिलाउने । ● संरक्षणको आवश्यकता भएका वृद्ध वृद्धा र अपांगता भएका व्यक्तिहरुलाई पुनर्स्थापना गृहमा राख्ने व्यवस्था मिलाउने ।	न.पा./गा.पा.							

विपद् प्रतिकार्यको लागि हाल यस क्षेत्रसंग उपलब्ध रहेको स्रोत साधनहरुको विस्तृत बिवरण

क.सं.	सामाग्रीको नाम (खोज तथा उद्धार, राहत सामाग्री, पुर्व सुचानाका साधनहरु, प्राथमिक उपचारका सामाग्री लगायत अन्य भौतिक, मानविय, आर्थिक, सवारी जन्य साधनहरुको बिवरण)	ईकाई	परिमाण	श्रोत साधन रहेको निकाय
१	डिगनिटि किट	सेट	आवश्यकता अनुसार	महिला तथा बालबालिका कार्यालय र वर्ल्ड भिजन ईन्टरनेशनल नेपाल
२	बेबी किट	सेट	आवश्यकता अनुसार	सेभ द चिल्ड्रेन
३	बाइक	पीस	२०	म.तथा बा.का.,वर्ल्ड भिजन र सेभ द चिल्ड्रेन
४	गाडी	वटा	२	वर्ल्ड भिजन र सेभ द चिल्ड्रेन
५	कर्मचारी संसाधन	ज्ना	१००	विषयगत समितीका साझेदारहरु
६	कानुनी परामर्श	ज्ना	३	बार एसोशिसयन
७	जुरेश र युरेश	क्लब	५०	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी जिल्ला शाखा अछाम
८	हाइजिन किट	सेट	आवश्यकता अनुसार	सेभ द चिल्ड्रेन
९	स्थीनय मानवीय स्रोत परिचालन	ज्ना	आवश्यकता अनुसार	सम्पुर्ण स्थानीय निकाय

६ क्षेत्र (Cluster) : खानेपानी तथा सरसफाइ (Water, Sanitation and Hygiene)

जिल्लाको कुनै पनि प्रकारको दैवी प्रकोप सम्बन्धी घटना घट्ना साथ तत्काल सूचना संकलन गर्ने, समन्वय गर्ने, खोजी गर्ने र उद्धार गर्नु पर्ने हुन्छ। प्राप्त सूचनाका आधारमा प्रभावीत क्षेत्रमा खानेपानी, स्वास्थ्य तथा वातावरणीय सरसफाइका लागि जिल्लास्तरमा खानेपानी तथा सरसफाइ सव डिभिजन कार्यालय अछामले र जिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समितिले नेतृत्व प्रदान गर्ने भए पनि कार्यक्षेत्रमा विभिन्न निकायहरुको जिम्मेवारी रहन्छ।

नेतृत्व प्रदान गर्ने निकाय : ९ऋगिकतभच ीभबम० : खानेपानी तथा सरसफाइ सव डिभिजन कार्यालय, अछाम

कार्यालय	सम्पर्क व्यक्ति	संम्पर्क नम्वर अफिस	सम्पर्क नम्वर मोवाईल	ईमेल क्ष्म
खानेपानी तथा सरसफाइ सव डिभिजन कार्यालय, अछाम	खगेन्द्र प्रसाद रेग्मी	०९७-६२०१५०	९८४८४२०८५९	wssdo.achham@gmail.com

क्षेत्रगत सदस्यहरु ९ऋगिकतभच :झदभचक० को सूची

क्र.स.	जिल्लाका क्षेत्रगत साझेदारहरु (Cluster Partners) नाम	संम्पर्क व्यक्ति	संम्पर्क नम्वर अफिस	सम्पर्क नम्वर मोवाईल	ईमेल क्ष्म
१	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय अछाम	आशुतोष श्रेष्ठ	०९७-६२०१८८ ०९७-६२०२५८		
२	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, अछाम	जनक वहादुर शाही	०९७-६२०१९९ ०९७-६२०२२०	९८५८४०५५५५	
३	जिल्ला समन्वय समिति ,अछाम	शैलेसराज ढुंगाना	०९७–६२०१४४, ०९७–६२०१४९		

४	शसस्त्र प्रहरी बल नेपाल खप्तड गुल्म साफेवगर ,अछाम	कृष्ण वहादुर बिष्ट	०९७-६२५००२		
५	जिल्ला भुसंरक्षण कार्याल अछाम	हिमाल सांउद	०९७-६२०२६८	९८५११४८९६५	
६	जिल्ला शिक्षा कार्यालय	लक्ष्मण गिरी	०९७-६२०१५८ ०९७-६२०१३५		
७	युनिसेफ, अछाम	शंकर पौडेल		९८५१११७५२९	
८	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	गणेश वहादुर खड्का	०९७ -६२०१४८	९८४४८५११९१	
९	लिंक हेल्भेटास, अछाम	कृतिराज पन्त	०९७–६२०१८६,	९८५८४४०२४९	
१०	खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता महासंध जिल्ला शाखा अछाम	खेम प्रसाद भट्टराई	०९७-६२०१४८	९७४९०१३१४२	दजबततचबष्पजभ२न्कबषीअयफ
११	रुडेक अछाम	टंक प्रसाद ढुगांना	०९७-६२०२१७८	९७५९०००७०७	
१२	सामुदायिक बिकास कार्यक्रम	खगेन्द्र प्र. देव	०९७-६२०३२५	९८४३२८६४२७	
१३	RVWRMP	कर्ण वहादुर के.सि.	०९७-६२००५७	९८४१५५३२५०	
१४	मालिका विकास संघ अछाम	केशव रावल	०९७-६२०२२५	९८५१२१७७७८	
१५	सेवक नेपाल	सेत वहादुर भुल	०९७-६२०२३१	९८५११८०१५४	
१६	उधोग वाणिज्य संघ				
१७	आस्था नेपाल	रुप वहादुर चन्द	०९७ ६२०३२०	९८५११२१३०३	
१७	वाक नेपाल	मिन वहादुर कुवंर	०९७-६२०३६४	९७५९००११४९	
१८	पहल कार्यक्रम	दान वहादुर साउंद		९८५११५६८०३	
१९	गैसस महासंध	खडक वहादुर खड्का	०९७-६२०३०४	९८४८४८६४८	
२१	साफेवगर नगरपालिका		०९७-६२५०९७		
२२	मगलसेन नगरपालिका		०९७-६२०१३८		
२३	कमलवजार नगरपालिका				
२४	विनायक नगरपालिका				
२५	चौरपाटि गाउंपालिका				
२६	मेल्लेख गाउं पालिका				
२७	रामारोशन गाउं पालिका				
२८	वान्निगढी गाउं पालिका				
२९	तुमांखाद गाउंपालिका				
३०	ढकारी गाउं पालिका				

उद्देश्य :

- प्रकोपका कारणले गर्दा सुरक्षित खानेपानीको अभाव तथा सरसफाइको कमीले गर्दा पानीजन्य तथा कमजोर सरसफाइको कारणले लाग्ने रोगहरु फैलिन नदिई तिनको रोकथाम गर्ने ।
- झाडापखाला तथा हैजा महामारीको रुपमा फैलिएमा थप व्यक्तिहरुलाई त्यसको प्रकोप बाट बचाउन पानी शुद्धिकरण लगायत सरसफाइ सम्बन्धी जनचेतना जगाउने ।
- विस्थापित समुदायका लागि, खासगरी शिविरमा बस्ने मानिसहरुका लागि सुरक्षित खानेपानी,स्वास्थ्य शिक्षा तथा अस्थायी रुपमा सरसफाइमा पहुाच उपलब्ध छ , आधारभुत स्वास्थ्य सम्बन्धी सामग्री तथा सुरक्षित खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धी उचित रुपमा जानकारी उपलब्ध गराइएको छ र शिविरहरुमा सफा-सुग्घर कायम गरिएको छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने ।
- झाडापखाला तथा हैजा जस्ता रोगहरु महामारीको रुपमा फैलिंएको बखत खानेपानीको मुहान तथा अन्य संरचनाहरु प्रदुषित भई थप टोल,समुदाय तथा व्यक्तिहरुलाई उक्त प्रकोपबाट प्रभावित हुन नदिन उपलब्ध सबै श्रोतहरु परिचालन गरी प्रकोप न्यूनिकरण तथा नियन्त्रण गर्ने ।

- ❖ सबै सरोकारवालाहरुको समन्वयमा जिल्ला भरीका सवै गा.वि.स.हरुमा सुरक्षित खानेपानी तथा व्यक्तिगत लगायत पूर्ण सरसफाइमा सबैको पहुाच पुर्‍याउने तर्फ प्रयास गर्ने ।
- ❖ विस्थापित समुदायकालागि, खास गरी शिविरमा बस्ने मानिसहरूकालागि सुरक्षित खानेपानी, स्वास्थ्य शिक्षा तथा अस्थायी रूपमा सरसफाइ एवं नुहाउने सुविधाहरूमा पहुाच उपलब्ध छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने ।
- ❖ विस्थापित मानिसहरूलाई आधारभूत स्वास्थ्य सम्बन्धी सामग्री उपलब्ध गराइएको छ र खानेपानी, सरसफाई तथा स्वास्थ्यसाग सम्बन्धित व्यवहारिक प्रचलनहरूका बारेमा उचित रूपमा जानकारी उपलब्ध गराइएको छ छैन भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने ।
- ❖ सम्पूर्ण उपकरण तथा सुविधा उपलब्ध गराइएका छन् र विस्थापित मानिसहरू बस्ने शिविरहरूमा सफासुग्घर ९अभिबलष्लिभकक० कायम गर्न तिनको सशक्तीकरण गरिएको छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने ।

जिम्मेवारी

प्रकोप प्रभावितहरुलाई सफा खानेपानी उपलब्ध गराउनु र पानीबाट सर्ने रोगहरूबाट वचाउनु सबै मानवीय नियोगहरुको जिम्मेवारी हो । प्रकोपको अवस्थामा यस कार्यको नेतृत्व जिल्ला खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालयले गर्नेछ र नेपाल रेडक्रस सोसाइटी तथा जिल्लामा खानेपानी सम्वन्धि कार्यरत अन्य गैरसरकारी निकायहरूले सहयोग गर्ने छन । प्रकोपको कारण खानेपानी वितरण प्रक्रिया अबरुद्ध भएको, प्रकोप प्रभावितहरूलाई स्थानन्तरण गरी नयाा शिविरहरू निर्माण गर्नुपर्ने, खानेपानीका श्रोतहरु प्रदुषित भई बाह्य सहयोगको आवश्यकता भएको अवस्थामा मात्र यस कार्यमा संजाल सक्रिय हुने छ ।

खानेपानी तथा सरसफाइका क्षेत्रमा मानवीय सहयोगका न्यूनतम मापदण्ड

- ❖ विपद्पछि पहिलो हप्ता सम्म पाइपको माध्यम बाट खाने पानी भण्डारण गरिने ट्याङ्कीद्वारा प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति न्यूनतम ५ लिटर पानी उपलब्ध गराउने र पहिलो ४ हप्ता भित्र प्रतिव्यक्ति प्रतिदिन उपलब्ध गराइने पानीको परिमाणलाई १५ लिटर पुर्‍याउने ।
- ❖ शिविरमा बस्ने विस्थापित मानिसहरु तथा घर तथा व्यक्तिगत सम्पत्ति नष्ट भएका व्यक्तिहरुका लागी पानी संकलन गर्नका लागि बाल्टी र शुद्ध गर्नका लाीग ३० दिन सम्म खानेपानी शुद्ध गर्ने एक्वा ट्याब्लेट ९त्बदभितक० अथवा वाटर गार्ड ९ध्बतभच न्ाबचम० उपलब्ध गराउने ।
- ❖ शिविरमा बसोबास गर्ने विस्थापित मानिसहरुका लागि उपयुक्त सरसफाइ एवं महिलाहरुका लाीग नुहाउने सुविधाका निमित्त अस्थायी चर्पि (सम्भव भएसम्म हरेक २० व्यक्तिका लागि एक चर्पि र पहिलो हप्ताभित्र हरेक १० व्यक्तिका लागि एक चर्पीका दरले सोलाई बढाउने गरी) को निर्माण गर्ने ।
- ❖ शिविरमा बसोवास गर्ने प्रभावित मानिसहरुलाई जिल्ला स्वास्थ्य तथा खानेपानी कार्यालयका कर्मचारी, साझेदार गैर सरकारी संगठन, महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयंसेवक एवं रेडक्रसका स्वयंसेवकहरुसंग मिली स्वास्थ्य सम्बन्धि किट ९प्तक० वितरण गर्ने र स्वास्थ्य प्रवर्धन सम्बन्धि गतिविधिहरु (पानी शुद्ध गर्ने उचित तरिका र साबुनद्वारा हात धुने) सञ्चालन गर्ने ।
- ❖ झाडापखाला तथा हैजा महामारीको रुपमा फैलिएमा त्यस क्षेत्रमा र प्रभावित हुन सक्ने थप गाउा,टोल र गा.वि.स.हरुमा माथि उल्लेख गरिए अनुसार नै पानी शुद्धिकरण सामग्री वितरण तथा त्यसको प्रयोग बारेमा जनचेतना जगाउने तथा सरसफाइमा विशेष ध्यान पुर्‍याउन अपिल गर्ने ।
- ❖ एकरुपताका लागि जिल्ला आकस्मिक योजनालाई राष्ट्रिय आकस्मिक योजनासाग मेल खाने गरी तयार पार्ने ।

सम्भावित मानवीय असर

- ❖ प्रकोपका कारणबाट होचो स्थानमा रहेका क्षेत्रहरूमा खानेपानीको मुहान अवरुद्ध हुनेगरी इनारहरू दुषित हुनेछन र सम्भवतः बाढी तथा डुवानबाट पुरिने छन,वातावरण दुषित हुने गरी मानव मलमुत्र समुदायमा फैलन सक्नेछ,
- ❖ सुरक्षित पानीको अभाव तथा खानेपानीका श्रोतहरुमा ढलबाट विसर्जन भएका दुषित वस्तुहरु मिसिने संभावना भएकोले झाडापखाला तथा हैजा फैलने जोखिम बढ्नेछ,
- ❖ स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाइका सुविधाहरूमा पहुाच नभएका प्रभावितहरुको कुल संख्या बृद्धि हुदै जाने ।
- ❖ पहिरो गएको क्षेत्रहरुमा खानेपानीका मुहानहरु अवरुद्ध हुनु तथा भास्सिनु तथा पाइपलाइन र पानीपोखरी बगाएर खानेपानीको सुविधा अवरुद्ध हुन सक्छन् ।
- ❖ चर्पीहरु बगेर र खुल्ला ठाउामा दिशा गर्नाले वातावरण दुषित हुनेछन् ।

- ❖ सुरक्षित खानेपानीको अभाव तथा खुल्ला दिशाले वातावरण दुषित भई झाडापखाला तथा हैजा जस्ता रोगहरु महामारीको रुपमा फैलिन सक्छन् ।
- ❖ झाडापखाला तथा हैजा जस्ता रोगहरु महामारीको रुपमा फैलिंएको बखत खानेपानीको मुहान तथा अन्य संरचनाहरु प्रदुषित भई थप व्यक्तिहरु प्रभावित हुन सक्छन् ।

मुल्याङ्कनकालागि प्रमुख सूचकहरू :

- ❖ अस्थायी शिविरमा सुरक्षित खानेपानीको व्यवस्थापन
- ❖ शिविर व्यवस्थापन संगै अस्थायी शौचालय फोहोर व्यवस्थापन
- ❖ खानेपानी शुद्धिकरणका सामाग्री को उपलब्धता

विपद् पूर्व तयारी योजनाः

विपद् पर्नु अगाडि गरीने पूर्वतयारी कार्यविवरण	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	पूर्वतयारी कार्यमा रहको ग्याप	आवश्यक श्रोत -आर्थिक, भौतिक, मानविय	समय अवधि (कहिले गर्ने - महिना)
समुह सदस्यको नियमित वैठक	खा.पा.स.डि.का.		• समिति निष्क्रिय हुन सक्ने । • ज्ञानको अभाव • स्रोत साधनको कमी • नीतिगत व्यवस्था नहुनु तथा जानकारीको अभाव	५०००।-	दुई महिनाको एक पटक
D-WASHCC को वैठक	खा.पा.स.डि.का.		म्ध्ब्क्ज्ऋऋ लाई सक्रिय नहुनु	१००००।	दुई महिनाको एक पटक
मौजुदा सामाग्रीहरुको अध्यावधिक गर्ने ।	खा.पा.स.डि.का.	विकास साझेदार	गोदाम व्यवस्थापन	५०००।-	विपद् पूर्व र विपद् व्यवस्थापन नहुदा सम्म
खानेपानी,सरसफाइ र स्वच्छता संग सम्वन्धित सामाग्रीहरुको आवश्यकता पहिचान र भण्डारण	खा.पा.स.डि.का. जिसस र अन्य सहयोगी निकाय			५०,०००।	वर्षात हुनु अघि
परिचालन हुने जनशक्तिको क्षमता विकास	खा.पा.स.डि.का.,र अन्य सहयोगी निकाय	विकास साझेदार		५०,०००।	वर्षातको समयमा
जनचेतना मुलक कार्यक्रम संचालन	खा.पा.स.डि.का., जिस्वाका र अन्य सहयोगी निकाय	युनिसेफ	रेडियो सन्देश तयार नहुनु	५०००।	वर्षात हुनु अगाडी र वर्षातको समयमा
DDRC, DWASHCC , WASH Cluster संग नियमित समन्वय र सहकार्य	खा.पा.स.डि.का				आवश्यकता अनुसार
नियममित अनुगमन तथा मुल्याङ्कन	खा.पा.स.डि.का , जिसस ,गा.पा. न.पा				वर्षात अघि,वर्षातको समयमा र पछि

विपद् प्रतिकार्य योजना :

अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीनकार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	जिम्मेवार निकाय	प्रतिकार्य गर्नका लागि आवश्यक श्रोत तथा साधन आर्थिक, भौतिक, मानविय)		हाल उपलब्ध श्रोत तथा साधन (आर्थिक, भौतिक, मानविय)		अपुग श्रोत तथा साधन आर्थिक, भौतिक, मानविय)		सहयोग गर्ने सम्भावित निकाय
			संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम	
पहिलो दिन	• DPMC को वैठक वस्ने । • WASH Cluster को वैठक वसी Quick Response त्भक परिचालन गर्ने । • प्रभावित क्षेत्रको खानेपानी सरसफाइको प्रारम्भिक सुचना संकलन गरी जानकारी लिने र दिने कार्य गर्ने । • खानेपानीका वैकल्पिक स्रोतको पहिचान गरी आवश्यक सेवा उपलब्ध गराउने । • हाइजनिक किट वाकस उपलब्ध गराउने । • प्रभावित क्षेत्रमा स्थानिय संग समन्वय वैठक गर्ने ।	खा.पा.स.डि.का	२५ जना	२५०००।	१० जना		१५जना	१,५०,०००।	जिल्ला स्थित गैससहरु
दोश्रो दिन	• म्म्च्क्ऋ संग समन्वय वैठक । • प्राप्त सूचनाको विश्लेषण गर्ने ।	खा.पा.स.डि.का	३५ जना	५०,०००।	१० जना		२५ जना	५००००	अन्य गैसस

	• वास क्षेत्र संग सम्वन्धित क्षतिको वास्तविक तथ्याङ्क संकलन । • सरोकारवाला निकायलाई सूचना प्रवाह । • आवश्यक साधन स्रोतको पहिचान तथा संकलन । • स्वयमसेवक परिचालन । • स्थानिय स्रोतको तत्काल परिचालन • शुद्ध खानेपानी उपलब्ध गराउने • अस्थाइ चर्पीको व्यवस्थापन ।								
पहिलो हप्ता	• अन्य क्षेत्र (Cluster) का टोलीहरुसाग मिली MIRA Tools को प्रयोग गरी सूचना संकलन गर्ने । • वास्तविक क्षेतिको आधारमा विपद् व्यवस्थापनका लागि कार्ययोजना वनाउने । • खानेपानीको वैकल्पिक व्यवस्था गर्ने । • पानी शुद्धिकरण गर्ने विधिको जानकारी र सामाग्री वितरण । • पानी भण्डार गर्ने सामाग्रीको व्यवस्थापन र वितरण • हाइजनिक किट वितरण । • साधारण मर्मत गर्न सकिने खानेपानी का स्रोतको मर्मत कार्य गर्ने । • अस्थाइ शौचालय को व्यवस्थापन ।	खा.पा.स.डि.का	४५ जना	५००००	२५जना	२५०००	२० जना	२५०००	

	● ठोस तथा तरल फोहरको उचित व्यवस्थापन । ● सरसफाइ सम्वन्धि जनचेतना दिने । ● सरोकारवलाहरुको सहभागितामा संयुक्त अनुगमन ।								
पहिलो महिना	● म्न्च्क्र् संग पुन वैठक गरी छलफल गर्ने । ● अनुगमन टोली परिचालन । ● आवश्यकता अनुसार खानेपानीको व्यवस्थापन । ● थप चर्पीको व्यवस्थापन ● जनचेतना कार्य निरन्तर दिने ● अनुगमन र समिक्षा ● प्रतिवेदन तयार	जिल्ला खानेपानी तथा सरसफाई सव डिभिजन कार्यालय	५५ जना	१५००००	१० जना		४५ जना	१०००००	मन्त्रालय
दोस्रो महिना	● पुनर्वासको व्यवस्थान संग संगै अन्य क्षेत्र संग समन्वय र सहकार्य गरी वास क्षेत्रमा आवश्यक पर्ने थप कार्यहरु संचालन गर्ने ।	जिल्ला खानेपानी तथा सरसफाई सव डिभिजन कार्यालय							मन्त्रालय
तेस्रो महिना	आवश्यकता अनुसार प्रभावित स्थानमा पुर्ननिमार्ण,पुर्नस्थापन र पूर्व तयारीका कार्यहरु क्रमश : गर्दै लैजाने ।								
सो भन्दा बढि	पुर्ननिमार्ण,पुर्नस्थापन र पूर्व तयारी कार्य थप आवश्यक भएमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन	जिल्ला दैवी प्रकोप उद्दार समिति							

	समितिसंग छलफल गरी थप कार्य अगाडी वढाउने								
	जम्मा								

: विपद् प्रतिकार्यको लागि हाल यस क्षेत्रसंग उपलब्ध रहेको स्रोत साधनहरुको विस्तृत बिवरण

क.सं.	सामाग्रीको नाम (खोज तथा उद्धार, राहत सामाग्री, पुर्व सुचानाका साधनहरु, प्राथमिक उपचारका सामाग्री लगायत अन्य भौतिक, मानविय, आर्थिक, सवारी जन्य साधनहरुको बिवरण)	ईकाई	परिमाण	श्रोत साधन रहेको निकाय
१	५०० लि. खानेपानी टंकी	वटा	२	चध्हृःएरध्यचमिखष्कयल
२	२० एम.एम.पाइप	मिटर	५००	खानेपानी सरससफाइ सव डिभिजन कार्यालय
३	२५ एम.एम.पाइप	मिटर	५००	खानेपानी सरससफाइ सव डिभिजन कार्यालय
४	३२ एम.एम.पाइप	मिटर	५००	खानेपानी सरससफाइ सव डिभिजन कार्यालय
५	१० लिटर जर्किन	वटा	२५	RVWRMP/Worldvison
६	५ लिटर जर्किन	वटा	५०	RVWRMP/Worldvison
७	पिउस	वटा	१५००	युनिसेफ
८	वाटर गार्ड	वटा	१५००	युनिसेफ
९	एक्वायर्ड ट्याव्लेट	चक्की	१५०००	युनिसेफ
१०	वाल्टी	वटा	५०	युनिसेफ
११	जग	वटा	५०	युनिसेफ
१२	पलाष्टीक प्यान	वटा	२००	RVWRMP/Worldvison
१३	९० एम.एम. पोलीथन पाइप	मिटर	२००	RVWRMP/Worldvison
१४	कालो पलाष्टीक	मिटर	१०००	RVWRMP/Worldvison
१५	सब्वल	वटा	५	खानेपानी सरससफाइ सव डिभिजन कार्यालय
१६	गैटी	वटा	५	खानेपानी सरससफाइ सव डिभिजन कार्यालय

१७	फरुवा	वटा	५	खानेपानी सरससफाइ सव डिभिजन कार्यालय
१८	हाइजनिक किट सेट (स्यानिटरी प्याड,नड.कटर, कागीयो,ऐना,कपडा,तौलिया,सावुन,मन्जन,व्रस)	सेट	१०००	युनिसेफ
१९	पेपर सोप	वटा	१००	ग्रामिण जलस्रोत व्यवस्थापन परियोजना
२०	फिनायल	केजी	२००	ग्रामिण जलस्रोत व्यवस्थापन परियोजना
२१	विलिचिङ्ग पाउडर	पाकेट	५००	खानेपानी सरससफाइ सव डिभिजन कार्यालय
२२	डोरी	गुच्छा	५०	च्छुक्ष्एरध्यचमिखष्कयल र ज्भखिभतबक
२३	जनशक्ति परिचालनकोलागी आर्थिक रकम	रुपैया	एक लाख	च्छुक्ष्ए र ध्यचमि खष्कयल र ल्च्क्तृकरध्क्क्म्इ

७ क्षेत्र (Cluster) : कृषि खाद्य वन तथा भुसंरक्षण :

जिल्लाको कुनै पनि ठाउामा कुनै पनि प्रकारको दैवी प्रकोप सम्बन्धी घटना घट्ना साथ तत्काल सूचना संकलन गर्ने, समन्वय गर्नुपर्ने हुन्छ । प्राप्त सूचनाका आधारमा प्रभावित क्षेत्रमा विपद्का कारण क्षेति भएको जमिन प्रभावित परिवार लाई खाद्यन्न अस्थायि शिविर निमार्णका लागि आवश्यक जिम्मेवार जिल्ला कृषि र वन कार्यालय अछामले र जिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समितिले नेतृत्व प्रदान गर्ने भए पनि कार्यक्षेत्रमा विभिन्न निकायहरुको जिम्मेबारी रहन्छ ।

नेतृत्व प्रदान गर्ने निकाय (Clustr Leads)M कृषि बिकास कार्यालय, अछाम

कार्यालय	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्वर अफिस	सम्पर्क नम्वर मोवाईल	ईमेलक्ष
जिल्ला कृषि विकास कार्यालय	विष्णुहरी देवकोटा	०९७-६२०१४१	९८५११९२९७३	dadoachham@rocketmail.com

जिल्लाका क्षेत्रगत साझेदार (Cluster Partners) को सूची :

क. सं	क्षेत्रगत साझेदारको नाम	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्वर अफिस	सम्पर्क नम्वर मोवाईल	ईमेलक्ष
१	जिल्ला पशु सेवा कार्यालय	चक देव जोशी	०९७-६२०१०२		
२	जिल्ला वन कार्यालय	नारायण देव भट्टराइ	०९७-६२०१४५		
३	जिल्ला भु संरक्षण कार्यालय				
४	जिल्ला समन्वय समिति	शैलेसराज ढुंगाना	०९७-६२०१४४ ०९७-६२०१८९		
५	जिल्ला शिक्षा कार्यालय	लक्ष्मण गिरी	०९७-६२०१३५ ०९७-६२०१५८		
६	बिश्व खाद्य कार्यक्रम	ज्ञानेन्द्र सिहं			

७	उधोग वाणिज्य संध				
८	सामुदायिक वन उपभोक्ता महासंध	प्रेम खत्री		९८६०४७७७३२	
९	वाक नेपाल	मिन वहादुर कुवंर	०९७-६२०३६४	९७५९००११४९	
१०	रुडेक नेपाल	टंक प्रसाद ढुगांना	०९७-६२०२१८	९७५९०००७०७	
११	सेवक नेपाल	विन्दु रावल	०९७-६२०२३१	९८६८५२०९९९	
१२	नेपाल खाद्य संस्थान	राम वहादुर बम	०९७-६२००४६	९८४८२८४८७५	
१३	मालिका विकास संध	केशव रावल	०९७-६२०२२५	९८००६३४४७०	
१४	सामुदायिक विकास कार्यक्रम	रोशन खड्का	०९७६२०३२५	९८६८७८८९०२	roshan@rrn.org.np

उद्देश्य :

- प्रकोप परेको अवस्थामा खाद्यन्न र पेशा व्यवसायमा असर परेको हुन्छ ती कार्यहरु पुन: त्यही अवस्थामा ल्याउन केही समय लाग्ने भएकोले तत्कालका लागि प्रकोप प्रभावितहरुलाई जीविकोपार्जनका लागि सहयोग गर्नु मानवीय दायित्व हो ।
- खाद्यान्न उपलब्धतामा सुधार, प्राकृतिक स्रोतहरुको दिगो प्रयोग, क्षति अनुमान तथा न्यूनिकरण ।

जिम्मेवारी : प्रकोप प्रभावितहरूलाई जीविकोपार्जनका लागि सहयोग गर्नु सबै सरकारी, गैरसरकारी तथा व्यापारिक निकायहरूको साझा जिम्मेवारी हो । सरोकारवाला निकायहरुले प्राप्त सूचनाका आधारमा प्रकोप प्रभावित क्षेत्रमा पुगी प्रभावितहरुको आवश्यकताको पहिचान गरी पुननिमार्ण र पुनस्थापना कार्यका लागि जिल्ला स्तरमा जिल्ला समन्वय समिति अछाम र जिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समितिले नेतृत्व प्रदान गर्ने भए पनि कार्य क्षेत्रमा विभिन्न निकायको जिम्मेवारी रहन्छ

न्युनतम मापदण्ड

मानवीय सहयोग न्यनतम कार्य

- प्रकोप लगत्तै लेखाजोखा फारम सहित सेवाकेन्द्रमा उपलब्ध मानवीय शक्तिलाई परिचालन गर्ने ।
- समितिले आवश्यकता अनुसार अनुगमन गर्ने, बैकहरुसंग समन्वय गरी ऋणकालागि प्रतिवेदन दिने वा जानकारी गराउने ।
- सुविधाबाट बञ्चिच समुहहरुलाई उन्नत बीउ विजनको नि:शुल्क/सशुल्क उपलब्धतातर्फ प्रकृया अगाडी बढाउने ।

विपद्को अवस्था

- उत्पादनमा कमि
- बालीनालीमा क्षति
- उत्पादन पूर्वाधारहरुको क्षति
- प्राकृतिक श्रोतहरुको विनाश
- पशुरोग महामारी

विपद् पूर्व तयारी योजनाः

विपद् पर्नु अगाडि गरीने पूर्वतयारी कार्यविवरण	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	पूर्वतयारी कार्य सम्वोधन गर्नको लागि खाडल(न्ब्ए०	आवश्यक अनुमानित श्रोत - आर्थिक, भौतिक, मानविय	समय अवधि(कहिले गर्ने - महिना)
समुह सदस्यको नियमित वैठक	कृषि वन तथा भुसंरक्षण समिति	विकास साझेदार	निरन्तरता नहुनु	५०००	२ महिनाको एक पटक
खोज तथा उद्दार सामाग्री व्यवस्थापन	कृषि वन तथा भुसंरक्षण समिति	विकास साझेदार	सामाग्री व्यवस्थापन गर्न नसक्नु	२५०००	मनसुन पुर्व
रेडियो सन्देश कार्यक्रम प्रसारण	कृषि वन तथा भुसंरक्षण समिति		निरन्तरता नहुनु	१००००	निरन्तरता
खाद्यको अवस्था विश्लेषण	जिल्ला कृषि विकास कार्यालय		३ महिनाको १पटक स्रोत विश्लेषण गर्ने	७५०००	३ महिनाको १ पटक
विपद् प्रतिरोधी विउ विजन सहयोग	जि.कृ.वि. का.	सेवा केन्द्रहरु	भण्डारण	भण्डार गृह	वर्षै भरि, सिजन पूर्व
वायो इन्जिनियरिङ्ग कार्य	जिल्ला भु:संरक्षण कार्यालय	अन्य विकास साझेदार	स्रोत व्यवस्थापन	२५०००००।	मनसुन पूर्व
जनचेतना (वन विनाश, डढेलो)	जि.व.का, सा.व.उ.स.	जि.व.का.	जिल्ला तहमा तयारीको कमी सामुदायिक वन लाई परिचालन नगर्नु	२,५०,०००।	पूर्व मनसुन
पशु रोग बिरुद्ध खोप अभियान	जि.प.से. का.	सेवा केन्द्रहरु	खोपको औषधि उपलब्ध हुन नसक्नु जनशक्ति अभाव		वर्षै भरि
खाद्यान्न संचय	नेपाल खाद्य संस्थान	धए	गोदाम घर जिल्लामा मात्र सिमित हुनु	८०००००।	वर्षै भरि २०० क्यिुनटल

विपद् प्रतिकार्य योजना :

अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीन कार्य (विपद्को प्रकृतिमा आधारित)	जिम्मेवार निकाय	प्रतिकार्य गर्नका लागि आवश्यक श्रोत तथा साधन आर्थिक, भौतिक, मानविय)		हाल उपलब्ध श्रोत तथा साधन (आर्थिक, भौतिक, मानविय)		अपुग श्रोत तथा साधन आर्थिक, भौतिक, मानविय)		सहयोग गर्ने सम्भावित निकाय
			संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम	
पहिलो दिन	DDRC आपतकालीन बैठक बस्ने ।	म्म्च्ऋ							
दोश्रो दिन	तथ्यांक सकंलन	सबै सदस्यहरु र अन्तरगतका निकायहरु		५0000					Media तथा गै.स.स.हरु
पहिलो हप्ता	सामाग्री वितरण -विउ विजन, रोग नियन्त्रणका लागि विषादी बितरण खाद्यान्न वितरण पशुरोग नियन्त्रणका लागि औषधिउपचार	जि.कृ.वि.का नेपाल खाद्य संस्थान जिल्ला पशुसेवा कार्यालय	१000 २00 क्वि. १000	५00000 ६८0000 १00000	२00	६८0000			गै.स.स.हरु धए
पहिलो महिना	नपुग अवस्थामा संकलनका लागि समन्वय सहकार्य, क्षतीको विस्तृत विवरण सम्बन्धीत निकायमा पठाउने	सबै सदस्यहरु							
दोश्रो महिना	ायाँयिध गउ								
तेश्रो महिना	ायाँयिध गउ								
	जम्मा								

विपद्को समयमा प्रयोगहुन सक्ने उपलब्ध स्रोत साधनहरुको बिवरण

क.सं.	सामाग्रीको नाम (खोज तथा उद्धार, राहत सामाग्री, पुर्व सुचानाका साधनहरु, प्राथमिक उपचारका सामाग्री लगायत अन्य भौतिक, मानविय, आर्थिक, सवारी जन्य साधनहरुको बिवरण)	ईकाई	परिमाण
१	खाद्यान्न	क्वि.	२००
२	जनशक्ती	व्यक्ति	१००
३	जिप	वटा	४
४	मोटरसाइकल	वटा	१५
५	किटनाशक औषधि	आवश्यकता अनुसार	
६	ीवउविजन	आवश्यकता अनुसार	
७	वोटविरुवा	सामुदायिक वनको आवश्यकतामा आघारित	

८ क्षेत्र (Cluster) : पूर्नस्थापना तथा पूर्ननिर्माण (Rehabilitation and Reconstruction)

जिल्लाको कुनै पनि ठाउामा कुनै पनि प्रकारको बिपद् सम्बन्धी घटना घट्ना साथ जिल्ला स्थित सम्पुर्ण सरकारी तथा गैससहरुले तत्काल सूचना संकलन गर्ने, समन्वय गर्ने, खोजी गर्ने र उद्धार गर्नु पर्ने हुन्छ। प्राप्त सूचनाका आधारमा प्रभावित क्षेत्रमा पुर्नस्थापना तथा पुर्ननिर्माण कार्यका लागि जिल्लास्तरमा जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय अछामले र जिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समितिले नेतृत्व प्रदान गर्ने भए पनि कार्यक्षेत्रमा विभिन्न निकायहरुको जिम्मेबारी रहन्छ।

नेतृत्व प्रदान गर्ने निकाय (Cluster Lead) :जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, अछाम

कार्यालय	सम्पर्क व्यक्ति	संम्पर्क नम्वर अफिस	सम्पर्क नम्वर मोवाईल	ईमेलक्ष्म
जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय	नर बहादुर कुवँर	०९७–६२०१४४ ०९७–६२०१४९		
	शैलेसराज ढुंगाना	०९७-६२००११		

क्षेत्रगत सदस्यहरू (Cluster members) को सूची

क्र.स.	कार्यालय	संम्पर्क व्यक्ति	संम्पर्क नम्वर अफिस	सम्पर्क नम्वर मोवाईल	ईमेलक्ष्म
१	जिल्ला प्राविधिक कार्यालय				
२	शहरी विकास तथा भवन निर्माण कार्यालय		०९७–६२००६२,		
३	भु संरक्षण कार्यालय				
४	जिल्ला वन कार्यालय	नारायण प्रसाद भट्टराइ	०९७ - ६२०१४५		

५	नापी कार्यालय	धर्मराज ओझा	०९७ - ६२०१७४		
६	मालपोत कार्यालय	करन वहादुर शाही	०९७ - ६२०१०३		
७	जिल्ला कृषि विकास कार्यालय	विष्णु हरी देवकोटा	०९७ -६२०१४१	९८५११९२९७३	
८	खानेपानी तथा सरसफाइ सव डिभिजन कार्यालय	खगेन्द्र प्रसाद रेग्मी	०९७-६२०१५० ०९७-६२००१९	९८४८४२०८५९	
९	जिल्ला शिक्षा कार्यालय	लक्ष्मण गिरी	०९७-६२०१३५ ०९७-६२०१५८		
११	कर्ण बहादुर के.सी	ग्रामिण जलश्रोत व्यवस्थापन परियोजना	०९७-६२००५७	९७५९००२५३६	
१२	नेपाल विधुत प्राधिकरण	रोशन कुमार ठाकुर	०९७ - ६२०१०८, ०९७ - ६२०१०७, ०९७ -६२०१२२	९८४८९८२२११	
१३	नेपाल दुर संचार संस्थान	खड्क वहादुर धामी	०९७ -६२०१०५, ०९७ -६२०२८५,	९८५८४२१५४५	
१४	नेपाल रेडक्रस सासाईटी अछाम	रत्न प्रसाद ढुगाना	०९७- ६२०१४८,	९८४८५८६७७५	
१५	युनिसेफ	शंकर पौडेल		९८५१११७५२९	
१६	विश्व खाद्य कार्यक्रम (WFP)	ज्ञानेन्द्र सिहं			
१७	वर्ल्ड भिजन	सुरज शर्मा	०९७ - ६२०३२०		
१८	सामुदायिक बिकास कार्यक्रम	विनोद शर्मा	०९७-६२०३२५	९८५७८३५२५४	
१९	साफेवगर नगरपालिका				
२०	मगलसेन नगरपालिका				
२१	कमलवजार नगरपालिका				
२२	पञ्चदेवल विनायक नगरपालिका				
२३	चौरपाटि गाउंपालिका				
२४	मेल्लेख गाउंपालिका				
२५	रामारोशन गाउंपालिका				
२६	वान्निगढी जयगढ गाउ पालिका				
२७	तुमांखाद गाउंपालिका				
२८	ढकारी गाउंपालिका				

उद्देश्य

- **आवास :** सुरक्षित तथा आरामदायी बस्ने ठाउाको प्राप्तिका लागि भौतिक एवं प्राथमिक सामाजिक आवश्यकताहरूमा व्यक्ति तथा परिवारहरूको पहुाच सुनिश्चित गर्ने । यथासम्भव यस प्रक्रियामा बढीभन्दा बढी आत्म-निर्भरता तथा आफैं व्यवस्थापन ९क्भाि(:बलबनभ्रभलत० लाई समावेश गरिनेछ ।
- **शिविर समन्वय तथा शिविर व्यवस्थापन ९ऋऋऋ:०** :विपद्का कारणले घरवारविहीन बनेका मानिसहहरूका निमित्त स्थायी समाधानको खोजीका लागि प्रयत्न गर्नुका साथै विस्थापित व्यक्तिहरूलाई मानव अधिकारको उपभोग गर्न सक्षम पार्नका निमित्त जीवन स्तर उठाई शिविरहरूमा जीवन स्तरमा सुधार ल्याउने ।
- विस्थापित परिवारहरुलाई पहिल्यैको अवस्थामा लैजानका लागि पुर्नस्थापनाका कार्यहरु गर्ने ।
- भत्किएका, पूर्ण रुपले नष्ट भएका भौतिक संरचनाको निर्माणका कार्य गर्ने ।

- ❖ पुर्ननिर्माण गर्दा बलियो र विपद् जोखिम कम हुने गरी निर्माण गर्ने
- ❖ सार्वजनिक सुविधाका सेवाहरु संचालनमा टेवा पुऱ्याउने ।
- ❖ प्रभावित समुदायमा जिविकोपार्जनको वैकल्पिक उपायको अवलम्बन गर्ने ।

जिम्मेवारी : प्रकोप प्रभावितहरुलाई सहयोग गर्नु सबै सरकारी, गैरसरकारी तथा व्यापारिक निकायहरूको साझा जिम्मेवारी हो । तर पनि सबै निकाहरू संग जनशक्ति नहुन सक्ने अवस्था लाई मध्यनजर राख्दै स्थानिय स्तरको अवस्था विश्लेषण सुरक्षित स्थान छनौट र प्रभावित परिवार संख्याका आधारमा वस्ति व्यवस्थापन पुर्ननिमार्ण र पुनस्थापनाका लागि पहल गरि सरोकारवाला निकाय विचमा समन्वय सम्पर्क गर्ने कार्य जिल्ला समन्वय समिति अछामले नेत्तृव हुने गरि जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले गर्ने छ ।

मानवीय सहयोगसम्बन्धी मापदण्ड

१. औसतमा एक व्यक्तिका लागि ३.५-४.५ वर्ग मिटरको छाना भएको क्षेत्र उपलब्ध छ, औसतमा ५ सदस्यहरूको एक परिवारका लागि कम्तीमा पनि ४५ मिटरको डोरीसहितको प्लास्टिक सिट र सहायता सामग्री ।

२. कम्बलमा मानिसहरूको पर्याप्त पहुाच छ । महिला, बालबालिकाहरु पुरूष कम्तिमा पनि एक पूरा सेट कपडा, यसका अतिरिक्त, महिला तथा केटीहरूका लागि नियमित सरसफाइसम्बन्धी सामग्रीको आपूर्ति भएको ।

३. मानिसहरूसाग उपयुक्त घरायसी सामग्री छः एक सेट भाँडा ।

४. शिविर बन्द गर्ने र वहिर्गमन रणनीति ।

५. शिविर खडा गर्नका लागि अग्रिम रूपमा जमिनको पहिचान गर्नुपर्दछ जुन जमिन सुरक्षित तथा मापदण्डअनुसार हुनुपर्छ ।

६. विद्यालय तथा सार्वजनिक स्थलहरूसाग अग्रिम रूपमा नै समझदारी पत्र ९:यग० मा दस्तखत भएको हुनुपर्दछ ।

७. शिविरका लागि योजना तर्जुमा गर्दा नै सांस्कृतिक तथा सामाजिक मूल्यहरू एवं परिस्थितिलाई ध्यानमा राखिनुपर्दछ ।

८. शिविर खडा गर्नका लागि विगतमा प्रयोग गरिएका ठाउाहरूको रेकर्ड ।

९. नागरिक समाज, सरकार तथा सान्दर्भिक समूहसागको परामर्शमा शिविरको स्थापना ।

विपद्का सम्भावित मानवीय असर

- ❖ सार्वजनिक पूर्वाधारको क्षति (सडक, पुल, विद्युत् आपूर्ति, सञ्चार),
- ❖ आवासको अस्थायी क्षति तथा मुख्य रूपमा केटाकेटी, महिला, वृद्ध-वृद्धा र विभिन्न किसिमले सक्षम मानिस (अपाङ्ग) हरूको विस्थापनसहित व्यक्तिगत सामानहरूको क्षति,
- ❖ विद्यालयका कक्षा कोठा, पुलिस चौकी तथा स्वास्थ्य केन्द्रहरूजस्ता उपलब्ध सार्वजनिक संस्थाहरूमाथि दबाबको सिर्जना,
- ❖ सामुदायिक संस्थागत स्थानहरूमा अस्थायी आवासको उपयोग गर्दा सामुदायिक स्वास्थ्यसम्बन्धी व्यवहारमा देखिने चुनौतीहरू,
- ❖ मानवीय सहयोगका लागि लक्षित जनसंख्या ।

न्यूनतम कार्यहरू

- ❖ द्रुत पहिचानका लागि संकट विश्लेषणको अवस्थामा संकलित सूचनाको आधारमा क्षति, तथा आवश्यकताहरूको अनुमानित योजना तयार पारिने छ र प्रकोपको असर कमहुने वितिकै विस्तृत सर्वेक्षणकालागि टोली परिचालन हुनेछ ।
- ❖ प्राप्त सूचनाहरूको विश्लेषण, तथा विवरणका आधारमा पुर्ननिमार्ण र पुर्नस्थापनाका कार्य गर्ने ।
- ❖ प्रकोपको असर, आवश्यकता, उपलब्ध सेवाहरू र त्यसको प्रभाव देखिने गरि प्रभावित परिवारलाई सुरक्षित स्थानमा वसोवासको वन्दोवस्त ।

विपद् पूर्व तयारी योजना :

विपद् पर्नु अगाडि गरीने पूर्वतयारी कार्यविवरण	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	पूर्वतयारी कार्य सम्वोधन गर्नको लागि खाडल	आवश्यक अनुमानित श्रोत - आर्थिक, भौतिक, मानविय	समय अवधि(कहिले गर्ने - महिना)
जिल्लाका क्षेत्रगत साझेदारहरुकाबीच क्लस्टर सदस्यको बैठक गर्ने, समन्वय स्थापित गर्ने संयन्त्रका बारेमा सहमति कायम गर्ने ।	जिल्ला समन्वय समिति	सबै क्षेत्रगत कार्यालयहरु			मंसिर, फागुन र असार
प्रभावित क्षेत्रमा उत्पन्न हुनसक्ने संकट आकलन गरी क्षेत्रगत जिम्मेवारी बाडफाड ❖ पुर्नस्थापना तथा पुनर्निर्माण सहयोग सम्बन्धी गतिविधिका लागि सम्पर्क व्यक्तिको नाम तथा सम्पर्क ठेगाना सहित विभिन्न निकायहरूको भूमिका तथा जिम्मेवारी परिभाषित गर्ने	जिल्ला समन्वय समिति	सबै क्षेत्रगत कार्यालयहरु			जेष्ठ
तत्काल पुनर्निर्माणमा सहयोग गर्न सकिने भनी तयारी अवस्थामा राखिएका सामाग्रिहरुको पहिचान	जिल्ला समन्वय समिति	सबै क्षेत्रगत कार्यालयहरु			जेष्ठ
उद्धार, राहतमा पुनर्निर्माणमा प्रयोग हुन सक्ने औजार उपकारणको तयारी र क्षेत्रगत भण्डारण	जिल्ला समन्वय समिति	सबै क्षेत्रगत कार्यालयहरु	सामाग्रीहरु पर्याप्त मात्रामा नहुने		जेष्ठ
पुर्ननिर्माणका सामाग्रीहरु स्टकमा राख्ने (वेल्चा, गैटी, डोरी, गल, हयुम पाइप, डोजर, इस्काभेटर)	जिल्ला समन्वय समिति, गाउ पालिका		पुर्ननिर्माणका सामाग्रीहरु पर्याप्त मात्रामा नहुने		मनसुन पुर्व
वन तथा सामुदायिक वन संग काठदाउरा सहयोग वारे छलफल गने	जिल्ला समन्वय समिति, गाउ पालिका				मनसुन पुर्व

प्राविधिकको टोलीलाई स्थलगत अध्ययनका लागि अभिमुखिकरण तथा प्रभावित हुन सक्ने स्थानमा परिचालन	जिल्ला समन्वय समिति, गाउ पालिका		विवरण उपलब्ध हुन कठिनाई हुने		मनसुन पुर्व
समन्वय, स्रोत पहिचान र पूर्न निर्माणको कार्ययोजना वनाउने	जिल्ला समन्वय समिति				निरन्तर
सडक, सञ्चार, विद्युत आदिको अबस्था नंकसांकन र बैकल्पिक उपायको पहिचान	जिल्ला प्राबिधिक कार्यालय	जिसस, सडक कार्यालय, च्वएघ	स्रोतको र प्राविधिक ज्ञानको कमी	रु १००००	मनसुन पुर्व
डोजरलाई चालु अबस्थामा राखि राख्ने	नगरपालिका		स्रोतको	२ वटा डोजर	मनसुन पुर्व
दमकललाई चालु अबस्थामा राखि राख्ने	नगरपालिका		स्रोतको	एउटा दमकल मनपाको हाल खप्तड गुल्ममा रहेको	मनसुन पुर्व
जिल्ला समन्वय समितिमा भएको विपद् व्यवस्थापन कोषलाई अभिवृध्दि गर्ने	जिल्ला समन्वय समिति				निरन्तर
नगरपालिकला र गाउापालिकामा विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना गरी कम्तीमा गापाले ५ लाख र नपाले १० लाख रकम कोषमा राख्ने	६ वटा गाउापालिका र ४ वटा नगरपालिकला	गाउापालिका र नगरपालिका		७० लाख	प्रत्येक आ.व.मा
जिल्लामा कार्यरत गससहरुले कार्यक्रम गर्दा निश्चित प्रतिशत रकम दैविप्रकोप उद्धार कार्यका लागि छुट्याउने	सबै गैससहरु				

विपद् प्रतिकार्य योजना :

अवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीनकार्य (विपद्को प्रकृतिमाआधारित)	जिम्मेवार निकाय	प्रतिकार्य गर्नका लागि आवश्यक श्रोत तथा साधन आर्थिक, भौतिक, मानविय)		हाल उपलब्ध श्रोत तथा साधन (आर्थिक, भौतिक, मानविय)		अपुग श्रोत तथा साधन आर्थिक, भौतिक, मानविय)		सहयोग गर्ने सम्भावित निकाय
			संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम	
पहिलो दिन	पुनर्निर्माण तथा पुर्नस्थापना क्षेत्रको आपतकालीन बैठक बस्ने	म्च्क्ऋ	१	५०००	१	५०००	०	०	जिसस
दोश्रो दिन	गाउपालिका मार्फत घर, जग्गाजमिन, पशुहरुको क्षतिको प्रारम्भिक तथ्यांक लिन शुरु गने	जिल्ला समन्वय समिति र गाउपालिका	१० वटै स्थानीय तह	प्रति स्थानीय तह ५०००		५००००	०	०	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी
	क्षेति भएका तत्काल सुचारु गर्नुपर्ने सार्बजनिक सेवाहरुको तथ्याङ्क संकलन	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	१० वटै स्थानीय तह	प्रति स्थानीय तह ५०००		५००००	०	०	
	सार्बजनिक सेवा जस्तै बाटोघाटो, बिघुत, टेलिफोन जस्ता सेवाहरु सुचारु गर्ने	जिल्ला समन्वय समिति र गाउपालिका	१० वटै स्थानीय तह	प्रति स्थानीय तह ५०००		५००००	०	०	
पहिलो हप्ता	विस्तृत सर्वेक्षण पश्चात पूर्ण क्षति भएका र आंशिक क्षति भएका घरधुरीको स्थानीय तह र रेडक्रस मार्फत जानकारी लिने	म्च्क्ऋ जिल्ला समन्वय समिति र गाउपालिका	१० वटै स्थानीय तह	प्रति स्थानीय तह ५००००		५०००००	०	०	ने.रे.सो. , जिल्ला वन कार्यालय (आपूर्ती समिति), सामुदायिक वन, डिभिजन सडक कार्यालय, नेपाल विद्युत प्राधिकरण, नेपाल टेलिकम, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति,
	राहत प्रदान गर्नकोलागि तथ्यांक अनुसार लगत इस्टिमेट तयार गर्ने	जिल्ला समन्वय समिति र गाउपालिका	१० वटै स्थानीय तह	प्रति स्थानीय तह ५००००		५०००००	०	०	
	राहतका लागि जिल्ला दैवि प्रकोप उद्धार समितिमा सिफारिस गर्ने	जिल्ला समन्वय समिति र गाउपालिका	१० वटै स्थानीय तह						
	आवासको लागी सामुदायिक वनहरुबाट सहुलियत वा निशुल्क काठहरु उपलब्ध गराउने	गउपालिका र सामुदायिक बनहरु	१० वटै स्थानीय तह						

	अपुग पुर्ननिर्माणका सामाग्रीहरु (वेल्चा, गैटी, डोरी, गल, हयुम पाइप, डोजर, अस्थायी भरयाड., इस्काभेटर)उपलब्ध गराउने	जिल्ला समन्वय समिति र गाउपालिका	१० वटै स्थानीय तह	प्रति स्थानीय तह ५००००		५०००००			
	विग्रे भत्केका संरचनाहरुको भग्नावशेष हटाउने कार्य गर्ने	जिल्ला समन्वय समिति र गाउपालिका	१० वटै स्थानीय तह	प्रति स्थानीय तह ५०००००		५००००००			
पहिलो महिना	क्षति भएका पूर्वाधारहरुको विस्तृत विवरण सहित लागत स्टीमेट तयार गर्ने	जिसस, गापा र नपा	१० वटै स्थानीय तह	प्रति स्थानीय तह ५००००		५०००००			जिल्ला वन कार्यालय(आपूर्ती समिति), सामुदायिक वन, जि. कृ.वि. का., सिंचाई कार्यालय, घरेलु तथा सना उधोग कार्यालय
	सहयोगी निकायहरुमा प्रतिवेदन पठाउने	जिसस, गापा र नपा	१० वटै स्थानीय तह						
	घरेलु कार्यालय संग मिलेर आय आर्जन गर्न सकिने तालिमहरु दिने	जिल्ला समन्वय समिति र गाउपालिका	१० वटै स्थानीय तह						
	वाली विमा गरेको भए क्षतिपूर्ति दिने	जिल्ला समन्वय समिति र गाउपालिका	१० वटै स्थानीय तह						
दोश्रो र तेश्रो महिना	उपलव्ध वजेटको आधारमा विग्रेका, भत्केका पूर्वाधारहरु पुर्ननिर्माण प्रक्रियालाई अगाडि बढाउने । पुर्ननिर्माण गर्दा जोखिम कम हुने प्रकारले दिगो र बलियो संरचना बनाउने	म्च्च्रः, जिल्ला समन्वय समिति र गाउपालिका	१० वटै स्थानीय तह	प्रति स्थानीय तह १००००००		५००००००		५००००००	जिल्ला वन कार्यालय, समुदायिक वन, जिल्ला प्राविधिक कार्यालय, जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण कार्यालय, सडक डिभिजन कार्यालय, च्व्एघ सामुदायिक बिकास कार्यक्रम,

विपद्को समयमा प्रयोगहुन सक्ने उपलब्ध स्रोत साधनहरुको बिवरण

क.सं.	सामाग्रीको नाम (खोज तथा उद्धार, राहत सामाग्री, पुर्व सुचानाका साधनहरु, प्राथमिक उपचारका सामाग्री लगायत अन्य भौतिक, मानविय, आर्थिक, सवारी जन्य साधनहरुको बिवरण)	ईकाई	परिमाण
१	सुरक्षित स्थानहरुको पहिचान	स्थान	स्थानीय तहका प्रत्येक वडाहरुमा सुरक्षित र खाली एउटा स्थान
२	दक्ष प्राबिधिक जनसंक्ति	५० जना	सरदर प्रत्येक स्थानीय तहमा कम्तीमा ५ जना
३	सडक निमार्ण तथा खोज तथा उद्धारका लागि आवश्यक उपकरण हरु	वटा	२ वटा डोजर
४	गाडि मोटर	वटा	१२ वटा सरकारी र सार्वजनिक यातायातका १३५ जीपहरु र ३० वटा मोटरवाइक (सरकारी र गैसस)
५	सुरक्षित आश्रय स्थलहरु	वटा	स्थानीय तहका प्रत्येक वडामा कम्तीमा पनि एउटा आश्रय स्थल
६	पुनर्निर्माण कोष	नगद रु	२०००००।
७	जस्तापाता तथा अन्य निर्माण सामाग्रीहरु	छ	
८	पुर्ननिर्माणका सामाग्रीहरु (वेल्चा, गैटी, डोरी, गल, हयुम पाइप)	छ	
९	ईस्काभेटर	वटा	२ वटा
१०	डोजर	वटा	२ वटा

९ बन्दोवस्ती (Logistic)

नेतृत्व प्रदान गर्ने निकाय (Cluster Lead) : जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, अछाम

जिल्लामा बिपदका कारण भएको क्षेती लाई न्युनिकरण गर्न र समयमा राहात सामाग्री वितरण गर्न जिल्लामा ध्वस्त भएका भौतिक संरचना सडक सुचारु गर्न जिल्लामा वन्दोवस्तिका सामाग्री लाई चुस्त दुरुस्त अवस्थामा राख्न र सो परिचालन गर्ने का लागि जिल्लास्तरमा जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय अछामले र जिल्ला बिपदउद्धार समितिले नेतृत्व प्रदान गर्ने भए पनि कार्यक्षेत्रमा विभिन्न निकायहरुको जिम्मेबारी रहन्छ ।

नेतृत्व प्रदान गर्ने निकाय ९ऋगिकतभच ीभबम० स जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय, अछाम

कार्यालय	सम्पर्क व्यक्ति	संम्पर्क नम्वर अफिस	सम्पर्क नम्वर मोवाईल	ईमेलक्ष्म
जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय	नर बहादुर कुवर	०९७–६२०१४४ ०९७–६२०१४९		
	शैलेसराज ढुंगाना	०९७-६२००११		

क्षेत्रगत सदस्यहरू ९ऋगिकतभच ־ਝदभचक० को सूची

क्र.स.	कार्यालय	संम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्वर अफिस	सम्पर्क नम्वर मोवाईल	ईमेलक्ष्म
१	जिल्ला प्राविधिक कार्यालय		०९७ - ६२०२८३		

२	शहरी विकास तथा भवन निर्माण कार्यालय		०९७–६२००६२,		
३	भु संरक्षण कार्यालय		०९७ - ६२०२६८		
४	जिल्ला वन कार्यालय	नरायण देव भट्टराइ	०९७ - ६२०१४५		
५	नापी कार्यालय	शुनिल सिहं राज भण्डारी	०९७ - ६२०१७४	९८५८४२४१७४	
६	मालपोत कार्यालय	करन वहादुर शाही	०९७ - ६२०१०३		
७	जिल्ला कृषि विकास कार्यालय	विष्णु हरी देवकोटा	०९७ -६२०१४१	९८५११९२९७३	
८	खानेपानी तथा सरसफाइ सव डिभिजन कार्यालय	खगेन्द्र प्रसाद रेग्मी	०९७-६२०१५० ०९७-६२००१९	९८४८४२०८५९	
९	जिल्ला शिक्षा कार्यालय	लक्ष्मण गिरी	०९७-६२०१३५ ०९७-६२०१५८		
११	कर्ण बहादुर के.सी	ग्रामिण जलश्रोत व्यवस्थापन परियोजना	०९७-६२००५७	९७५९००२५३६	
१२	नेपाल विधुत प्राधिकरण	रोशन कुमार ठाकुर	०९७ - ६२०१०८, ०९७ - ६२०१०७, ०९७ -६२०१२२	९८४८९८२२११	
१३	नेपाल दुर संचार संस्थान	खड्क वहादुर धामी	०९७ -६२०१०५, ०९७ -६२०२८५,	९८५८४२१५४५	
१४	नेपाल रेडक्रस सासाईटी अछाम	रत्न प्रसाद ढुगाना	०९७- ६२०१४८,	९८४८५८६७७५	
१५	युनिसेफ	शंकर पौडेल		९८५१११७५२९	
१६	विश्व खाद्य कार्यक्रम ९धएo	ज्ञानेन्द्र सिहं			
१७	वर्ल्ड भिजन	सुरज शर्मा	०९७ - ६२०३३४		
१८	सामुदायिक बिकास कार्यकम	विनोद शर्मा	०९७-६२०३२५	९८५७८३५२५४	
१९	साफेवगर नगरपालिका				
२०	मगलसेन नगरपालिका				
२१	कमलवजार नगरपालिका				
२२	पञ्चदेवल विनायक नगरपालिका				
२३	चौरपाटि गाउंपालिका				
२४	मेल्लेख गाउंपालिका				
२५	रामारोशन गाउंपालिका				
२६	वान्निगढी जयगढ गाउपालिका				
२७	तुमांखाद गाउंपालिका				
२८	ढकारी गाउंपालिका				

उद्देश्य :

- ❖ **विपद् आउनु भन्दा अगाडि बिभिन्न निकायमा रहेको सामाग्री के कसो अबस्थामा कहा छ त्यो जानकारी राख्ने**

- ❖ **खोज तथा उद्धार, राहत, पुनर्निर्माण तथा पुनस्थापना कार्यलाई प्रभावकारी बनाउनकोलागी आबश्यक सामाग्रीको ब्यबस्थापन गरी सबै निकायहरुलाई परीचालन गर्ने ।**

- ❖ **विपद्को अबस्थामा भएको क्षति लाई सामान्य अबस्थामा ल्याउनकोलागी आबश्यक सामग्रीहरुको तत्काल वन्दोबस्त गरी परीचालनमा सहयोग पुगाउनु ।**

जिम्मेवारी : कुनैपनि कार्यलाई प्रभावकारी तरिकाले संचालन गर्न बन्दोवस्तीका सामग्रीको प्रमुख भूमिका रहने हुनाले सवै सहयोगी निकायहरू र त्यसमा पनि विशेष गरि संचार, यातायात तथा बिद्युत क्षेत्रले यस कार्यमा थप जिम्मेवारी बहन गर्ने छन् । निर्धारित बन्दोवस्ती ब्यवस्थापनले द्रुत राहत सहयोग कार्यदलको कार्यलाई चुस्त र प्रभावकारी वनाउने गरी समन्वयात्मक कार्ययोजना तयार गरि निर्धारित सेवाहरु आह्वान गर्ने वितिकै उपलब्ध हुने छन ।

मानविय सहयोगका न्यूनूनतम मापदण्ड :

- ❖ यो कार्यदल विपद्को असर कम हुनासाथ सकृय हुने छ ।
- ❖ कार्य सुरु गारिएको दिन देखि हरेक दिन साँझ बैठक गरि प्रगति समिक्षा तथा अर्को दिनको योजना निर्माण गर्नु ।
- ❖ भत्किएको सडकको पुन:निर्माण गर्नु, अस्थाई पुलहरुको व्यवस्था गर्नु ।
- ❖ क्षति भएका टेलिफोन तथा विजुली लाईनहरूको पुन:निर्माण गर्नु ।
- ❖ प्रकोप सहयोगमा संलग्न संघ संस्थाहरुको फोन तथा विजुलीको नियमित नीरिक्षण गर्नु ।
- ❖ अस्थायी वसोवास तथा राहत शिविरहरूमा आवश्यक विजुली तथा टेलीफोनको प्रवन्ध मिलाउनु ।
- ❖ प्रकोपको कारण उत्पन्न हुनसक्ने थप खतरा तथा जोखिममा अपनाउनु पर्ने सतर्कताको बारेमा सूचनाहरू प्रसारण गर्नु ।
- ❖ राहत वितरणको लागि आवश्यक यातायात साधनहरूको ब्यवस्थापन तथा परिचालन गर्नु ।
- ❖ विपद् सहयोगको प्रगति तथा आवश्यकताहरू सार्वजनिक गर्नु ।

सम्भावित असर :

- ❖ विपद्का कारण क्षति भएका सामुदायिक सेवाहरूको पुन:संचालन तथा आपतकालिन राहत सहयोगको लागि आधारभूत भौतिक पूर्वाधारहरूको निर्माण/पुन:निर्माण/मर्मतसंभार गरि अस्तव्यस्त मानव जनजीवनलाई सामान्य अवस्थामा फर्काउन आवश्यक भौतिक तथा मानवीय क्षमताको बृद्धि गर्नु ।
- ❖ घरवार विहिन परिवारका सदस्यलाई मानसिक विचलन ।
- ❖ असहाय अशक्त वालवालिका लाई विभिन्न रोग वाट सक्रमण हुन सक्ने ।

मुल्याङ्कनको लागि प्रमुख सुचकहरू

- ❖ स्थानिय स्रोतको अधिकतम परिचालन गरि निरन्तर क्षमता बृद्धिको कार्ययोजना तयार गराई सो को कार्यान्वायन गरिएको छ ।
- ❖ संभारतंन्त्र आपतकालिन सहयोगको आवश्यकता अनुरूप कृयाशील हुन सक्षम छन् ।

अनुमानित विपद् अवस्थाः

- ❖ सार्वजनिक पूर्वाधारको क्षति (सडक, पुल, विद्युत् आपूर्ति, सञ्चार),
- ❖ आवासको अस्थायी क्षति तथा मुख्य रूपमा केटाकेटी, महिला, वृद्ध-वृद्धा र विभिन्न किसिमले सक्षम मानिस (अपाङ्ग) हरूको विस्थापनसहित व्यक्तिगत सामानहरूको क्षति,
- ❖ विद्यालयका कक्षा कोठा, पुलिस चौकी तथा स्वास्थ्य केन्द्रहरूजस्ता उपलब्ध सार्वजनिक संस्थाहरूमाथि दबाबको सिर्जना,

विपद् पूर्व तयारी योजना:

विपद् पर्नु अगाडि गरीने पूर्वतयारी कार्यविवरण	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	पूर्वतयारी कार्य सम्वोधन गर्नको लागि खाडल	आवश्यक अनुमानित श्रोत - आर्थिक, भौतिक, मानविय	समय अवधि(कहिले गर्ने - महिना)
क्षेत्रगत साझेदारहरुकाबीच क्लस्टर सदस्यको बैठक गर्ने, समन्वय स्थापित गर्ने ।	जिल्ला समन्वय समिति	सबै क्षेत्रगत कार्यालयहरु			मंसिर, फागुन र असार
जिल्लामा उपलब्ध खोज तथा उद्धार, राहत, पुनर्निर्माण तथा पुनस्थापनाको लागी आबश्यक श्रोत, साधन, सामाग्री के कस्तो अबस्थामा कहा कहा रहेको छ त्यसको सुचि तयार गर्ने	जिल्ला समन्वय समिति	सबै क्षेत्रगत कार्यालयहरु			जेष्ठ
जिल्लामा उपलब्ध श्रोत, साधन भन्दा बढी आबश्यक श्रोत साधन कहाबाट सहयोग हुन सक्दछ त्यसको पहिचान तथा पुर्बानुमान गरी राख्ने	जिल्ला समन्वय समिति				मनसुन पुर्व
सबै निकायहरुको नाम र सम्पर्क नम्बर सहितको सुचि अपडेट गरिराख्ने	जिल्ला समन्वय समिति				प्रत्येक २, २ महिनामा
बाटो घाटो, टेलिफोन, बिघुत्त, खानेपानि सुबिधाहरुको बितरणको अबस्था नंकसांकण गरी राख्ने	जिल्ला प्राबिधिक कार्यालय	सबै क्षेत्रगत कार्यालयहरु	स्रोतको र प्राविधिक ज्ञानको कमी	रु १००००	मनसुन पुर्व
जिल्लामा रहेका गाडि, मोटर, डोजरलाई चालु अबस्थामा राखि राख्ने	जिल्ला समन्वय समति		स्रोतको	४ वटा डोजर, ... गाडि	मनसुन पुर्व
आपतकालिन अबस्थाकोलागी योजना निर्माण गरि राख्ने	जिल्ला समन्वय समिति	सबै क्षेत्रगत कार्यालयहरु			
जिल्ला समन्वय समितिमा भएको विपद् व्यवस्थापन कोषलाई अभिवृध्दि गर्ने	जिल्ला समन्वय समति				निरन्तर

विपद् प्रतिकार्य योजना :

ऋवधि	विपद्को अवस्थामा गरीने आपतकालीनकार्य (विपद्को प्रकृतिमाआधारित)	जिम्मेवार निकाय	प्रतिकार्य गर्नका लागि आवश्यक श्रोत तथा साधन आर्थिक, भौतिक, मानविय)		हाल उपलब्ध श्रोत तथा साधन (आर्थिक, भौतिक, मानविय)		अपुग श्रोत तथा साधन आर्थिक, भौतिक, मानविय)		सहयोग गर्ने सम्भावित निकाय
			संख्या	रकम	संख्या	रकम	संख्या	रकम	
पहिलो दिन	बन्दोबस्ती क्षेत्रको आपतकालीन बैठक बस्ने र अबस्थाको सुचना लिने	DDRC	२५ जना	५०००	०	०	०	०	जिसस, न.पा,गा.पा.
दोश्रो दिन	म्न्च्ऋ बैठक मार्फत गर्ने भन्ने निर्णयको कार्यान्वयनको लागी आबश्यक बन्दोबस्तिका सामाग्रीहरु अन्य क्षेत्र संग समन्वय गरी परिचालन गर्ने	जिल्ला समन्वय समिति र गाउपालिका		५०००००	०	०		५०००००	जिसस, न.पा,गा.पा.
	गाडि, मोटर, डोजर लागयतका खोज तथा उद्धारको लागी आबश्यक सामाग्रीको ब्यबस्थापन र परिचालन गर्ने	जिल्ला समन्वय समिति		२५००००	०	०	०	२५००००	जिसस, न.पा,गा.पा.
पहिलो हप्ता देखि लगातार	म्न्च्ऋ बैठक मार्फत राहतको लागी निर्णय भएका कुराहरु बितरणको लागी सम्बन्धित क्षेत्रको समन्वयमा राहत सामाग्रीको ब्यबस्थापन तथा परिचालन	DDRC जिल्ला समन्वय समिति	१०० परिवार	२५०००	०	०	०	२५०००	जिसस, न.पा,गा.पा.
	बिभिन्न निकाय मार्फत उपलब्ध भएका खोज तथा उद्धार र राहत सामाग्रीको उचित ब्यबस्थापन र बितरण गर्ने	DDRC जिल्ला समन्वय समिति	गोदाम व्यवस्थापन	१००००	०	०	०	१०००००	
	बितरण भएको राहत र बाकि रहेको स्टकको बारेमा जानकारी अपडेट गरी राख्ने	DDRC जिल्ला समन्वय समिति	१० जना	२५०००	०	०	१०	२५०००	

विपद्को समयमा प्रयोगहुन सक्ने उपलब्ध स्रोत साधनहरुको बिवरण

क.सं.	सामाग्रीको नाम (खोज तथा उद्धार, राहत सामाग्री, पुर्व सुचानाका साधनहरु, प्राथमिक उपचारका सामाग्री लगायत अन्य भौतिक, मानविय, आर्थिक, सवारी जन्य साधनहरुको बिवरण)	ईकाई	परिमाण
१	गोदाम घर साफेवगर उपशाखा	वटा	१
२	गैर खाध्य सामाग्री (NFI Set)	सेट	५० परिवार मौज्दात
३	खाध्य सामाग्री	क्निटल	२०० खाद्य संस्थान
४	प्राथमिक उपचार किट ५० सेट	सेट	५०
५	खोज तथा उद्धार सामाग्री आवश्यकता अनुसार सुरक्षा निकाय संग		
६	औषधि जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय		
७	दक्ष प्राबिधिक जनसंक्ति जिल्ला भरी		
८	सडक निमार्ण तथा खोज तथा उद्धारका लागि आवश्यक उपकरण हरु	छ	
९	गाडि मोटर	वटा	२५
१०	सुरक्षित आश्रय स्थलहरु	छ	
११	पुनर्निर्माण कोष	छ	
१२	जस्तापाता तथा अन्य निर्माण सामाग्रीहरु	छ	
१३	पुर्ननिर्माणका सामाग्रीहरु (वेल्चा, गैटी, डोरी, गल, हयुम पाइप)	छ	
१४	ईस्काभेटर	वटा	२
१५	डोजर	वटा	२

सम्रग जिल्लामा भौतिक स्रोत र सामाग्रीको अवस्था

क्र.स.	स्रोत तथा सामाग्रीको नम	नेपाली सेना	शसस्त्र प्रहरी	नेपाल प्रहरी	जिसस	शिक्षा	स्वास्थ्य	खानेपानी	महिला विकास	कृषि	गा.पा. र न.पा	रेडक्रस	वर्ल्ड भिजन	अन्य
१	बिपद् पुर्व तयारी कोष				२०००००						रहेको	५०,०००		
२	प्राथमिक उपचार सामाग्री					३००						१०	१०	३० समुदाय
३	राहात सामाग्री											५०	१००	
४	लाईफ ज्याकेट	३३	५	२२										२५समुदायमा
५	पिक	३३	४					५						
६	सावेल	३३	५					५						
७	पन्जा	१९												
८	रवर टुयुव	१५												
९	गम्बुट	२०												
१०	स्ट्रेचर	६	२	३								३		
११	वाल्टिन	८						५०						
१२	कोदालो	३३												
१३	वन्चरो	३												
१४	डोरी	५० मि.	१०	२										
१५	हेल्मेट	२५	२५	१५										
१६	लाईफ भेष्ट	१५												
१७	आल्मिनियम वाल्टि	८												
१८	आल्मोनियम सिडि	१												
१९	मेगा फोन	९	२	४										
२०	प्राथमिक उपचार वाकस	१०												
२१	हेडलाईट		१४	१२										
२२	फाएरक्युजेशन		१											
२३	तारपोलिन		५											
२४	हाईजिनिक किट							१०००						
२५	डिग्निटि किट								५०					
२६	स्मार्ट फोन													
२७	रेडियो सेट													
२८	रवर म्याट्रेस													
२९	सावुन													
३०	जीवनजल													

३१	एप्रेन रेडक्रस											२५		
३२	त्रिपाल					६०								
३३	सावुन							१००						
३४	फरुवा							५						
३५	पलाष्टिक पाईप							१५०० मि.						
३६	खानेपानी टंकि							२ थान						
३७	पिउस							१५००						
३८	वाटरगार्ड							१५००						
३९	एक्वाटेव							१५००						
४०	टवालेट प्यान पलाष्टिक							२००						
४१	कालो पलाष्टिक							१००० मि.						
४२	खाद्यन्न									२०० क्विन्टल				
४३	विउ विजन									२५ क्विन्टल				
४४	द्यमकल										१			
४५	टिप्पर										२			
४६	जेसीवी										२			
४७	गाडि					३					४			
४८	एमवुलेन्स													४
४९	मोटर साईकल					२०								
५०	सार्वजनिक यातायात गाडि													१३५

मानविय स्रोत

क.स.	दक्ष जनशक्ति	सुरक्षा निकाय	जिसस	शिक्षा	स्वास्थ्य	खानेपानी	महिला विकास	कृषि	गा.पा.र न.पा	रेडक्रस	वर्ल्ड भिजन	समुदाय स्तरमा

१	प्राथमिक उपचारक	आवश्यकता अनुसार			आवश्यकता अनुसार					१०	५	१७५ रेडक्रस ५० RRN २४ World Vision
२	विपद् जोखिम तालिम दिनसक्ने ब्यक्ति									३	३	५RRN
३	खोज तथा उद्दार गर्न सक्ने	आवश्यकता अनुसार		५००						२५		२५ रेडक्रस ३५ RRN २१ वाक नेपाल
४	पुर्व सुचना प्रणाली सम्वन्धि तालिम प्राप्त											१ जना
५	जुरेस युरेस									५०		
६	एन. डि.आर.टि									५०		
७	डि.डिआर.टि									२५		
८	स्वयेमसेवक	आवश्यकता अनुसार								५०	५०	
९	मनोविर्मश सेवा			१५								
१०	प्राविधिक		१०	५				५	२०			

आर्थिक स्रोत

क.स.	संस्थाको नाम	जम्मा रकम	कैफियत
१	जिल्ला प्रसाशन कार्यालय		
२	जिल्ला समन्वय समिति	२०००००।	
३	जिल्ला शिक्षा कार्यालय		
४	खानेपानी तथा सरसफाइ सवडिभिजन कार्यालय		
५	महिला तथा वालवालिका कार्यालय		
६	कृषि विकास कार्यालय		
७	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय		
८	मालपोत कार्यालय		
९	नापी कार्यालय		
१०	भुसंरक्षण कार्यालय		
११	पशुपक्षि कार्यालय		
१२	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	५००००।	
१३	गाउंपालिका	६०००००।	
१४	नगरपालिका	२०००००।	
१५	अन्य		

सामाजिक स्रोत

क.स.	सामाजिक संरचना	वडा /गा.पा. /न.पा.	कैफियत
१	समुदायमा आधारित विपद् व्यवस्थापन समिति	३५ वटा वडा	३ वटा वडा रेडक्रस ४वटा वडा सामुदायिक विकास कार्याक्रम ६वटा जि.स.स. २ वटा वर्ल्डभिजन ६ वटा गाविस वाक नेपाल १४ वटा वडा र ४ पालिका आस्था नेपाल
२	स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना निमार्ण	३५ वटा वडा	३ वटा वडा रेडक्रस ४वटा वडा सामुदायिक विकास कार्याक्रम ६वटा जि.स.स. २ वटा वडामा वर्ल्डभिजन ६ वटा गाविस वाक नेपाल १४ वटा वडा र ४ पालिका आस्था नेपाल
३	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन	१० पालिका	जिल्ला समन्वयन समितिको सहकार्य
४	खोज उद्दार समिति गठन	१० वटै पालिका	सक्रिय नहुनु
५	समुदाय स्तरमा रेडक्रसको शाखा	१७ वटा	रेडक्रस
६	वाल संजाल र वालक्लव	पलिका	
७	स्काउट	विद्यालय स्तरमा	
८	जुरेस युरेस	५० वटा विद्यालयमा	जिल्ला भरी
९	खोज तथा उद्दार सामाग्री	४ पालिका	पञ्चदेवल विनायक, कमल वजार, साफेवगर र मेल्लेख
१०	विद्यालय स्तरमा खोज तथा उद्दार सामाग्री	२५ वटा विद्यालयमा	

अनुसुचीहरु - १

अनुसुची १: स्तरीय सञ्चालन कार्यविधि (Standard Operating Procedure in Urgent Big Disaster)

ठूला आपतकालीन विपद्को अवस्थामा जिल्लास्तरमा गरिने खोजी, उद्धार र राहत कार्य संचालन कार्यविधि, २०६९

चरण १. जोखिमपूर्ण क्षेत्र र परिस्थितिको नियमित विश्लेषण गरी उच्च सतर्कतापूर्ण र तयारी अवस्थामा रहिरहने ।

चरण २. सूचना स्रोतबाट सुचना प्राप्त हुनासाथ सुरक्षा निकाय र क्षेत्रगत नेतृत्व प्रदाय सदस्यहरूबीच बैठकको तयारी र सूचनाको थप पुष्टिकरण गर्ने ।

चरण ३. सूचनाको आधिकारिकता/सत्यता पुष्टि भईसकेपछि First Responder Medical Team सहित तुरुन्त खोजी, उद्धार तथा राहत टोली परिचालन गर्ने, सबै ऋगिकतभच लाई सक्रिय गराउने तथा घटनास्थलको वास्तविक अवस्थाको बारेमा Common tool प्रयोग गरी द्रुत लेखाजोखा (IRA) गरी DEOC मा प्रतिवेदन गर्ने ।

चरण ४. घटनास्थल प्रतिवेदनका आधारमा उपलब्ध श्रोत साधनको उच्चतम प्रयोग हुने गरी क्बाभतथ ाच्चकत सिद्धान्तलाई आत्मसाथ गरी उद्धार टोलीबाट उद्धार कार्य र अन्य क्षेत्रगत सदस्यहरू मार्फत् राहत सामग्री पुऱ्याउने, वितरण र व्यवस्थापन कार्य गर्ने र सो को नियमित अनुगमन गर्ने ।

चरण ५. संकटापूर्ण विपद्का समयमा हुनसक्ने अराजक र अमर्यादित गतिविधिहरू हुन नदिई प्रभावित एवं जोखिममा परेका व्यक्ति र समूदायको जीउधनको सुरक्षा हुने गरी भरपर्दो सुरक्षा व्यवस्था मिलाउन सुरक्षा समितिको नियमित बैठक बस्ने र सो वैठकबाट खोज, उद्धार र राहत कार्यका लागि समेत टेवा पुग्नेगरी सुरक्षाकर्मीहरूको प्रभावकारी परिचालन योजना बनाई लागू गर्ने ।

चरण ६. संचार प्रबन्धलाई प्रभावकारी बनाउने । जिल्ला स्तरमा कमाण्ड पोष्ट खडा गरी म्भइऋ मार्फत् सूचना संकलन र सम्प्रेषण कार्य जारी राख्ने । घटनास्थल DEOC, REOC / NEOC बीच दोहोरो संचार प्रणाली अपनाउने । प्राप्त घटनास्थल प्रतिवेदनका आधारमा थप सहयोग र राहत आवश्यक परेमा सोको व्यवस्था मिलाउने । वास्तविक सूचना प्रवाह हुने वातावरण तयार गर्न पत्रकार सम्मेलन समेत गर्ने ।

चरण ७ सम्भव भएसम्म तुरुन्तै DDRC को आपतकालीन बैठक बोलाउने, सो सम्भव नभएमा म्न्च्ऋ का सदस्यहरूबीच आवश्यक समन्वय गरी सबै सदस्यहरूलाई सक्रिय बनाउने, उपयुक्त समयमा DDRC को बैठक गरी विपद् स्थितिलाई सामान्यीकरण गर्नेतर्फ आवश्यक रणनीति बनाई अगाडि बढ्ने ।

चरण ८. विपद् परिस्थिति सामान्य भइसकेपछि Recovery Package का कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने । सबै पक्ष सहितको DDRC को वैठक गरी समग्र परिस्थितिको समीक्षा गरी सो घटनाका सिकाइहरूलाई लिपिबद्ध गर्ने, अभिलेखीकरण गर्ने र सो सिकाइलाई समेत दृष्टिगत गरी आगामी योजना तयार गर्ने ।

चरण ९ समग्र घटनाका मुख्य मुख्य पक्षहरूलाई समेटी ऋफउयकष्तभ प्रतिवेदन तयार गर्ने र क्षेत्रदेखि मन्त्रालयसम्म प्रतिवेदन गर्ने ।

अनुसुचि - २
जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय अर्न्तगतका स्वास्थ्य संस्थाहरुमा कार्यरत संस्था प्रमुखको सम्पर्क नम्बर

सि. नं.	स्वास्थ्य संस्था रहेको स्थानको नाम	स्वास्थ्य संस्था प्रमूखको नाम	पद	मोबाइल नं.	हाल कार्यरत संख्या			
					चिकित्सक	पारामेडिक्स	नर्सीङ्ग	प्रयोगशाला कर्मी
१	जि.स्वा.का	आशुतोष श्रेष्ठ	जनस्वा.प्र.		५	१०	७	३
२	कमलबजार	ढा. अमृत खरेल	मे.अ.	९८४५२९०२०२	२	३	३	१
३	ब्याला	प्रेम बहादुर बिष्ट	अ.हे.ब.	९८४८०७८९४८	०	२	२	
४	बिरपथ	शिब कुमार क७रिया	अ.हे.ब.	९७४९०१०१४६	०	२	२	
५	मुली	शान्ती बि.क.	अ.हे.ब.	९८४४८३७०८५	०	२	२	
६	धमाली	रबीलाल कुमाई	सि.अ.हे.ब	९८५८३१०४००	०	२	२	
७	चाल्सा	धिरेन्द्र ७कुराठी	अ.हे.ब.	९७४९०८७३०५	०	२	२	
८	जुपु	बिष्णु थापा	हे.अ.	९८४४७७५५२१	०	३	२	
९	वलीगाउ	टेक बहादुर नेगी	सि.अ.हे.ब	९८१४६५६२३३	०	२	२	
१०	जनालीब०डाली	नर बहादुर बिष्ट	अ.हे.ब.	९८४३२२३९७२	०	२	१	
११	कुन्तीब०डाली	चन्दरलाल क७रीया	ज.स्वा.नी.	९८४८६२८९०८	०	२	१	
१२	बान्नातोली	लक्ष्म० भ०डारी	अ.हे.ब.	९८४८६५०६०९	०	२	१	
१३	कालागाउ	मान बहदुर सोडारी	सि.अ.हे.ब	९८४८४५१५६५	०	२	२	
१४	सिउडी	डा. राजु गुरुगं	मे.अ.	९७४२६५३७४७	२	३	२	१
१५	सोक६	रेबन्त बहादुर बोहरा	अ.हे.ब.	९८१४६०८४८९	०	२	१	
१६	पयल	प्रेम बहादुर बि.क.	अ.हे.ब.	९८४८५२४२४६	०	२	१	
१७	लुग्रा	बिष्णु बहादुर बम	अ.हे.ब.	९८४८७३०३६७	०	२	१	
१८	जनल्पादेबी	खेवसरा थापा	सि.अ.हे.ब	९८४८६०९७५०	०	२	२	
१९	मार्कु	खेम बोगटी	अ.हे.ब.	९८४८०४२६०२	०	२	१	
२०	दुनी	कमल साउद	सि.अ.हे.ब	९८४८४३५३५६	०	२	२	
२१	पतालको६	टेक बहादुर खडका	सि.अ.हे.ब	९८४८५२२९६२	०	२	१	
२२	बैजनाथ	लक्ष्म० नाथ योगी	अ.हे.ब.	९८६८५२४६०८	०	२	१	
२३	सि४श्वर	सुत बहादुर खडका	ज.स्वा.नी.	९८४८८४२५९४	०	३	२	
२४	बु९ाको६	मंगल प्रसाद चौधरी	अ.हे.ब.	९८४८४२०३९१	०	२	१	
२५	ड्डुरको६	बम प्रसाद भ६६	सि.अ.हे.ब	९८४८५८७८७२	०	२	२	
२६	बाब्ला	मनोजनाथ ७ाकुर	अ.हे.ब.	९८४८४२४२९८	०	२	१	
२७	खप्तड	मोती सिह ७कुल्ला	अ.हे.ब.	९८४८६४८११९	०	२	१	
२८	देबीस्थान	५ाया प५ाई	हे.अ.	९८६८५४३८९७	०	२	२	
२९	मष्टामा०डौ	शेर बहादुर भुल	हे.अ.	९८६८४३९३०१	०	३	२	
३०	बिन्देबासिनी	अनिता खडका	सि.अ.हे.ब	९७५९००१७८५	०	२	२	
३१	ऋषिदह	देबी बहादुर बु९ा	अ.हे.ब.	९८४८०२४८६५	०	२	१	
३२	शोडषा	बिनोद थारु	अ.हे.ब.	९८४८६७७८०२	०	२	१	
३३	७ाटी	नरैन्द्र बहादुर शाह	अ.हे.ब.	९८४८६७२७४७	०	२	२	
३४	कुस्को६	नरैन्द्र बहादुर रावल	अ.हे.ब.	९८४८४२७०२५	०	२	१	

३५	हात्तीको६	बिर बहादुर ७कुल्ला	अ.हे.ब.	९८६८७४०८७९	०	२	१	
३६	नवाञना	नैन सिह ७कुल्ला	सि.अ.हे.ब	९८६८५६७३५२	०	२	१	
३७	नन्देग८ा	सुरेन्द्र रेग्मी	अ.हे.ब.	९८४८६९२४१९	०	२	१	
३८	बर्दादेबी	सबिता के.सि.	हे.अ.	९८४८६०१७७०	०	३	२	
३९	भागेश्वर	शिबराज पि०८त	सि.अ.हे.ब	९८४८६९२४२२	०	२	१	
४०	चि०८का	ग०ेश बाग	अ.हे.ब.	९८४८५२७७३१	०	२	१	
४१	जनालीको६	भुवन सिह साउद	अ.हे.ब.	९८४८७५३५०७	०	२	१	
४२	गाज्रा	ग०ेश सुतार	अ.हे.ब.	९८४८४५४७०६	०	२	१	
४३	तिमिल्सैन	बिनोद श्रेष्७	अ.हे.ब.	९८४८७२८५३४	०	२	१	
४४	रि८िको६	८ा. बिकास गौचन	निर्देशक		७	२५	५	
४५	क्वलिका	मिन बहादुर चन्द	ज.स्वा.नी.	९८४८६८४७०२	०	२	२	
४६	दर्ना	बसन्त बहादुर रावल	सि.अ.हे.ब	९८४८४३५४२३	०	२	१	
४७	शान्त८ा	अरबिन्द रावल	अ.हे.ब.	९८४८७५०३३५	०	२	२	
४८	चाफामा०८ौ	धुब्र नारय० म०८ल	अ.हे.ब.	९८४८६५०६८०	०	२	१	
४९	रामारोशन	हरि कामी	अ.हे.ब.	९८६८३२३४०५	०	२	२	
५०	बा६ुलासैन	बिमला चौधरी	अ.हे.ब.	९८४८६७२७८६	०	२	१	
५१	भा६ाकाढीया	बिजय कुमार सिह	अ.हे.ब.	९८४८१४३२३८	०	२	१	
५२	सुतार	लोकेन्द्र बहादुर रावत	अ.हे.ब.	९८४८७०१६७६	०	२	१	
५३	मलातिको६	८म्बर बाहादुर शाह	सि.अ.हे.ब	९८६८४४८४०३	०	२	२	
५४	बारला	बिजय कुमार शाह	हे.अ.	९८४८७८४५१५	०	२	२	
५५	कालेका८ा	नरेश ब८ुवाल	अ.हे.ब.	९८४५२४९६६३	०	२	३	
५६	पुल्लेतोला	शैलेन्द्र यादब	अ.हे.ब.	९८०७६३८८८०	०	२	१	
५७	कालिकास्थान	जय बहादुर बु९ामगर	हे.अ.	९८६०७४५५१२	०	२	२	
५८	िबनायक	लक्ष्मी कान्त बजगाई	सि.अ.हे.ब	९६१९७५४२५४	०	२	२	
५९	कुईका	भरत खत्री	अ.हे.ब.	९८०५७४०४३२	०	२	१	
६०	लयाढी	मनोहर शर्मा	अ.हे.ब.	९६१९२२२२९०	०	२	१	
६१	तौली	सुभद्रा सिवाकोढी	अ.हे.ब.	९८१२४८३३०३	०	२	१	
६२	हिच्मा	देबेन्द्र यादब	हे.अ.	९८४८४०६००५	०	३	२	
६३	बस्ती	बिजय श्रेष्७	हे.अ.	९६१९७५५५७०	०	२	१	
६४	ब्लाता	लक्ष्म० साह	सि.अ.हे.ब	९८४४२४१३७४	०	२	१	
६५	९ुंगाचाल्ना	झगबिर बि.क.	अ.हे.ब.	९८४८४९४१९९	०	२	१	
६६	९कारी	सुरेन्द्र क७रिया	अ.हे.ब.	९८४८६२५५८५	०	२	१	
६७	तुर्माखाद	संजय कुमार साह	हे.अ.	९७४१५०३२८२	०	३	२	
६८	तोषि	बिर सिह रावल	अ.हे.ब.	९७४९०५७१५७	०	२	१	
६९	भैरबस्थान	नन्द बहादुर देउवा	अ.हे.ब.	९८६८४३९२१२	०	२	१	
७०	रानीबन	देब कुमार चौधरी	सि.अ.हे.ब	९८५११७१५२६	०	२	१	
७१	रहफ	बिरबल चौधरी	अ.हे.ब.	९८४४८७२५७३	०	२	२	
७२	ना८ा	नुरुलहुदा आन्सारी	अ.हे.ब.	९८०७२८८८८६	०	२	१	
७३	मष्६ाब०८ाली	ढिकाराम चौधरी	सि.अ.न.मी.	९८४८६९०६०४	०	२	२	

७४	शेरा	तप्त बहादुर पुन	अ.हे.ब.	९८४८४७६१५९	०	२	१	
७५	९ाकु	अरुण साह	अ.हे.ब.	९८४८३०२६१९	०	२	१	
७६	शेदासैन	दल बहादुर बिष्ढ	अ.हे.ब.	९८४८०४५०५७	०	२	२	

अनुसुचि - ३

जिल्ला स्थित सरकारी कार्यालयहरूको सम्पर्क सूचि

सि. नं	नाम थर	कार्यालय	दर्जा	कार्यालयको टेलिफोन नं.	मोवाइल नं.	^याक्स नं.
१.	हरिप्रसाद कोइराला	जिल्ला अदालत,अछाम	मा.जि.न्या.	६२०१३०		६२०१३०
२.	भोजराज श्रेष्ठ	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, अछाम	प्र.जि.अ.	६२०१३७, ६२०३२७	९८५८४०७७७७	६२०१३३
३.	लोचन कार्की	भवानी वक्स गण,मंगलसेन व्यारेक अछाम	प्र.से.	६२०१९०, ६२०१९१, ६२०२३३	९७५५०००६५८	६२०२३३
४.	जनक वहादुर शाही	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, अछाम	प्र.ना.उ.	६२०१९९ ६२०२२०	९८५८४०५५५५	६२०२२०
५.	कृष्ण वहादुर बिष्ट	सशस्त्र प्रहरीवलखप्तड गुल्म साफेवगर अछाम	स.प्र.ना.उ.	६२५००२		
६.	शैलेसराज ढुंगाना	जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय,अछाम	स्था.वि.अ.	६२०१४४, ६२०१८९		६२०१४४
७.	आशुतोष श्रेष्ठ	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, अछाम	जि.स्वा.प्र.	६२०१८८ ६२०२५८, ६२००१८		६२०२५८६
८.	लक्ष्मण गिरी	शिक्षा बिकास तथा समन्वय इकाइ, अछाम	जि.शि.अ.	६२०१५८, ६२०१३५		६२०१३५
९.	नारायण देव भट्टराइ	जिल्ला वन कार्यालय	डि.एफ.ओ.	६२०१४५		६२०१४५
१०.	धर्मराज ओभ्ग	जिल्ला विशेष नापी कार्यालय ,अछाम	प्र.ना.अ.	६२०१७४		६२०१७४
११.	चक्रदेव जोशी	जिल्ला पशुसेवा कार्यालय, अछाम	पशु चिकित्सक	६२०१०२		६२०१०२
१२.	विष्णु हरी देवकोटा	जिल्ला कृषि विकास का.	ब.कृ.वि.अ.	६२०१४१	९८५११९२९७३	६२०१४१
१३.		सडक डिभिजन साफेवगर	डि ई	६२५०७९		६२५०७९
१४.	जय प्रसाद धिताल	सरकारी वकिल कार्यालय, अछाम	जिल्ला.न्या.व.	६२०१०६		६२०१०६
१५.	खगेन्द्र प्रसाद रेग्मी	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	प्रमुख	६२००१९, ६२०१५०	९८४८४२०८५९	६२०१५०
१७.		प्राविधिक कार्यालय	इन्जिनियर	६२०२८३		६२०२८३
१८.	चेत राज जोशी	कोष तथा लेखा नियन्त्रण	को.नि.	६२०१७७		६२०१७७
१९.		रा.अनुसन्धान जि.कार्यालय	अ.अ.	६२०२१७		६२०२१७
२०.	गजेन्द्र प्रसाद थारु	जिल्ला निर्वाचन कार्यालय	नि.जि.नि.अ.	६२०२३४		६२००८३
२१.		सिचाइ डिभिजन कार्यालय, अछाम	नि.का.प्र.	६२०२८२		६२०२८२
२२.		जिल्ला भुसंरक्षण कार्यालय, अछाम	जिल्ला भुसंरक्षण अधिकृत	६२०२६८		६२०२६८

२३.	करन वहादुर शाही	मालपोत कार्यालय,अछाम	नि.का.प्र.	६२०१०३		६२०१०३
२४ .		जिल्ला आयुर्वेद कार्यालय	नि.का.प्र.	६९००५९		
२५.	छत्र वहादुर माझी	जिल्ला कारागार कार्यालय	नि.जे./स.ले.पा.	६२०१०४		
२६.	प्रेम धामी	जिल्ला हुलाक कार्यालय	नि.का.प्र.	६२०१६९	९८४१०३६१०९	६२०३१२
२७	खडक बहादुर धामी	नेपाल टेलिकम, अछाम	का.प्र	६२०१०८, ६२०१०७, ६२०१२२	९८५८४२१५४५	६२०१११

अनुसुची ४:

राजनीतिक दलहरूको सम्पर्क

क्र.सं.	पार्टीको नाम	पदाधिकारीहरुको नाम	प्द	टेलिफोन नं.	मोबाइल नं.
१	नेपाली काग्रस	भरत कुमार स्वार	सभापति	९७४१०७०४८२	९७४१०७०४८२
२	नेकपा एमाले	शेर वहादुर कुवर	अध्यक्ष	९८५११७३३२३	९८५११७३३२३
३	नेकपा माओवादी केन्द्र	दिपक साउद	अध्यक्ष	९७४१०२३४९१	९७४१०२३४९१
४	रा.प्र.पा. नेपाल	मिन बहादुर शाही	अध्यक्ष	९८४९२३७६२१	९८४९२३७६२१
५	नेकपा माले	दिल बहादुर विष्ट	सचिव	९८०४६१०३१५	९८०४६१०३१५
६	ने.म.कि.पा.	झंकर बहादुर शाही	अध्यक्ष	९८४८६५२८०१	९८४८६५२८०१
७	रा.ज.मो.	नन्द सिंह वोहरा	संयोजक	९८४८५५०४४०	९८४८५५०४४०
८	नेकपा माओवादी	शेर वहादुर वि.क.	प्रमुख	९८४८४५९२२२	९८४८४५९२२२

अनुसुची:५

जिल्ला प्रकोप उद्धार समितिका पदाधिकारीहरु

क्र.सं.	नामथर	कार्यालय	पद	सम्पर्क नं.
१	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	अध्यक्ष	०९७: ६२०१३७
२	क्रियाशिल राजनैतीक दलहरु सदस्य		सदस्य	

३	गणपति	भवानी वक्स गण	सदस्य	९७५५००६५८
४	प्र.ना.उ.	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	सदस्य	९८५८४०५५५५
५	स.प्र.ना. उ.	सशस्त्र प्रहरी बल, खप्तड गुल्म	सदस्य	९७५१०१७००५
६	प्रमुख	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	सदस्य	०९७–६२०१८८
७	प्रमुख	खानेपानी तथा सरसफाई सव डिभिजन कार्यालय	सदस्य	०९७–६२००१९
८	प्रमुख	जिल्ला वन कार्यालय	सदस्य	०९७ .६२०१४५
९	प्रमुख	नेपाल खाद्य संस्थान , जिल्ला कार्यालय	सदस्य	०९७–६२००४६
११	प्रमुख	भु संरक्षण कार्यालय	सदस्य	०९७–६२०१६८
१२	प्रमुख	जिल्ला पशुसेवा कार्यालय	सदस्य	०९७–६२०१०२
१३	सभापति	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	सदस्य	०९७–६२०१४८
१४	अध्यक्ष	पत्रकार महासंध	सदस्य	९८४८६४५५१८
१५	अध्यक्ष	उधोग वाणिज्य संध	सदस्य	९८४८४३५६६०
१६	आयुक्त	नेपाल स्काउट	सदस्य	९८४८४८६४८
१७	अध्यक्ष	गैसस महासंध	सदस्य	९८४८४८६४८६
१८	स्थानिय विकास अधिकारी	जि.स.स.को कार्यालय	सदस्य सचिव	०९७–६२०१४४

पुनश्च : प्रमुख जिल्ला अधिकारीलाइे आवश्यकता महसुस भएमा जिल्लाका अन्य कुनै कार्यालय प्रमुखलाई बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ । साथै जिल्लाका प्रतिष्ठित समाजसेवी , विकास साझेदार र गैसस लाई बैठकमा आमन्त्रण गर्न सकिनेछ ।

जिल्लाका स्थानिय निकायका प्रमुखहरुको नामावली तथा सम्पर्क नं.

क. स	स्थानिय निकाय	प्रमुखको नाम,थर	सम्पर्क नं.
१	साफेवगर नगरपालिका	कुल बहादुर कुवर	९८५१०७७११८
२	चौरपाटी गाउपालिका	हर्क बहादुर साउाद	९७४९०९२०७४ ९८४८४१११४०
३	मेल्लेख गाउपालिका	लोक वहादुर बोहरा	९८५११९३४२२
४	बान्निगडी जयगड गाउपालिका	राजेन्द्र खड्का	९८४८४३८०६३
५	रामारोशन गाउपालिका	झंकर साउद	९८५१२१४५११
६	मंगलसेन नगरपालिका	पदम वोहरा	९८६८५२३०५३
७	पंचदेवल विनायक नगरपालिका	देवराज देवकोटा	९८१२६८००५२
८	कमलबजार नगरपालिका	ओम प्रकाश विष्ट	९८४३३१०५४१
९	तुर्माखाद गाउपालिका	पुष्पराज शर्मा	९८४८०५२३२५
१०	ढकारी गाउपालिका	धन वहादुर वुढा	९८४८४५८२८०

अनुसुची : ६

विपद् सम्वन्धि मुख्य मुख्य घटनाहरुको टिपोट

घटना	घटना भएको मिति	प्रभावित	विस्थापित	घाईते	मृत्यु	भौतिक क्षति	चौपाया क्षति	कैफियत
पहिरो								
वाढी								
महामारी								
आगलागि								
चटयाङ								
अन्य								

विपद् प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा फाराम

प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा (IRA) को मुख्य उद्धेश्य प्रभावित समुदायको जीवन रक्षा र तत्कालीन क्षति तथा आवश्यकताको पहिचान गरि प्रतिकार्यका लागि आवश्यक तथ्याङ्क संकलन एवं विश्लेषण गर्नु हो । यस फाराम अनुसार संकलित सूचनाले विपद्को प्रारम्भिक चरणमा उपयुक्त निर्णय लिने कार्यका लागि आधार तय गर्नुका साथै विस्तृत रुपमा अतिरिक्त लेखाजोखा गर्नुपर्ने आवश्यकतालाई पहिल्याउने छ ।

यस लेखाजोखा फारमको प्रयोग नेपाल प्रहरी, गाउँ तथा नगरपालीका प्रतिनिधि तथा स्थानीय रेडक्रस प्रतिनिधिको संलग्नतामा गरिने छ । आवश्यकता तथा उपलब्धताको आधारमा सर्वेक्षणका लागि मोवाईल एप्लीकेसनको प्रयोग गर्न सकिने छ ।
यस फाराममा उल्लेख गरिएका केही सूचनाहरु प्रभावित क्षेत्रको विपद् पूर्वका घटनासँग सम्वन्धित् छन् । आपत्कालिन अवस्थामा आवश्यक पर्ने महत्वपूर्ण जानकारी प्राप्त गर्न सकिनेछ । सहजै प्राप्त गर्न सकिने सूचनाहरुका लागि विपद् प्रभावित क्षेत्रका उच्च पदस्थ पदाधिकारीहरुलाई प्रश्न सोध्ने क्रममा धैरै समय न लिनु नै उपयूक्त हुन्छ ।

१. एउटा वडाको लागि एउटा फारम भरिने छ ।

२. लेखाजोखा टोलीबाट विभिन्न सुचनादाताहरुसंगको अन्तरवार्ता तथा प्रभावित क्षेत्रको अवलोकन गरी फाराम भरिने छ ।

३. यदि विवादास्पद सुचनाहरु प्राप्त भएको खण्डमा लेखाजोखा टोलीले उपयुक्त विचारका आधारमा फाराम भर्ने छ ।

४. प्रभावित मानिसहरुको संख्याको अनुमान गर्नुहोस् । यी संख्याहरु उक्त क्षेत्रमा आवश्यकताको मात्रा पहिचान गर्न पहिलो सुचक हुनुका साथै निर्णय गर्न महत्वपुर्ण हुने छन् तर यी संख्या पूर्णरुपले वास्तविक नहुन सक्छन् ।

५. तल दिइएका विकल्पहरु नभएमा अन्य भन्ने कलमको अगाडी उल्लेख गर्नुहोला ।

१ स्थान र पहुँच सम्वन्धि सूचनाको जानकारी		
१.१ प्रदेशको नाम :	१.२ जिल्लाको नाम:	१.३ पालिका :

१.४ उपयुक्तमा चिन्ह लगााउने	१.५ वार्ड नम्बरः	१.६ मितिः / / दिन/महिना/साल
☐ महानगरपालिका ☐ उपमहानगरपालिका ☐ नगरपालिका ☐ गाउँ पालिका		

१.७ सूचना संकलन गर्ने व्यक्तिको विवरण :			
नाम : १ २ ३ ४ ५	पद /संस्था :	सम्पर्क नम्बर :	टोलि नेताको नाम:
१.८ प्रभावित क्षेत्रको प्रकार	☐ शहरी ☐ अर्द्ध शहरी ☐ ग्रामीण ☐ दुर्गम	१.९ विपद् प्रभावित भौगोलिक क्षेत्रको वर्णन:	☐ हिमाल ☐ पहाड ☐ उपत्यका ☐ तराई
१.१० प्रभावित वडा सम्मको पहुँचमा प्रभाव	☐ पहिलाको जस्तै सामान्य ☐ कठिन (मुस्किल छ) ☐ धेरै कठिन	१.११ प्रभावित वडा सम्म पुग्ने साधन	☐ पैदल ☐ सामान्य कार ☐ गाडी (फोर व्हिल) ☐ ट्रक ☐ हेलिकप्टर ☐ अन्य(उल्लेख गर्ने)
१.१२ समान्यतया जिल्ला सदरमुकामबाट प्रभावित क्षेत्र सम्म लाग्ने समय	☐ १ घण्टा भन्दा कम ☐ १ देखि २ घण्टा ☐ २ देखि ४ घण्टा ☐ ४ देखि ८ घण्टा ☐ १ दिन भन्दा बढि	१.१३ अहिले जिल्ला सदरमुकामबाट प्रभावित क्षेत्र सम्म लाग्ने समय	☐ १ घण्टा भन्दा कम ☐ १ देखि २ घण्टा ☐ २ देखि ४ घण्टा ☐ ४ देखि ८ घण्टा ☐ १ दिन भन्दा बढि

	☐ अन्य (उल्लेख गर्ने)		☐ अन्य (उल्लेख गर्ने)
१.१४ प्रभावित वार्ड भित्रका टोलहरुको पहुँच छ ?	☐ छ ☐ छैन ☐ थाहा छैन	१.१५ वार्ड भित्र पहुँच कम भएका मानिसहरुको सहयोगका लागि कुन साधन उपयोगी हुन्छ ?	☐ कार ☐ गाडी (फोर व्हिल) ☐ ट्रक ☐ हेलिकप्टर ☐ अन्य(उल्लेख गर्ने)

\

२. विपद सम्वन्धि विवरण			
२.१ घटना घटेको मिति		२.२ घटना घटेको समय	
२.३ विपद्को प्रकार	☐बाढी ☐पहिरो ☐आगलागी	☐भूकम्प ☐महामारी ☐शित लहर	☐ अन्य (उल्लेख गर्ने)
२.४ विपदको परिणामका आधारमा वडा भित्रका मानिसहरुको भनाई			
२.४.१ मृतक	२.४.२ हराएका	२.४.३ घाइते	२.४.४ विस्थापित
☐ छ ☐ छैन ☐ थाहा छैन	☐ छ ☐ छैन ☐ थाहा छैन	☐ छ ☐ छैन ☐ थाहा छैन	☐ छ ☐ छैन ☐ थाहा छैन

अथवा,	अथवा,	अथवा,	अथवा,
कति जनाको मृत्यू भएको होला ?	करिव कति जना हराएका होलान ?	करिव कति जना घाईते भएका होलान ?	करिव कति जना विस्थापित भएका होलान ?

२.५ प्रभावित क्षेत्रमा संचारको अवस्था कस्तो छ ? (मोबाइल, टेलिफोन)	ठिक छ आँसिक ठिक अवरुद्ध
२.६ प्रभावित क्षेत्रमा विपद्को कारणले अन्य कुन कुन सेवाहरु अवरुद्ध भएका छन ? चिन्ह लगाउनुहोस ।	विद्युत मुख्य सडक पुलहरु खानेपानीको आपूर्ती बजार/पसल विमानस्थल स्वास्थ्य सेवा अन्य (उल्लेख गर्ने)

३ प्रभावित व्यक्ति तथा सेवाहरु					
३.१ प्रभावित क्षेत्रका मुख्य सेवा तथा कार्यालयहरु संचालनको अवस्था कस्तो छ ?	जम्मा	संचालनमा छ	आंसिक क्षति तथा संचालन	पूर्ण क्षति	थाहा छैन
३.१.१ विद्यालय					
३.१.२ क्याम्पस					
३.१.३ सामुदायिक केन्द्रहरु					

३.१.४ गा.पा.					
३.१.५ न.पा.					
३.१.६ वडा कार्यालय					
३.१.७ स्वास्थ्य केन्द्र					
३.१.८ प्रहरी कार्यालय					
३.१.९ रेडक्रसको कार्यालय					
३.१.१० पुस्तकालय					
३.१.११ लैंगिक हिंसा व्यवस्थापनका लागि एकद्वार संकट व्यवस्थापन केन्द्र					
३.१.१२ अन्य (उल्लेख गर्ने)					
३.२ विपद्का कारणले कुन समुहका मानिसहरु बढि जोखिममा रहेका छन ?	☐ गर्भवति तथा स्तनपान गराइरहेका महिलाहरु ☐ अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु ☐ ६० वर्ष भन्दा मथिका पुरुषहरु ☐ ६० वर्ष भन्दा मथिका महिलाहरु ☐ १८–६० वर्ष सम्मका पुरुषहरु ☐ १८–६० वर्ष सम्मका महिलाहरु ☐ १२–१७ वर्ष सम्मका केटाहरु		☐ १२–१७ वर्ष सम्मका केटीहरु ☐ ६–११ वर्ष सम्मका केटाहरु ☐ ६–११ वर्ष सम्मका केटीहरु ☐ २–५ वर्ष सम्मका केटाहरु ☐ २–५ वर्ष सम्मका केटीहरु ☐ २ वर्ष मुनिका केटाहरु ☐ २ वर्ष मुनिका केटीहरु		
३.३ प्रभावित क्षेत्रमा माथि उल्लेख	जोखिममा रहेका समुहको बारेमा जानकारि भएमा उल्लेख गर्नु होस				

नभएका समुह जस्तैः घरवार विहिन		

४. खानेपानी, सरसफाई र स्वच्छता	
४.१ पिउने पानीको मुख्य श्रोतको अवस्था कस्तो छ ?यदि क्षति भएको छैन भने ४.३ मा जाने ।	☐ पुर्ण क्षतिग्रस्त ☐ आंसिक क्षति ☐ क्षति भएको छैन
४.२ बैकल्पिक पिउने पानिको श्रोतको व्यवस्था कस्तो छ ?	☐ छ, सुरक्षित श्रोतको रुपमा प्रयोग भएको छ ☐ छ, सुरक्षित/असुरक्षित थाहा छैन तर प्रयोग भएको छ ☐ बैकल्पिक श्रोतको प्रयोग भएको छैन
४.३ फोहोर मैला व्यवस्थापनको व्यवस्था छ ?	☐ छ ☐ छैन
५. अस्थाई आवास र अन्य अनिवार्य गैर–खाद्य सामग्रीहरु	
५.१ के विपद्का कारण आवास सम्वन्धी कुनै समस्या भएको छ? (यदि छैन वा थाहा छैन भने ६.१ मा जानुहा वासस्थानकोस्)	☐ छ ☐ छैन
५.२ तत्कालको लागि कति घरपरिवारलाई अस्थाई आवासको आवश्यकता छ ?	संख्या उल्लेख गर्ने
५.३ अहिले विस्थापितहरु कहाँ बसेका छन् ?	☐ विद्यालय ☐ अन्य सार्वजनिक भवन ☐ सडक छेउमा शिविर बनाएर ☐ जंगल छेउमा शिविर बनाएर ☐ अन्य (उल्लेख गर्ने)
५.४ विस्थापितहरु बस्न सक्ने त्यस्ता ठाउँहरु कहाँ कहाँ छन ?	☐ विद्यालय ☐ अन्य सार्वजनिक भवन

	☐ सडक छेउमा शिविर बनाएर ☐ जंगल छेउमा शिविर बनाएर ☐ अन्य (उल्लेख गर्ने)

५.५ कति समयका लागि अस्थायि आवास आवश्यक छ ?	☐ १ हप्ता ☐ २ हप्ता ☐ १ महिना ☐ ३ महिना भन्दा बढी
६. **खाद्यान्न तथा बजार**	
६.१ के विपद्का कारण प्रभावित क्षेत्रका मानिसहरुले सञ्चित गरेर राखेको खाद्यान्न नष्ट भएको छ ?	☐छ ☐ छैन ☐आंशिक ☐थाहा छैन
६.२ के प्रभावित वडा भित्रको बजार सामान्य रुपमा चलिरहेको छ ?	☐पूर्ण संचालन ☐आंशिक संचालन ☐संचालन छैन ☐थाहा छैन
६.३ के बजारमा पर्याप्त खाद्यान्न सञ्चित छ ?	☐छ ☐छैन ☐ थाहा छैन
६.४ के बजार सम्म स्थानीय समुदायको सहज पहुँच छ ?	☐छ ☐ आंशिक ☐ छैन ☐थाहा छैन
७. **स्वास्थ्य तथा पोषण**	
७.१ प्रभावित क्षेत्रमा विपद् पश्चात स्वास्थ्य सम्वन्धी कुनै समस्याहरु उत्पन्न भएका छन् ? (यदि छैन भने ७.३ मा जानुहोस् ।)	☐छ ☐छैन ☐ थाहा छैन
७.२ यदि छ भने कस्ता खालका समस्याहरु देखा परेका छन् ?	☐घाइते ☐सरुवा रोग ☐आवश्यक प्रजनन स्वास्थ्य सेवामा समस्या ☐अपर्याप्त औषधि आपुर्ति ☐ अपर्याप्त जनशक्ति

	☐स्वास्थ्य निगरानि प्रणलिले काम नगरेको ☐अन्य (उल्लेख गर्ने)
७.३ प्रभावित क्षेत्रका मानिसहरुको स्वास्थ्य सुविधामा पहुँच कस्तो छ ?	☐विपद् पूर्व जस्तै दुरुस्त (कुनै परिवर्तन छैन) ☐लामो समय लाग्छ /धेरै कठिन ☐केहीलाई मात्र स्वास्थ्य सेवाको पहुँच नभएको हो ☐वा सवैलाई ☐थाहा छैन

८. संरक्षण	
८.१ के त्यहाँ बच्चाहरु हराइरहेको वा परिवार संग छुटेको बारेमा जानकारि छ ?	☐छ ☐छैन
८.२ के त्यहाँ कुनै लैगिक हिंसा भएकोबारेमा जानकारि छ ?	☐छ ☐छैन
८.३ ति क्षेत्रका मानिसहरुमा डर तथा चासोका विषयहरु के के छन् ?	☐बत्तिको अभाव ☐गोपनियताको अभाव ☐तस्करिको डर ☐लैङ्गिकतामा आधारित हिंसा बढ्नु ☐अन्य (उल्लेख गर्ने)
९. विपद् पश्चात् विकसित घटनाक्रम	
९.१ मौसमको वर्तमान अवस्था कस्तो छ ?	☐मौसम समान्य छ ☐भारी वर्षा ☐अत्याधिक चिसो

	☐हावाहुरी ☐अत्याधिक गर्मि ☐हिमपात ☐अन्य (उल्लेख गर्ने)

१०. उपलब्ध श्रोत साधन, समस्याको सामना गर्ने रणनीतिहरु र आवश्यक सहयोग

मुख्य सुचनादाताको सुचना र लेखाजोखा टोलिको अवलोकनका आधारमा उक्त क्षेत्रमा देखिएको थप आवश्यक सहयोग

क्षेत्र	अतिरिक्त सहयोगको आवश्यकता	उक्त क्षेत्रमा आवश्यक भएको तथा उपलब्ध सहयोग
१०.१ खोज तथा उद्धार	☐छ ☐छैन	
१०.२ आकस्मिक प्राथमिक उपचार	☐छ ☐छैन	
१०.३ खानेपानि, सरसफाई तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन	☐छ ☐छैन	
१०.४ आवास तथा गैर खाद्य सामग्रीहरु	☐छ ☐छैन	
१०.५ संरक्षण	☐छ ☐छैन	
१०.६ खाद्यान्न	☐छ ☐छैन	
१०.७ शिक्षा	☐छ ☐छैन	
१०.८ स्वास्थ्य	☐छ ☐छैन	

१०.९ लेखाजोखा टोलीको लेखाजोखा पश्चात उक्त वार्डमा तत्काल आवश्यक राहत समाग्रीको कसरि वर्णन गर्नु हुन्छ ?	☐सहयोगको अति आवश्यकता ☐केहि मात्रामा सहयोगको आवश्यकता ☐स्थानिय क्षेत्रमा उपलब्ध श्रोतबाट आवश्कता पुर्ति गर्न सकिने	
१०.१० तत्काल सहयोगका लागि सबैभन्दा उच्च प्राथमिकतामा के परेको छ ? प्राथमिकता निर्धारण गर्दा नम्बरमा उल्लेख गर्नुहोस । (प्राथमिकताको आधारमा १ देखि ३ सम्म क्रमबद्ध मिलाएर राख्नुहोस्)	☐खानेपानी	☐सरसफाई
	☐आवास	☐ओढ्ने र ओछ्याउने
	☐स्वास्थ्य	☐खाद्यान्न
	☐संरक्षण	☐अन्य(उल्लेख गर्ने)
	☐खोज तथा उद्धार	☐आवश्यकता पुर्ति गर्न सकिने

केहि थप टिप्पणि भएमा उल्लेख गर्नेः

११ सूचनाका स्रोतहरु (यो प्रतिवेदन तयार गर्न प्रयोग गरिएका तथ्याङ्कका स्रोतहरु उल्लेख गर्नुहोस्)

म	पु		म	पु	
☐	☐	पालिकाका कर्मचारिहरु	☐	☐	प्रहरी
☐	☐	वडा प्रमुख	☐	☐	स्वास्थ्य कार्यकर्ता
☐	☐	वडा सदस्य	☐	☐	अ/गैसस (कृपया संस्थाको नाम उल्लेख गर्नुहोस्)
☐	☐	विद्यालयका शिक्षक/प्रधानाध्यापक	☐	☐	इन्जिनियर
☐	☐	कृषि तथा पशु विकास अधिकृत	☐	☐	संयुक्त राष्ट्र संघ (नाम उल्लेख गर्ने)
☐	☐	महिला टोलि नेता	☐	☐	समुदायका प्रभावित सदस्यहरु (पुरुष)
☐	☐	स्थानिय विपद व्यवस्थापन समिति	☐	☐	समुदायका प्रभावित सदस्यहरु (महिला)

☐☐ नेपालरेडक्रस सोसाइटी	☐☐ स्थानिय तहका क्षेत्रगत कार्यालयहरु